

# Skolan först i Luleå!



LIBERALERNA LULEÅS  
FÖRSLAG TILL PLAN OCH  
BUDGET 2025-2027



Liberalerna

## Innehåll

Sammanfattning och inledning av budgeten.....	4
Skolan.....	4
Politiskt samarbete för ett bättre Luleå .....	7
Friheten och möjligheternas Luleå.....	8
Ett frihetens Luleå som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv.....	8
Samhällets skydd ska vara så starkt att du klarar dig själv .....	8
Trygghet.....	10
Ett grönt och innovativt Luleå som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv. ....	11
Näringsliv .....	11
Kultur.....	11
Ett Luleå med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet ..	13
Att ta sig fram i Luleå .....	14
Mänskliga rättigheter.....	14
Valfrihet.....	15
Kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för förvaltningarna.....	16
Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser .....	17
Långsiktigt hållbar ekonomi i en turbulent omvärld.....	17
Klimatpolitiken – hela kommunens ansvar.....	18
Kommunen som arbetsgivare .....	20
Nämnder och bolagsstyrelser ska .....	21
Samverkan för en trygg och säker kommun .....	21
Nämnder och bolagsstyrelser ska .....	22
Samverkan för trygga barn och ungdomar med rättvisa livsvillkor.....	23
Ett Luleå med hållbar tillväxt .....	25
Luleå som regional kulturell motor .....	27
Samverkan för ökat bostadsbyggande och en hållbar stadsutveckling.....	28
En hållbar och demokratisk kommun.....	30
Kommunstyrelseförvaltningen .....	32
Barn- och utbildningsförvaltningen .....	40
Skolfrid.....	44
I klassrummet .....	45
Skolans arbete för trygghet och studiero .....	45
Värdegrundsarbete .....	46
Samhandling med socialtjänsten och andra aktörer.....	46
Stöd till elever med beteendeproblem.....	47
Skolans lokaler .....	47

Vittnesstöd .....	48
Skolledare och lärares administrativa förutsättningar .....	48
Skolfrid: Våra förslag: .....	49
Socialnämnden .....	50
Äldre .....	54
Infrastruktur och servicenämnden .....	57
Kultur- och fritidsförvaltningen .....	59
Fritid .....	62
Överförmyndarnämnden .....	65
Miljö- och byggnadsnämnden .....	66
Arbetsmarknads och gymnasienämnden .....	68
Gymnasiet .....	68
Arbetsmarknad .....	69
LLT .....	72
LUNET .....	73
NFTC .....	74
Lulebo .....	75
Förändringar jämfört med tjänsteförslag .....	76
Befolkningsökning .....	77
Resultatbudget .....	77
Driftbudget .....	78
Yrkande .....	80

# Sammanfattning och inledning av budgeten

Liberalismens främsta grundvärde är frihet. Det innebär att alla individer har rätten att forma sina liv självständigt, antingen individuellt eller tillsammans med familj, vänner, kollegor eller andra, enligt sina egna önskemål och värderingar. Socialliberalismen, som Liberalerna står för, betonar dessutom att samhället och den offentliga sektorn ska bidra till att alla medborgare får möjlighet att utveckla sin fulla potential och öka sin frihet. Vi liberaler i Luleå strävar efter att implementera dessa principer i praktiken.

## Skolan

Våra barn och elever i Luleå har det tufft idag, allt fler mår dåligt, allt färre resurser finns tillgängliga, vuxenvärlden stöttar inte upp tillräckligt, barn riskerar att hamna i fel sällskap med risk för kriminalitet. Listan kan göras lång och det är därför Liberalerna vill göra den största satsningen någonsin för barnens välmående i Luleå. Gör vi inget nu då kommer vi få än svårare utmaningar om några år. Det är kommunen som är huvudman för skolan, likaså är vi ansvariga för socialtjänsten och övrig välfärd. Det är där vi har vårt största ansvar att leverera resultat som förtroendevalda. När vi inte lyckas leverera tillräckligt då måste vi agera och våga omprioritera mer resurser vilket kan leda till att annat får stå bakom tills vi löst våra viktigaste uppgifter.

När Liberalerna får prioritera då väljer vi alltid skolan före annat, vi är skolpartiet och tar våra barns framtid på största allvar. Skolan kommer först för oss.

Vi har över en lång tid nu sett att våra barn i Luleå mår sämre, det har varit en pandemi som dessutom påverkat utöver den tidigare kurvan, det finns inget viktigare än att ta ansvar för den uppkomna situationen och prioritera kommunens barn.

Liberalerna Luleå lanserar därför en extremt omfattande budget med långtgående förslag för att förändra skolans arbete och socialtjänstens arbete genom att börja samhandla med varandra. Liberalerna vill bredda frågan om trygghet och studiero till att omfatta skolfrid. Skolfrid innebär att elever ska känna sig trygga på väg till skolan, i klassrummet, under rasterna och när de går hem. Att upprätthålla skolfrid är en kontinuerlig process som involverar flera parter: lärare, skolledning, elevhälsa, elever, föräldrar, socialtjänst, polis och andra aktörer.

Förslagen syftar till att förbättra lärandet, effektivisera undervisningstiden, förbättra arbetsmiljön för både elever och lärare samt återupprätta lärarens profession som experter på undervisning och andra yrkesgruppers professionella roll i socialt förebyggande arbete.

Målet med resurserna är:

- Kommunen ska ställa om från att fokusera åtgärdande till att agera främjande och förebyggande tidigt redan i förskolan.
- Barnens välmående ska öka och därmed även skolresultaten.
- Vuxennärvaron i våra skolor skall öka under hela skoldagen.
- Skolsociala team inrättas som innebär att socialsekreterare, skolsociologer och fältassistenter jobbar på plats ute i skolan med elever som har stor frånvaro eller andra beteendevårigheter.
- Fältassistenter inrättas efter att ha varit frånvarande från Luleå under 30 år.
- Akutskola inrättas

Liberalerna är extremt tydliga med att Luleå kommer lyckas om skolan lyckas.

Just nu har skolan stora problem och när man pratar med pedagogerna i våra skolor handlar det nästan uteslutande om att det är svårt att få stöd och hjälp i skolorna. Stora delar av utmaningarna handlar om att alltför många barn mår dåligt och att det gått för långt där många barn och elever inte fått nog med stöd och därmed för varje år som går blir det allt svårare för skolornas pedagoger och elevhälsa att hantera. Vi behöver därför ställa om uppdraget till att agera än mer främjande och förebyggande. Luleå behöver skolfrid för hälsa och välmående i skolan och på fritiden.

Med våra satsningar kommer man också att över tid kunna se att kostnaderna på totalen kommer minska då förebyggande insatser förhindrar sena dyra aktiva åtgärdande insatser så på sikt kommer vår budget att leda till utöver ett bättre välmående men också en stabilare samhällsekonomi.

Skolan är alltid vår viktigaste fråga som liberalt parti men Luleå möts av andra svåra utmaningar tack vare den gröna omställningen som måste behandlas samtidigt. Därför är vår budget och våra uppdrag väldigt omfattande och bör läsas som en helhet, men det krävs för att möta upp alla våra utmaningar.

Många Luleåbor anser att vår kommun är bra, och de senaste decennierna har Luleå utvecklats från en industristad till en diversifierad kommun med fler restauranger, hotell, utbildningar, IT-företag, idrottsframgångar, PRIDE-festivaler, och utvecklingen av isbanan, samt en omfattande grön omställning. Som politiker är det vår uppgift att ta vara på dessa positiva utvecklingar och arbeta för att göra Luleå ännu bättre.

Dock står vår kommun inför stora utmaningar. Den gröna omställningen i närområdet, med satsningar på klimatsmart stål och andra produkter, kommer att sätta press på vår förmåga att bemanna välfärdsyrken som lärare, undersköterskor och sjuksköterskor. Detta är en känd effekt från liknande omställningar i andra kommuner, och Luleå kommer inte vara ett undantag.

För att möta dessa utmaningar behövs liberala reformer i Luleå, så att kommunen kan konkurrera på lika villkor och säkerställa att arbetsvillkor, löner, förmåner och karriärmöjligheter förstärks, vilket gör kommunen till en attraktiv arbetsgivare.

Företagarna i Luleå upplever att näringslivsklimatet är dåligt, med bristande service, lyhördhet och snabbhet i processer, vilket hindrar företagens tillväxt och anställningsmöjligheter. För att möta framtida utmaningar inom näringslivet och arbetskraftstillgången behövs fler bostäder, både på landsbygden och i stadsdelarna. Kommunen bör samarbeta med bostadsbolagen för att öka bostadsbyggandet, öppna upp konservativa processer och uppmuntra privata initiativ.

För att fler ska vilja flytta till Luleå är det viktigt att vi satsar på skolan och har en klar strategi för lärarförsörjningen samt tillräckliga resurser för rektorerna. Vi får inte heller glömma kulturens och fritidslivets betydelse för att skapa en attraktiv kommun. Ett rikt kulturliv och fritidsutbud gör kommunen mer hälsosam, öppen och välkomnande.

Den gröna omställningen kommer att skapa nya företag och entreprenörer som kan bidra till ett hållbart klimatarbete. Det är avgörande att kommunen stödjer dessa initiativ för att både lösa klimatkrisen och främja ekonomisk tillväxt. Samtidigt måste vi hantera utmaningar som det globala politiska klimatet, med krig och hot mot liberala värden.

För att Luleå ska förbli en attraktiv och välmående kommun i en globaliserad värld, behöver vi fortsätta att främja frihandel, fri rörlighet och globalisering. Detta är viktigt för Luleås och Sveriges välstånd och utveckling. Vi måste attrahera talanger och vara en attraktiv arbetsgivare för att bygga ett starkt och tryggt Luleå inför framtiden.

Den gröna omställningen kommer att skapa nya företag och entreprenörer som kan bygga grunden för ett modernt och effektivt klimatarbete. Kommunen måste aktivt medverka och skapa förutsättningar för alla som vill bidra till att lösa klimatkrisen. Det är inte bara viktigt för klimatet och vår framtid, utan också en klok ekonomisk strategi. Nya branscher minskar beroendet av enskilda industrier och stärker kommunens ekonomi.

Men vi står också inför stora utmaningar globalt. I vårt närområde pågår Rysslands brutala krig mot Ukraina med ambitioner om ett Stor-sovjet. Hoten mot liberala värden i Luleå, Sverige och världen ökar. Främlingsfientliga partier och konservativa krafter växer sig starkare, och ungdomar dras till extremistiska rörelser. Vänsterkrafter ifrågasätter marknadsekonomi, frihandel och valfrihet – grundpelarna för det liberala samhällets välstånd.

I denna osäkra värld är det viktigt att vi inte bygger murar och sluter oss. Luleå, Norrbotten och Sverige är beroende av frihandel, fri rörlighet och globalisering. Trots Sveriges lilla ekonomi är handeln avgörande för vårt välstånd och utveckling. Globaliseringen har gynnat Luleå – vi har datacenters, viktiga exportföretag och ett universitet som attraherar internationella talanger. Turism och handel blir allt viktigare för vårt utbyte och vår utveckling. När Luleå och Norrbotten nu framstår som ledande i den gröna omställningen, behövs liberalismen mer än någonsin. Murar, socialism och protektionism har aldrig byggt välstånd.

Den globala jakten på talang intensifieras och kraven på Sverige att attrahera de mest eftertraktade ökar. Detta gäller även för Luleå kommun, som kan profilera sig som en attraktiv arbetsgivare. I en globaliserad värld finns både möjligheter och utmaningar i att bygga ett starkt och tryggt Luleå för framtiden.

Luleå riskerar också att delas i två delar i framtiden, en del är alla nya lulebor och alla befintliga som får ta del av det positiva av den gröna omställningen, en del är alla befintliga lulebor som upplever att livet blivit sämre och inte ser några fördelar med det som sker. Vi måste klara av att se till att fördela framtidens möjligheter så fler lulebor får ta del och vara delaktig i den stora omställningen. Lyckas vi med det då kommer Luleå att lyckas.

Vi måste se till att:

- människor vill flytta till Luleå
- Lpersonalen i kommunen stannar kvar
- hela kommunen får vara en del av och ta del av Luleås samhällsvinster i grön omställning

Samtidigt som vi gör Luleå bättre och mer liberalt i varje enskild del som kommunen ansvarar över.

Liberalerna i Luleå ser alla dessa utmaningar inför de kommande åren och presenterar i vår budget lösningar för att hantera dem. Denna budget syftar till att bevara och utveckla ett samhälle präglad av mångfald och frihet, grunden för vårt välstånd.

Frihet måste försvaras!

Thomas Söderström (L)

Ylva Mjärdell (L)

Fredrik Hjalte (L)

Martin Forss (L)

Sabina Asraf (L)

# Politiskt samarbete för ett bättre Luleå

För att möta framtidens utmaningar i Luleå krävs frihetliga reformer och det görs bäst i en traditionell borgerlig allians. Vi i Luleå kan inte genomföra hela samhällsomvandlingen på egen hand. Det är nödvändigt att öppna upp för fler aktörer inom den kommunala servicen, vilket kan skapa större effektivitet och förbättrad kvalitet genom konkurrens. Genom att granska och identifiera vilka delar av den kommunala verksamheten som kan konkurrensutsättas, kan vi dra nytta av privata initiativ och kompetenser.

Frihetliga reformer innebär att ge invånarna mer självbestämmande och valfrihet, vilket stärker individens roll och bidrar till ett dynamiskt samhälle. Samarbete inom en borgerlig allians skapar en gemensam grund för att driva igenom dessa reformer, med fokus på effektivitet, innovation och öppenhet.

Tillsammans kan vi skapa en mer flexibel och anpassningsbar kommunal struktur som inte bara klarar av, utan blomstrar i mötet med framtidens utmaningar. Genom att främja konkurrens och samarbeta med privata aktörer kan vi säkerställa att Luleå står starkt rustat för framtiden.

Exempel på vad borgerligheten kan göra som inte Socialdemokraterna klarar av:

Kommunstyrelsen/Övergripande:

- Upphandla fler tjänster inom kommunens verksamheter: Genom att upphandla servicetjänster, lokalvård, vaktmästeri och trädgårdsmästeri kan företagsklimatet förbättras genom att företagens kundunderlag utökas till att omfatta både kommunala verksamheter och privata kunder.

- Införa utmaningsrätt och möjliggöra alternativa driftsformer: Detta skulle ge privata aktörer möjlighet att utmana kommunala monopol och erbjuda bättre och mer kostnadseffektiva lösningar.

- Uppmuntra till konkurrens inom offentlig service enligt Lagen om valfrihetssystem (LOV): Genom att implementera LOV inom hemtjänst och boenden för äldre kan invånarna få fler valmöjligheter och bättre service.

Barn- och utbildningsnämnden (BUN):

- Förbättra kommunens samverkan med friskolor och friförskolor: Borgerliga reformer kan skapa bättre förutsättningar för friskolor och friförskolor att växa och förbättra utbildningskvaliteten genom ökad konkurrens och mångfald.

Kultur- och fritidsnämnden (KFN):

- Fortsätta med upphandlad skärgårdstrafik istället för att investera i egna turbåtar: Detta minskar kommunens kostnader och utnyttjar privata företags effektivitet och innovationskraft.

Infrastrukturnämnden (ISN):

- Se över vilka verksamheter som kan läggas ut på entreprenad: Genom att identifiera och upphandla vissa kommunala tjänster kan kostnaderna minskas och effektiviteten ökas.

# Friheten och möjligheternas Luleå

## Ett frihetens Luleå som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

### Skolan – grunden för ett självständigt liv

Skolan är den viktigaste framtidsfrågan för kommunen. En god och likvärdig utbildning för alla är fundamentet för demokratins och samhällets utveckling. I Luleå ska alla, oavsett bakgrund, ges samma möjligheter. Barn och unga ska mötas av höga förväntningar, och undervisningen ska så långt som möjligt anpassas till individens förutsättningar.

Grundskolans främsta uppgift är att se till att alla elever efter nio år har gymnasiebehörighet. Fler elever ska ta gymnasieexamen inom tre år, och yrkes- och hantverksutbildningar ska vara attraktiva alternativ. Likvärdigheten mellan kommunens skolor ska stärkas. Nyanländas förkunskaper och behov av stöd och utbildning ska kartläggas, och hemspråksundervisning ska stödja deras allmänna språkutveckling.

Liberalerna har länge arbetat för trygghet i skolan genom tydliga ordningsregler, nolltolerans mot kränkningar och förväntansdokument för elever och vårdnadshavare. Vi anser att skolan, baserat på forskning och erfarenhet, alltid måste arbeta för studiero i klassrummen och stärka lärarnas roll och ledarskap. Vi strävar efter att vidga diskussionen om trygghet och studiero till att inkludera begreppet 'skolfrid'. Skolfrid innebär att eleverna ska känna sig trygga både på väg till skolan, i klassrummet, under rasterna och på väg hem. Att upprätthålla skolfriden är en kontinuerlig process som involverar lärare, skolledning, elevhälsa, elever, föräldrar, socialtjänst, polis och andra aktörer.

Förskolan ska hålla hög kvalitet och vara tillgänglig för alla. Alla barn ska få tillgång till verksamhet som främjar deras utveckling, kreativitet och lärande. Barngrupperna ska vara små. Alla förskolor ska fokusera på språkutveckling, särskilt för barn som inte har svenska som modersmål, och även matematik ska tränas. Forskning visar att modersmålsundervisning har en positiv effekt på skolresultaten för elever med annat modersmål än svenska. Alla elever som önskar och har rätt till modersmålsundervisning ska erbjudas det.

Fritidsverksamheten, med lek, rörelse och träning i att läsa, skriva och räkna, ska utvecklas. Arbetet med att öka tiden för rörelse i förskola och skola ska fortsätta, och den fysiska miljön ska erbjuda bra ytor för lek och idrott. Kommunens grundskolor ska uppfylla läroplanens krav på simkunnighet, och alla elever ska kunna simma senast i sjätte klass för att få godkänt betyg i idrott.

Inte alla elever har förutsättningar att utvecklas i stora klasser. Skolorna ska ha speciallärare och specialpedagoger som kan anpassa utbildningen till varje elevs behov. Särskilda undervisningsgrupper med specialpedagogiskt stöd ska finnas på alla skolor, och mer kvalificerat stöd ska ges i varje skolområde. Vid behov ska insatser från socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatri integreras.

Skolornas idrottshallar och andra lokaler som inte används utanför skoltid ska kunna användas för läxläsning, av föreningslivet och andra verksamheter.

## Samhällets skydd ska vara så starkt att du klarar dig själv

Skolan ska tidigt identifiera elever som far illa, med särskild uppmärksamhet på elever med hög frånvaro. Elevhälsan är central, och skolsociala team där skolan samarbetar med socialtjänst, polis och



ungdomspsykiatri ska stödja elever i behov av extra insatser. Arbetet med att identifiera hedersförtryck och hjälpa utsatta elever ska intensifieras.

Samhällets stöd ska ge individen förutsättningar att leva sitt liv utan onödig myndighetsinblandning. Även om svåra sociala problem inte drabbar alla, kan de drabba vem som helst. Därför behövs ett yttersta skyddsnät som kan hjälpa i sådana situationer, och socialpolitiken utgör detta skyddsnät.

För att socialtjänsten ska kunna utföra sina uppgifter krävs engagerad och kompetent personal som trivs och stannar kvar. För att minska personalomsättningen måste socialsekreterarna få bättre stöd, en god arbetsmiljö och fler möjligheter till karriärutveckling. Arbetsbelastningen gör det svårt för dem att få tid för fortbildning, så kommunen måste stötta vid arbetstoppar för att möjliggöra kompetensutveckling.

Skolan är den viktigaste skyddsfaktorn för ungas framtid. Socialtjänsten ska därför hjälpa till att stabilisera skolgången för barn och unga som behöver sociala stödinsatser och följa deras kunskapsresultat noga. Kommunen måste prioritera uppföljningen av omhändertagna barns betyg, hälsa och tandstatus genom samarbete mellan skolan, socialtjänsten och regionen.

Civilsamhället kan komplettera kommunens socialpolitik på många områden. Luleå kommun ska kunna ingå långsiktiga partnerskap med seriösa aktörer och inte ge stöd till organisationer som inte respekterar demokratiska värderingar och allas lika värde.

Alla har rätt till en bra ålderdom. Antalet personer över 80 år i Luleå förväntas öka avsevärt fram till 2040, vilket ställer större krav på äldreomsorgen. Kommunen ska respektera de äldres behov, livsval och intressen, och de som behöver boende eller hemtjänst ska ha stor valfrihet. Måltiden är ofta en glädjestund för äldre, men undernäring är ett stort folkhälsoproblem. Både inom hemtjänsten och på vård- och omsorgsboenden ska därför stor vikt läggas vid maten och måltiderna.

För att hemtjänsten ska fungera väl krävs kompetent personal som trivs och vill utvecklas inom yrket, samt erbjuds attraktiva anställningsformer. Särskild hemtjänstutbildning bör införas, och en fast omsorgskontakt i hemtjänsten är viktigt för både brukare och personal. Valfärdsteknik kan vara ett viktigt komplement i äldreomsorgen, och personal som kan stödja äldres IT-användning behövs både inom hemtjänsten och på äldreboenden.

Det ökande antalet äldre innebär behov av fler senior- och äldreboenden. Alla ska ha möjlighet till ett tryggt och anpassat boende när de behöver det. Framtidens boenden ska integreras i levande kvartersmiljöer tillsammans med vanliga bostäder, studentbostäder, förskolor och servicetjänster.

Demensvården ska förbättras genom fortbildning av personal inom äldreomsorgen, bättre samarbete mellan kommun och region samt utökad stöd till anhöriga. Yngre dementa är en bortglömd grupp som behöver mer uppmärksamhet. Kommuner bör kunna anställa läkare i den kommunala hemvården och äldreomsorgen för att minska sårbarheten i vården och förbättra omsorgen. Tills en lagändring tillåter detta bör försöksverksamhet inledas.

Ofrivillig ensamhet bland äldre är ett stort problem. Det ska finnas mötesplatser i alla delar av kommunen, och civilsamhället har en viktig roll i att bryta social isolering genom mötesverksamhet och hembesök, vilket bör uppmuntras.

# Trygghet

För att förebygga kriminalitet och missbruk, och därmed skapa ett tryggt och välmående samhälle, är det viktigaste att barn och unga når framgång i skolan. Förskolan, skolan och socialtjänsten har en central roll i att tidigt identifiera unga i riskzonen och sätta in åtgärder. En ung person som anmäls för brott ska inom 48 timmar kallas till ett samtal med socialtjänst och uniformerad polis. För att möjliggöra snabba insatser är det viktigt att socialtjänsten finns närvarande där hjälpbehoven uppstår, som på familjecentraler, fritidsgårdar och polisstationer.

Trasig gatubelysning, klotter och skräpiga parker bidrar till en känsla av otrygghet. Kommunen ska intensifiera sina insatser för att hålla bättre ordning. Tomma kommunala lokaler och tomter skapar också otrygghet och kommunen måste därför ta ett större ansvar för att dessa utnyttjas, säljs eller bevakas ordentligt.

Även om Luleå inte är en segregerad kommun på nationell nivå, finns det ändå utmaningar. Människor från olika områden möts alltför sällan. Kollektivtrafik, gator, cykelbanor, gångvägar och broar som binder samman olika delar av kommunen ska prioriteras högre. Idrottsplatser, lekplatser och utegym ska placeras där de attraherar besökare från olika områden. Samverkan mellan kommunen, fastighetsägare och andra aktörer kan bidra till ökad trygghet i kommunen och bör användas mer.

Polisbristen i Sverige är stor, och Norrbotten samt Luleå är inte undantagna. Kommunala ordningsvakter bör patrullera i områden med förhöjd risk. Dessa vakter behöver interagera med invånarna för att bygga ömsesidigt förtroende. För att säkerställa att vakter finns där de behövs mest, samverkar kommunen i EST. Kameraövervakning är ett viktigt verktyg för polisen för att förebygga och utreda brott, och kommunen bör arbeta för att fler kameror installeras, särskilt i områden med hög eller växande otrygghet.

Kontrollen över hur kommunen hanterar sprängmedel måste ses över. Med den gröna omställningen ökar risken för att sprängmedel kan hamna i orätta händer. Kommunen ska därför säkerställa trygg och säker förvaring, transport, redovisning och hantering av sprängmedel på kommunala byggarbetsplatser.

## Ett grönt och innovativt Luleå som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv.

Kampen för klimatet är vår tids ödesfråga. Luleå ska senast år 2040 vara klimatneutralt. All marktrafik i innerstaden bör gå på el till 2030. Allt tillsynsarbete ska utgå från principen att den som orsakar utsläpp ska betala för den skada de åsamkar. Det innebär också att fram till dess att Luleå har uppnått fossilfrihet ska kommunen klimatkompensera för sina fossila utsläpp på ett långsiktigt hållbart sätt. För en hållbar utveckling kommer det att krävas omställningar.

Med klimatförändringar blir extremväder vanligare. Kommunen måste planeras på ett sätt som gör den mer motståndskraftig mot till exempel torka och översvämningar. Genom fler träd i stadsmiljön, gröna väggar och tak samt ett bättre tillvaratagande av vatten rustas kommunen mot extremväder och blir dessutom vackrare. Kolonilotter utgör ett värdefullt inslag i stadsdelarna och bidrar också till lokalt omhändertagande av dagvatten. Antalet koloni- och odlingslotter skall utökas.

Tillgång till ren el är avgörande för att nå klimatmålen och kommunen behöver i nära dialog med andra aktörer säkerställa att kapacitet och tillgång till el finns i hela kommunen nu när den gröna omställningen tar elen i anspråk. Mer lokal elproduktion kan nås genom fler solceller och batterilagring. Samverkan med Boden för att se hur man kan nyttja biogasen för t.ex. elproduktion och värme istället för fordonsgas kan vara ett annat sätt. Biogasens effektivitet är nämligen högre när den används för stationära ändamål som uppvärmning och elproduktion jämfört med dess användning som fordonsbränsle.

En elektrifieringspakt med näringslivet och andra skall bidra till att bygga ut kommunens infrastruktur för elbilar – antalet laddstolpar ska utökas kraftigt. Bygglov ska slopas för solpaneler. Fram till dess att solceller bygglovsbefrias bör alltid bygglovsansökningar beviljas. Luleå är en stor fastighetsägare och bör vara ett föredöme i sin förvaltning. Lägsta möjliga energiåtgång ska eftersträvas, rivningar ska undvikas och återbruk av byggmaterial uppmuntras och att renovera och behålla befintlig utrustning i till exempel kök skall vara huvudalternativ när så är möjligt.

## Näringsliv

Företag, i samverkan med en välfungerande offentlig sektor, skapar de resurser och den arbetsmarknad som Luleå kommun behöver för att erbjuda god service, trygghet, utbildning och arbetstillfällen. Det ska vara enkelt att driva företag i kommunen. Tillgången till arbetskraft är avgörande för näringslivets utveckling. En fungerande bostadsmarknad med effektiva kommunikationer är nödvändig för att attrahera företag till kommunen och för att behålla nyutexaminerade från universitetet. Många verksamheter kräver kommunala tillstånd, och tillståndsprövningen ska vara smidig och fri från onödig byråkrati.

## Kultur

En fri konst och kultur är grundläggande för både individens och samhällets frihet. Kulturen angår alla Luleåbor och bygger på det fria ordet och den konstnärliga friheten. Kulturen bidrar till nya perspektiv, breddar vyer och speglar viktiga frågor i samtiden och framtiden. Liberal kulturpolitik syftar till att människor ska få tänka själva – inte att de ska tänka "rätt".

Barn ska kunna möta kultur på många olika sätt, både genom att utöva och uppleva den, vilket gör kulturskolan mycket viktig. Kommunens olika kulturscener behöver stärkas.

Biblioteken är ryggraden i ett bildningssamhälle. När kommunen växer behövs fler bibliotek, och de befintliga kan behöva expandera. Biblioteken ska vara öppna när medborgarna har möjlighet att besöka dem och samarbeta för att utöka sina samlade öppettider. Det digitala utbudet ska också ökas. Alla bibliotek i Luleå ska ha sina bestånd tillgängliga i digital form. Bibliotek ska vara trygga för alla, och biblioteksfrid ska råda. Deras utbud ska aldrig censureras eller begränsas av ideologiska, politiska eller religiösa skäl. Den konstnärliga friheten är en grundpelare i kommunens kulturpolitik. Stödet till det fria kulturlivet ska vara transparent och bidragsgivningen rättvis, med principen om armlängds avstånd från politiken som vägledande.

Stödet ska premiera konstnärlig kvalitet och mångfald i kulturella uttryck. Vid kommunens eget byggande ska en-procentsregeln tillämpas, och särskilda medel ska avsättas för offentlig konst i stadsdelar som saknar sådan. Luleås uteliv är viktigt och behöver stärkas för att göra kommunen mer attraktiv. Därför är det viktigt att det finns tillräckligt med lokaler för ett mångsidigt utbud, med scener för musik och föreställningar, från stand up till rockkonserter. Fler verksamheter ska få tillstånd att vara öppna efter klockan två i stadskärnan. Krognäringen bidrar betydligt till fler besökare och en levande kommun. Genom att skapa goda förutsättningar för denna näring ska Luleå sträva efter att bli norra Sveriges mathuvudstad.

Människors rätt till information och att fritt uttrycka sina åsikter får inte inskränkas. Luleås roll som internationell fristad för förföljda författare och kulturskapare ska utvecklas och utökas.

# Ett Luleå med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet

Luleå ska fortsätta utvecklas som levande kommun där fler människor kan söka sig för att arbeta, studera och förverkliga sina drömmar. För att kommunens ekonomi ska vara stark krävs en sammanhållen utveckling där kommunen erbjuder en blandning av bostäder, arbetsplatser, handel, skolor, äldreboenden, föreningslokaler och idrottsytor för att bli både attraktiva och funktionella. Detta ska uppnås genom generella områdesplaner i stadsutvecklingen, där detaljplaner är flexibla och tar hänsyn till stadsdelens specifika behov.

I områden där hyresrätter dominerar ska fler bostadsrätter erbjudas, och hyresgäster ska ges möjlighet att friköpa sina lägenheter.

Fokus ligger också på att bygga fler bostäder för unga och studenter, vilket kan inkludera tillfälliga bostäder i tomma fastigheter eller bostadsmoduler innan permanenta lösningar är på plats. Konvertering av kontorslokaler till bostäder ska underlättas.

Kommunen ska sträva att bli en pilotkommun för friare tolkning av byggregler, vilket förväntas leda till relativt lägre hyror för Luleå och regionen.

Parker och grönområden är centrala för att göra kommunen vackrare och trivsammare. Dessa ska värnas och underhållas. Levande torg och platser är också en viktig del av en trivsam och trygg kommun och ska främjas.

Luleå ska investera i kollektivtrafik, gångstråk, cykelbanor och vägnät för att underlätta för människor att förflytta sig tryggt och effektivt. Samtidigt ska kommunen satsa på byggnader som förstärker dess arkitektoniska karaktär och bevara och främja förutsättningar för kulturverksamheter vid ny- och ombyggnadsprojekt.

Historiska byggnader över hundra år gamla ska skyddas från rivning om inte starka skäl föreligger, och ny bostadsutveckling ska integreras harmoniskt med den befintliga bebyggelsen för att bevara kommunens karaktär.

För att möta den växande befolkningsökningen i framtiden kommer det krävas att vi bygger utåt mot landsbygden likväl som förtätar centrum. Det innebär att högre hus kommer spela en naturlig roll i många av de tätbefolkade områden som genomgår intensiv utveckling utanför innerstaden. Påbyggnationer av nya våningar på befintliga byggnader ska underlättas för att möta stadens behov av ökat bostadsutbud.

## Att ta sig fram i Luleå

Trafiken i Luleå är en utmaning med många trafikanter på begränsade ytor. Trafikåtgärder ska fokusera på att skapa säkerhet och framkomlighet genom en kombination av regelverk och marknadslösningar. Luleås kalla klimat och snörika vintrar måste alltid beaktas i framtida stadsplanering.

Särskild hänsyn ska tas till de mest utsatta trafikanterna: gångtrafikanter, barn, äldre och personer med funktionsnedsättning. Kommunen ska i möjligaste mån undvika kombinerade gång- och cykelbanor. Det ska även vidtas åtgärder för att förhindra att cyklar och elsparkcyklar används på trottoarer. Ihop med synskadades riksförbund i Luleå se över hur framkomligheten ökar i centrum för människor med synskada.

Ny teknik och nya färdmedel ska välkomnas. Elsparkcyklar är ett bra komplement till andra trafikslag men får inte bli en miljöbelastning, trafikfara eller hinder för tillgänglighet, särskilt för gående och synskadade. Elsparkcyklar ska regleras med ekonomiska styrmedel och tydliga regler, men inte förbjudas. Nödvändiga förbättringar inkluderar särskilda parkeringsplatser, avskilda gator för gång- och cykeltrafik samt begränsad hastighet på utvalda platser. Kommunen ska ha rätt att begränsa tillstånd för elsparkcyklar och ta ut avgifter från företag som hindrar framkomligheten.

Alla ska ha möjlighet att röra sig fritt i kommunen även vintertid, vilket kräver effektiv och jämställd snöröjning. Det är viktigt att prioritera kollektivtrafiken och förbättra snöröjningen på gångytor under vintermånaderna.

## Mänskliga rättigheter

Frihet innebär att varje individ har rätten att själv bestämma över sitt liv, bli bemött med värdighet för sina livsval, och att ingen begränsas av sitt kön eller sin könsidentitet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter till självförsörjning, och jämställdhet ska genomsyra alla kommunala verksamheter. Etnisk bakgrund eller könsidentitet ska inte påverka möjligheterna att få jobb eller bemötandet på arbetsplatsen, och löneskillnader på grund av kön ska avskaffas. Liberaler har länge kämpat för rättigheter för homosexuella, bisexuella och transpersoner, och detta engagemang fortsätter. I samhället måste mångfald respekteras och uppskattas. Det är en självklarhet för liberaler att alla sätt att leva ska vara fria från diskriminering och utanförskap. HBTQ+-personer som förtrycks och fruktar för sina liv ska kunna få asyl i Sverige, och skyddet för dessa flyktingar måste stärkas. Luleå ska vara en plats som välkomnar flyktingar som förtrycks på grund av sin sexualitet. Det är också oroande att unga HBTQ+-personer upplever ett försämrat socialt klimat, vilket kommunen måste bekämpa med kraft. Kommunen bör därför verka för tydliga signaler om inkludering, som regnbågsflaggor vid ingångar till kommunala verksamheter.

Hedersnormer hotar individens frihet och ska motverkas. Förskolor ska ha ett genusperspektiv och erbjuda lekar som är öppna för både flickor och pojkar, fri från könsstereotypa förväntningar. Särskilt pojkar riskerar att misslyckas i skolan och hamna i sociala problem och kriminalitet, vilket är ett stort jämställdhetsproblem. Satsningar på deras läskunnighet tidigt är viktigt för deras framtid. Varje barn och ungdom ska ha rätt att uttrycka sin egen sexualitet, och alla skolor ska erbjuda undervisning i sex- och samlevnad som belyser rätten till den egna kroppen och sexualiteten.

I Sverige och Luleå finns gemensamma lagar och sociala koder som sätter ramar, men inom dessa ramar kan många olika liv levas. Integration innebär att var och en ska kunna forma sitt liv utan att inkräkta på andras frihet. Målet för integrationspolitiken är jämlika möjligheter för inrikes och utrikes födda, men idag är detta inte verkligheten. Särskilt i områden med större utmaningar bor många utrikes

födda som behöver stöd. Kommunen har en viktig uppgift i att jämna ut dessa skillnader och se till att alla utrikes födda kan tillräckligt mycket svenska för att klara sig i samhället, att vuxna har jobb de kan försörja sig på, och att unga får en bra skolgång.

Individen är den viktigaste resursen för lyckad integration, men integrationspolitiken ska ge de verktyg som behövs för fullt deltagande i samhällslivet. Kompletterande svenskundervisning ska erbjudas till vissa yrkeskategorier, såsom vård- och omsorgspersonal.

Det behövs fler bostäder för personer med funktionsnedsättning. De som bor i LSS-boenden ska få hjälp med IT och andra tekniska hjälpmedel samt ha rätt till kontaktperson. Personlig assistans och ledsagning inom LSS måste förstärkas, och dövblinda ska ha rätt till kommunikation. Myndigheternas stuprörstänkande måste upphöra för att stödet ska möta individens behov.

De flesta hemlösa sover inte på gatan, men deras boende är inte tryggt eller långvarigt. Metoden ”Bostad först” bör användas och det behövs en tak-över-huvudet-garanti. Vissa behöver hjälp med psykisk sjukdom eller missbruk innan de kan ta emot annan hjälp. Uppsökande team inom socialtjänsten bör förstärkas med psykiatrisk och medicinsk kompetens. Ingen ska behöva begränsa sitt liv på grund av våld eller förtryck. Arbetet med att stödja våldsutsatta kvinnor och barn genom skyddade boenden ska fortsätta och fler vägar till ett nytt liv utan våld skapas.

Stödet till kvinnojourerna behöver vara långsiktigt och av hög kvalitet. Den som inte kan försörja sig själv och sin familj kan få tillfälligt ekonomiskt bistånd, men detta ska förenas med krav på att aktivt söka jobb, göra praktik, ta tillfälliga jobb eller gå en SFI-utbildning. Även romer som är svenska medborgare utsätts för diskriminering och fördomar. Kommunen ska arbeta för att bryta deras utanförskap och underlätta deras inträde på arbetsmarknaden.

## Valfrihet

Vi liberaler tror på att varje individ bör ha största möjliga frihet att forma sitt eget liv. Detta kräver att individen själv kan fatta de mest avgörande besluten i sitt liv.

Därför har liberaler länge arbetat för att individen ska kunna välja utförare inom välfärden. Denna strävan har gett makten till individer och familjer, som nu kan välja skola, hemtjänst, assistansutförare och mycket mer. Att omsorgssektorn, traditionellt dominerad av kvinnor, nu är öppen för företagande, ledarskap och olika aktörer, är ett tydligt exempel på feministisk politik.

Valfrihetsreformerna har också varit en nyckel i den förändrade synen på personer med funktionsnedsättning. Från att ha varit passiva mottagare av hjälp, ses de nu som rättighetsbärare som kan leva med frihet, självbestämmande och fullvärdigt medborgarskap, utifrån sina förutsättningar.

Med förändringar följer utmaningar. Förtroendet för valfrihetssystemen och välfärden i stort beror på att tjänsterna håller hög kvalitet, utförs av seriösa aktörer och att skattepengar används rätt. Det är lika viktigt att öka mångfalden av alternativ som att säkerställa att medborgarna får bra kvalitet för sina skattepengar, oavsett vilket val de gör. Liberalerna stödjer fler stiftelser och idéburna bolag utan vinstintresse inom välfärdssektorn. Både fristående och offentliga utförare ska granskas och utvärderas noga, med samma krav för alla. Med höga kvalitetskrav och noggrann uppföljning finns ingen plats för oseriösa aktörer. Vi vill skärpa kraven på friskolor och öka samarbetet för att identifiera och sortera ut oseriösa eller kriminella aktörer inom välfärden.

Vår liberala lösning är inte att begränsa valfriheten. Tvärtom, vi måste hitta sätt att ge fler människor möjligheten att bestämma själva. Vi vill att den som väljer ska kunna påverka inte bara utföraren utan också innehållet – inte bara valfrihet, utan också egenmakt.

## Kommunfullmäktiges inriktningsmål och mål för förvaltningarna

I denna budget för 2025 med inriktning för 2026 och 2027 fastslås tre inriktningsmål för kommunens samtliga förvaltningar att följa.

Vi delar in uppdrag för varje nämnd med dessa inriktningsmål för att tydligöra vilka förslag som leder till de olika inriktningsmålen.

1. Ett frihetens Luleå som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv
2. Ett grönt och innovativt Luleå som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv.
3. Ett Luleå med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet



# Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser

I detta avsnitt presenteras gemensamma riktlinjer för samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Dessa riktlinjer fokuserar på prioriterade områden där det finns ett särskilt behov av utvecklade processer och samverkan mellan flera av kommunens nämnder och bolagsstyrelser.

## Långsiktigt hållbar ekonomi i en turbulent omvärld

Det är självklart att nämnder och bolagsstyrelser måste hålla sig inom tilldelade ekonomiska ramar för att Luleå kommun ska kunna hantera sitt välfärdsuppdrag och samtidigt upprätthålla en balanserad ekonomi, särskilt när kommunen expanderar kraftigt på grund av den gröna omställningen.

För att uppnå detta är det lika viktigt att nämnder och bolagsstyrelser arbetar systematiskt med planering, uppföljning och analys av både verksamhet och ekonomi. En korrekt bedömning av befolkningsprognosen, som är grundläggande för att bedöma behoven, är ett av kommunens viktigaste verktyg.

Kommunens omsättning närmar sig snart 6 miljarder kronor. Vi liberaler är övertygade om att det finns utrymme för effektiviseringar, korrigerande av felaktiga prioriteringar, undvikande av felaktiga inköp och nedläggning av onödigt verksamhet. Därför ska hela kommunen arbeta fram förslag på effektiviseringar motsvarande 20 miljoner kronor. Dessa effektiviseringar ska inte påverka skolan, omsorgen eller kärnverksamheten, utan snarare baseras på sunt förnuft och eliminering av ineffektiviteter som beror på slarv, ouppmärksamhet eller tidigare misstag. Kommunstyrelsen och kommundirektören har huvudansvaret för detta arbete, men varje direktör i respektive förvaltning, inklusive bolagsstyrelserna, ska ansvara för att identifiera och åtgärda slöseri inom sina områden.

Rätt hanterad ska digitaliseringen bidra till en förbättrad välfärd där medarbetare kan ägna mer tid åt kärnuppgifterna. Kommunen ska därför utnyttja digitaliseringens möjligheter i kvalitetsarbetet och pröva ny och innovativ teknik där det är lämpligt.

Vid upphandling och inköp ska kommunen i ökad utsträckning ställa krav på och följa upp viktiga kvalitetsmått som utbildningsnivå, bemanning och yrkesmässig förmåga att leverera det som beställts. Att ställa sociala krav och krav på arbetsrättsliga kontraktsvillkor i nivå med svenska kollektivavtal är en viktig del i utvecklingen av kommunens arbete med offentlig upphandling. Miljö- och klimatkrav ska ställas så att kommunens mål kan uppnås och den biologiska mångfalden stärkas.

### Nämnder och bolagsstyrelser ska

- Säkerställa god prognossäkerhet för både drift och investeringar genom att bedöma avvikelser under året och vidta åtgärder för att hålla budgeten.
- Främja samverkan där det leder till effektivitets- och kvalitetsvinster.
- Ihop med kommundirektören totalt samla ihop 20 000 tkr i effektiviseringar av sådant som inte drabbar kärnverksamheten. Det finns redovisat flera olika uppdrag i vad man ska minska i budgeten som kan räknas för att samlat komma upp i 20 000 tkr.
- Genomföra en översyn av lokalförhyrningar med målet att främst hyra lokaler ägda av kommunen.

- Förbättra kommunens beredskap genom att arbeta förvaltnings- och bolagsövergripande för att identifiera områden för samordnad lagerhållning av verksamhetskritiska insatsvaror och material, samt utreda möjligheterna till samordnade upphandlingar och metodutveckling.
- Aktivt söka extern finansiering från EUfonder och program för att stärka både social och ekologisk hållbarhet.
- Söka relevanta internationella samarbeten och utveckla befintliga, i linje med kommunens internationella strategi, för att öka verksamhetsutvecklingen.
- Kontinuerligt se över kostnader för representation, konsulter, trycksaker och mediaköp.

## Klimatpolitiken – hela kommunens ansvar

Konkreta och systematiska åtgärder kan kraftigt minska utsläppen från trafik, verksamheter och byggande. Klimatpolitiken syftar till att hantera det klimatnödläge världen står inför och bygga ett starkare och mer hållbart samhälle. Kommunen ska genomföra klimatomställningar, minska utsläppen, anpassa sig till klimatförändringar och stärka den biologiska mångfalden.

Ett av kommunfullmäktiges övergripande mål till 2040 är att Luleå ska bli klimatneutrala. För att bli klimatneutrala till 2040 krävs enligt uträkningar att utsläppen minskar med 16% per år. Kommunen behöver därför få i uppdrag att göra en uträkning av vad 16% på helheten innebär för respektive förvaltning och kommunbolag år för år, samt en plan för hur de faktiska koldioxidutsläppen på varje förvaltning/varje bolag ska följas upp för att se till så att målen nås. KF behöver därefter varje år få en återkoppling på vilka förvaltningar/bolag som når sina egna mål och vilka som inte gör det.

Liberalerna vill att man tar fram två olika sorters framtidsscenarier ska tas fram (dvs hur Luleå ser ut och fungerar om 10, 20, 30 och 40 år).

Det ena scenariot behöver tas fram utifrån vad ett förändrat klimat kan leda till (baserat på tillgänglig forskning). T.ex. extrema vattenflöden som förstör byggnader och vägar, extrem torka i flera av de länder där vi importerar mat från (vad kostar det att bygga upp en 100 procentig självförsörjning i närområdet?), kraftiga svängningar mellan extrem köld och plusgrader på vintern (vad kostar det att hålla vägarna öppna om det ska skottas och grusas om vartannat hela vintern, hur påverkas kommunens byggnader av extrema vädersvängningar- behöver de tilläggsisoleras? Behöver AC installeras på vårdhem och förskolor för att sommarhettan inte ska bli dödlig för våra yngsta och äldsta?) samt liknande klimathot.

Det andra scenariot behöver ta avstamp i hur den tänkta befolkningsökningen för att klara den gröna omställningen påverkar behovet av kommunal infrastruktur. Hur behöver tex lokaltrafik, vattenförsörjning, avlopp, förskolor, skolor, äldreomsorg etc byggas ut för att vi ska klara av bli 100 000 nya invånare? Vi vill inte att de gröna industrierna ska fyllas med en massa nya fly-in-fly-out-personer som ytterligare belastar klimatet i form av utsläpp (och inte bidrar till skatteintäkter här på plats). Scenarierna behöver göras om olika versioner, tex 30000 nya invånare, 70 000 nya invånare, 100 000 nya invånare.

Fjärrvärmens i Luleå är unik och har gett många invånare tillgång till billig värme. När SSAB bygger en ny anläggning med ljusbågsugn är det viktigt att kommunen arbetar för att skapa ett fjärrvärmesystem som inte bara tillhandahåller billig värme till medborgarna utan också är så ren som möjligt, för att minska utsläppen och skapa ett fossilbränslefritt värme- och energisystem. Detta kan kräva investeringar för att avskilja koldioxid från Luleåkraft, beroende på vilken värmekälla som används.

Under mandatperioden behöver energianvändningen i kommunens fastigheter och verksamheter minskas. Detta kan uppnås genom smart digital styrning, utfasning av direktverkande elsystem och energikrävande belysning, samt energieffektiviserande åtgärder vid renovering och ombyggnation. För att stärka detta arbete behövs tydligare styrning och mer resurser.

Klimatomställningen av transportsektorn är avgörande för Luleås möjlighet att bli klimatpositivt. Elektrifiering, ökad användning av biodrivmedel och minskad fordonstrafik är enligt Trafikverkets analyser viktiga verktyg för att nå klimatmålen för inrikes transporter.

Elförsörjningen i Luleå kommun måste säkras. Detta innebär att den lokala och regionala elproduktionen behöver öka för att möta framtida utmaningar och minska risken för effektbrist. Nämnder och bolagsstyrelser som äger och förvaltar fastigheter ska inventera var installation av solceller är lämpligt och ta fram en plan för installation. Solceller ska vara norm vid nyproduktion. Elproduktion med fossil olja och gas ska undvikas om det inte krävs för att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- Arbeta mot målet att Luleå ska vara klimatneutralt till år 2040.
- Nämnder och bolag ska specificera och integrera aktiviteter/åtgärder som ska genomföras för att möjliggöra uppföljning.
- Främja fossilbränslefrihet genom teknikutveckling, krav i upphandlingar, digitalisering och ökad samverkan med näringslivet.
- Sträva efter en fossilbränslefri organisation senast till år 2030 genom att fasa ut användningen av fossil energi i egen och upphandlad verksamhet.
- Arbeta för hållbar användning av plast och minska andelen plastprodukter och plastförpackningar i kommunens verksamheter genom upphandling och inköp.
- Säkerställa att politiska beslut i Luleå kommun stödjer målen om minskad användning av fossilbaserade transporter till förmån för hållbart resande och miljöeffektiva transporter.
- Minska koldioxidutsläppen från vägtrafiken genom elektrifiering.
- Stärka den biologiska mångfalden.
- Klimatanpassa Luleå med fokus på att prioritera och åtgärda skyfallsrelaterade risker i befintlig och planerad bebyggelse för att minska sårbarheten.
- Förbättra kommunens förmåga att hantera effekterna av värmeböljor och andra klimatrelaterade risker.
- Öka tillgängligheten till återvinning.
- Arbeta för ett resurssmart Luleå i linje med Eus avfallshierarki, med fokus på att förebygga och minimera avfall samt främja återvinning och återbruk.
- Öka andelen insamlat matavfall och samtidigt minska matsvinn.
- Utveckla incitament och styrmedel för att säkerställa att all nyetablering av bostäder, kontor, köpcentrum, nöjesetablissemang med mera planeras för att inkludera laddinfrastruktur. Det krävs en betydande utbyggnad av antalet laddplatser i hela kommunen både s.k. långsamladdning och snabbladdning. För närvarande har Luleå kommun en av de lägsta andelarna publika laddplatser i förhållande till antalet registrerade elfordon.
- ta fram två framtidsscenarier där det ena förklarar vad ett förändrat klimat kan leda till (baserat på tillgänglig forskning) och det andra vad en ökad befolkningstillväxt kommer innebära för den kommunala infrastrukturen och vad som isåfall behöver göras för att minimera risken för fly in / fly out.
- Till budget 2026–2028 redovisa hur det gått för resp. förvaltning och bolag att nå 16% minskning i utsläpp enligt målen vi satt till 2040.

## Kommunen som arbetsgivare

Luleå kommun har över 7000 anställda och är en av Norrbottens största arbetsgivare. För att kunna erbjuda bra service måste kommunen arbeta för att utveckla, behålla och attrahera medarbetare och chefer med rätt kunskaper och erfarenheter. Luleå ska därför vara ett föredöme som offentlig arbetsgivare. Kommunen ska intensifiera arbetet med att göra heltid till norm vid nyanställning och erbjuda heltid till de som ofrivilligt arbetar deltid. Fast anställning ska vara normen för att bidra till trygghet, kontinuitet och stärkt kompetens. Tidanställningar och andra osäkra anställningar ska endast användas på sakliga grunder, tydligt definierade av verksamheterna. Vi har tyvärr fått rapporter om att deltiderna åter börjar öka i omsorgen och det är inte en bra utveckling. Användningen av osäkra anställningar och arbetet för att minska dessa ska redovisas årligen. För att främja kontinuitet och höja kvaliteten i verksamheterna, samt förbättra arbetsmiljön, ska vikariepooler undersökas inom välfärdsområdet.

Luleå behöver erbjuda konkurrenskraftiga personalförmåner för att kunna rekrytera nya medarbetare och behålla befintlig personal. Därför ska kommunen erbjuda enhetliga friskvårdsbidrag och möjligheter att ta ut friskvård på arbetstid för alla medarbetare.

Chefer i kommunen ska ha en helhetssyn, vara närvarande, utvecklingsinriktade, mål- och resultatorienterade, tydliga och ha god samarbetsförmåga. Att vara chef i Luleå innebär ett sammanhållet ansvar för verksamhet, personal och ekonomi. Luleå ska vara en lärande organisation som samarbetar med andra aktörer, både offentliga och privata. För att säkerställa ett närvarande ledarskap ska nämnder och bolagsstyrelser identifiera ett maximalt antal medarbetare per chef inom sina respektive verksamhetsområden.

Tillitsbaserad styrning ska vara normen för kommunens styrning och prägla kulturen och arbetssättet inom hela organisationen. Personalen ska ha stort mandat och inflytande att, utifrån övergripande politiska mål, bedriva den kommunala verksamheten. Onödig detaljstyrning ska undvikas och kommunen har ansvar att arbeta med ändamålsenlig styrning. En bra arbetsmiljö ska säkras i samverkan med fackliga organisationer.

Kommunens chefer ska uppmuntra medarbetare att aktivt utveckla och omsätta idéer och förslag i konkreta verksamhetsförbättringar som gynnar medborgarna. En god social och organisatorisk arbetsmiljö innebär en bra arbetssituation och ett öppet arbetsklimat där medarbetarna känner delaktighet, engagemang och trivsel. En god och jämställd arbetsmiljö främjar hälsa och säkerhet, och ska vara fri från kränkande särbehandling, diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier och repressalier. I en väl fungerande arbetsmiljö är både personalrörlighet och sjukfrånvaron på en sund nivå.

Luleå kommun behöver tillsätta en kommission för att på allvar ta fram strategier för att möta välfärdens utmaningar i och med den ”gröna revolutionen” och alla satsningar i Norrbotten och Luleå. Vi behöver redan nu se över lönepolicy, arbetsvillkor och mycket annat för att inte hamna i samma situation som i t.ex. Kiruna, Gällivare, Pajala, Skellefteå etc. Liberalerna vill att kommunen ser till att vår personal har goda villkor och därmed också vill vara kvar hos kommunen.

## Nämnder och bolagsstyrelser ska

- Tillsammans arbeta i en kommission som med tidigare erfarenheter (från Malmfälten, Skellefteå etc) tar fram strategier för att kunna lindra personalflykt och kunskapsflykt från välfärdsyrkena i samband med dom stora industrisatsningarna i kommunen. Tillsammans med berörda förvaltningar och personalkontoret arbeta fram en strategi hur Luleå kommun ska bli en attraktiv och god arbetsgivare som klarar av att rekrytera framtidens arbetskraft.
- Ha en långsiktig planering för att behålla, utveckla och rekrytera kritisk kompetens för verksamheten. Alla nämnder ska upprätta kompetensförsörjningsplaner för 3-5 år framåt.
- Säkerställa goda och trygga arbetsvillkor där heltids- och tillsvidareanställningar är normen, med målet att minst 90 procent av anställningarna sker i denna form.
- Främja ett ledarskap präglad av tillgänglighet, kommunikation, tillit och mod.
- Bedriva ett systematiskt arbete för att utveckla friskfaktorer inom den egna verksamheten.
- Prioritera stöd till chefer i det systematiska arbetsmiljöarbetet genom att identifiera ett maximalt antal medarbetare per chef inom respektive verksamhetsområde.

## Samverkan för en trygg och säker kommun

Att Luleå fortsätter vara en trygg och säker kommun är ett ansvar som sträcker sig över alla nämnder och bolagsstyrelser. Arbetet för att stärka kommunkoncernens trygghetsskapande kapacitet är en prioriterad uppgift, med syfte att öka tryggheten och säkerheten genom förebyggande systematiskt säkerhetsarbete, riktade insatser och trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön, samt ett omfattande preventivt socialt arbete. Uppföljningsarbetet ska inriktas på att utveckla och vidga de insatser som ger effekt. Åtgärder ska vidtas för att säkerställa att alla känner sig trygga i det offentliga rummet. Alla nämnder och bolagsstyrelser ska ha god beredskap för att skydda Luleås medborgare vid oförutsedda händelser. Kommunens säkerhetsprogram är vägledande för metod- och strategiarbetet. Samarbetet med polis och civilsamhälle är centralt.

Tidiga och kunskapsbaserade insatser ska prioriteras för att varje individ ska få de bästa förutsättningarna genom livet. Skolan är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att barn och unga ska ha god hälsa, bra förutsättningar för inträde i arbetslivet och för att undvika missbruk, kriminalitet och andra sociala problem. Därför är långsiktigt trygghetsarbete nära kopplat till att alla barn får bra uppväxtvillkor och stöd för att klara kunskapsmålen. I Luleå ska barn och unga få växa och utvecklas i förskolan och skolan. Genom att investera i barnens utveckling läggs grunden för jämlikhet, sammanhållning och trygghet. Forskning visar att förebyggande insatser gör verklig skillnad för ett tryggt samhälle med trygga individer.

Förutom intern samverkan är det viktigt att kommunen initierar och deltar i samarbeten med myndigheter och aktörer som Polisen, Region Norrbotten, Kriminalvården, näringsliv, akademi och civilsamhälle. Områden med hög brottslighet och otrygghet kräver prioriterade gemensamma åtgärder identifierade på central och lokal nivå. Kommunen ska i samarbete med polis och andra nyckelaktörer verka förebyggande så kommunen fortsätter vara en av landets tryggaste kommuner och att vi därmed undviker att få något särskilt utsatt eller utsatt område i Luleå. I den gröna omställningen ökar riskerna avsevärt att kommunen blir otryggare och därmed är det viktigt att vara proaktiv.

Offentligt upphandlad verksamhet har i många kommuner och regioner visat sig hysa kriminella verksamheter. Alla nämnder och bolag ska arbeta mot fusk och kriminalitet i upphandlad verksamhet, inklusive att se över rutiner, säkerställa kontrollmekanismer och bygga egen kapacitet och rådighet.

De senaste årens händelser visar att kommunens krishanteringsförmåga behöver stärkas. Luleå måste vara väl förberedd på oväntade händelser som påverkar medborgarna. Ett omfattande arbete krävs för att öka kommunens beredskap.

Pandemin avslöjade stora brister i beredskapen, både nationellt och i Luleå. Utvärderingar har gett värdefulla insikter, och det är tydligt att beredskapen för skyddsutrustning var otillräcklig. Otrygga anställningsvillkor bidrog också till ökad smittspridning på grund av sjuknärvaro och otillräcklig kompetens i hygienrutiner. Båda dessa områden behöver förbättras. Det var även allvarligt att Luleå inte kunde minska smittspridningen inom omsorgen. För att förbättra krisberedskapen är det viktigt att bidra till minskade klyftor, en mer sammanhållen kommun och bättre samverkan med civilsamhället.

Kommunen bör snabbt säkerställa hanteringen av sprängmedel inom aktuella och kommande byggprojekt. Alla kommuner måste agera preventivt för att stoppa det dödliga våldet genom att strypa tillgången på sprängmedel. Därför behöver Luleå öka kontrollen och tillsynen av sprängmedel samt förbättra säkerheten vid transport och förvaring av dessa.

Klimatförändringar är ett reellt hot som kan orsaka kriser som påverkar många medborgare. Fokus bör ligga på att prioritera och åtgärda skyfallsrelaterade risker i befintlig och planerad bebyggelse för att minska kommunens sårbarhet. Särskilt fokus ska riktas mot att skydda äldres, barns och känsliga gruppers hälsa och liv vid värmeböljor. Berörda nämnder bör säkerställa kyla eller motsvarande beredskap i kommunens äldreboenden där det är möjligt.

## Nämnder och bolagsstyrelser ska

- Under ledning av kommunstyrelsen utveckla samverkan för att effektivt nyttja kommunens resurser och sprida kunskap som bidrar till trygghetsarbetet.
- Fortsätta och förstärka samverkan med polisen i trygghets- och säkerhetsarbetet. Stärka intern samverkan inom kommunens organisation, med polisen på olika nivåer, samt med andra relevanta externa aktörer. Utveckla samverkansformer med lokalt näringsliv, civilsamhälle och andra relevanta externa aktörer i trygghets- och säkerhetsarbetet.
- Utifrån lägesbilder genomföra brottsförebyggande och trygghetsskapande investeringar i den fysiska miljön inom egna ansvarsområden.
- Bidra till en ren, attraktiv och trygg miljö genom förbättrad renhållning och skötsel.
- Utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism baserat på befintlig kunskap och lägesbild.
- Säkerställa genom kontroll och uppföljning att ekonomiska bidrag eller tillgång till lokaler inte ges till aktörer som inte stödjer den demokratiska rättsstatens principer, mänskliga rättigheter och jämställdhet mellan kvinnor och män.
- Under kommunstyrelsens ledning och i samarbete med polisen möjliggöra fler trygghetskameror på prioriterade platser i den offentliga miljön för trygghetsskapande och brottsförebyggande syften.
- Bidra till arbetet mot svart ekonomi, organiserad brottslighet och kriminella aktiviteter. Säkerställa genom vaksamhet att kommunens upphandlingar inte ger kriminella och organiserad brottslighet möjligheter att infiltrera kommunen och utnyttja välfärdssystemet.
- Säkerställa att kommunens medarbetare känner sig trygga i sitt arbete.
- Hantera prioriterade risker inom ramen för verksamhets specifika risk- och sårbarhetsanalyser och fortsätta utveckla beredskapsplaneringen, såsom krisledningsplanering och kontinuitetshantering, samt genomföra krisledningsövningar.
- Inventera verksamhetslokaler utifrån krisberedskapsaspekter och initiera åtgärder för att minska sårbarheten vid oförutsedda händelser.
- Bidra till upprustning av skyddsrum och annan nödvändig infrastruktur för krissituationer.

- Medverka till skapandet av frivilliga resursgrupper.
- Åtgärda skyfallsrelaterade risker i befintlig och planerad bebyggelse.
- Säkerställa tillgången till kyla och svalka från träd och grönska för att minska äldres utsatthet vid värmeböljor.
- Säkerställa fler gröna ytor och träd på platser där barn och unga vistas, såsom skol- och förskolegårdar, för att skydda mot värmeböljor.

## Samverkan för trygga barn och ungdomar med rättvisa livsvillkor

Alla barn och unga i Luleå ska ges en bra uppväxt. Ojämligheter i barns uppväxtvillkor ska brytas, och barns rättigheter ska stärkas. Alla barn ska ha tillgång till kvalitativ pedagogisk verksamhet i både förskola och skola. Beslutsfattande i kommunen ska ha ett tydligt barnperspektiv, och Barnkonventionen ska vara en utgångspunkt för alla verksamheter. Kommunens resurser ska i större utsträckning fördelas utifrån socioekonomiska faktorer för att öka jämlikheten, med prioritet på verksamheter som riktar sig till barn.

Luleå ska genom omfattande satsningar säkerställa att barn och ungdomar ser en framtid inom samhällsgemenskapen, familjen, skolan och det civila samhället, snarare än i kriminella gäng och organiserad brottslighet.

Många gärningspersoner i Sverige har varit minderåriga pojkar som internaliserat våldsamma värderingar. Dessa pojkar har ofta varit i kontakt med socialtjänsten under flera år och visat problembeteenden sedan förskolan, men deras problem har inte tagits på allvar. För att hantera detta krävs en samlad insats från förskola, skola, socialtjänst, polis och andra samhällsaktörer, där pojkars värderingar och problembeteenden tas på större allvar.

Kommunens verksamheter ska arbeta för att höja kunskapsresultaten generellt. Genom extra satsningar på ökad inskrivningsgrad i förskolan, tidiga årskurser, tvåläraresystem samt läsa-, skriva- och räknagarantin ska fler klara skolan. Elever som vill och behöver studera extra ska alltid få stöd och hjälp, och Luleå ska underlätta för civilsamhällesaktörer att erbjuda läxhjälp genom att tillhandahålla lokaler.

En meningsfull fritid är en viktig skyddsfaktor för barn och unga. Kommunen, tillsammans med offentliga och privata bolagsstyrelser, ska bidra till ett levande kultur- och föreningsliv för unga, där närvarande vuxna spelar en viktig roll. Fritidsaktiviteter ska erbjudas till nyanlända barn och unga, och feriejobb är en viktig förutsättning för många unga att få sina första arbetslivserfarenheter. Alla nämnder och bolagsstyrelser ska samarbeta för att utöka antalet feriejobbsplatser och vara mer flexibla för dem som missat att ansöka i tid.

Fler barn och unga ska må bra. Den psykiska ohälsan bland Luleås elever ska minska, och det behövs en ökad satsning på elevhälsa, med särskilda insatser för att förbättra både pojkars och flickors psykiska hälsa. Luleå ska prioritera och investera mer i elevhälsan. Nämnder och bolagsstyrelser som arbetar med barn och unga ska säkerställa att det finns fungerande elevhälsoteam vid behov.

Kommunen kan också göra mer för att garantera välmående och trygghet i det offentliga rummet. Luleå har länge vägrat att anställa fältassistenter men under det senaste året har man tack vare stor kritik äntligen valt att införa fältassistenter. Det är viktigt att det finns fältassistenter som arbetar socialt på fältet, i nära samverkan med socialtjänst, skolor, polis och föreningar, för att tidigt identifiera unga i riskzon och ge dem de insatser som behövs för att bryta negativa mönster. Nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa att barn och unga med missbruksproblematik får det stöd de behöver. Satsningar på trygghetsarbete ska vara långsiktiga och fokusera på förebyggande åtgärder. Kommunen

ska samarbeta långsiktigt med organisationer som har specialkompetens, såsom tjej- och kvinnojourer, i arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

Fler barn och unga ska möta gemenskap, utveckling och trygghet. Fler, inte färre, ska delta i idrott, kulturskola och fritidsklubb. Nämnder och bolagsstyrelser ska aktivt arbeta för att möjliggöra deltagande på jämlika villkor för alla barn och unga.

Idrottsföreningar och andra delar av civilsamhället ska aktivt engageras för att skapa attraktiva verksamheter. Kommunens fritidsgårdar ska ha bättre och längre öppettider och erbjuda ett bredare verksamhetsutbud som passar fler barn och ungdomar.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- Utveckla och följa upp effektiva förebyggande sociala insatser baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet, särskilt de som riktar sig mot unga i riskmiljöer för att motverka rekrytering till brottslighet och gängkriminalitet.
- Säkerställa att det alltid finns goda förutsättningar för barn och unga att klara skolans kunskapsmål genom ökat stöd.
- Bidra till fler olika typer av feriearbeten.
- Säkerställa att tillräckliga åtgärder vidtas för att minska den psykiska ohälsan bland barn och unga inom sina verksamheter.
- Motarbeta drogmissbruk bland unga genom att snabbt ge stöd till de drabbade och genom att konsekvent arbeta mot droghandel inom sitt kompetensområde.
- Bidra till arbetet för att stoppa sexuella trakasserier och övergrepp.
- Säkerställa tillgången till öppen och kvalitativ fritidsverksamhet i hela kommunen.
- Stödja föreningar som erbjuder barn och unga en aktiv fritid.



## Ett Luleå med hållbar tillväxt

Kompetensförsörjning, bra infrastruktur, en aktiv näringspolitik och ett gott företagsklimat är avgörande för en växande kommun och bidrar till fler jobb, tillväxt och därmed ökade förutsättningar för välfärd. Luleå ska vara det självklara valet för en mångfald av företag och göra det enkelt att starta och driva företag här.

Det nuvarande röd-gröna styret har inte lyckats vända Luleås katastrofsiffror vad gäller företagsrankingen från Svenskt näringsliv vilket inte är acceptabelt, det har skadat Luleås möjligheter till ökad tillväxt och gjort att kommunen fått ett dåligt rykte inom näringslivets olika branscher.

Alla nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till fler jobb genom att främja ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv. Ett väl fungerande samhälle är avgörande för detta arbete.

Fler Luleåbor ska kunna utbilda sig genom hela livet. Med ökade kunskaper stärks näringslivets konkurrenskraft och arbetsmarknadens rörlighet förbättras. Nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till en välfungerande kompetensförsörjning, vilket gör det lätt för både privata och offentliga arbetsgivare att hitta rätt kompetens. Kommunens verksamheter ska underlätta för anställda att utvecklas. Bristyrkesutbildningar och arbetsmarknadsinsatser ska utvecklas i nära samverkan med näringslivet.

Det ska vara enkelt att transportera sig i Luleå. Nämnder och bolagsstyrelser ska arbeta för god framkomlighet och genomföra nödvändiga investeringar i infrastruktur i Luleå och regionen. Tillsammans med stat, region och näringsliv ska kommunen arbeta för att regionen har goda förbindelser med kringliggande regioner, övriga Sverige och omvärlden.

Luleå blir rikare genom internationellt samarbete, och en viktig del av kommunens näringspolitik de kommande åren är att motverka beslut på nationell nivå som riskerar att isolera och begränsa Luleås utbyte med omvärlden. Nämnder och bolagsstyrelser ska aktivt arbeta för att Luleå ska vara en global, öppen och urban kommun som samarbetar med omvärlden.

Kommunens näringslivspolicy är vägledande i detta arbete. Kommunens företagsklimat bedöms till stor del av faktiska händelser, som antal nya företag, etableringar, investeringar och hur sysselsättning och arbetslöshet utvecklas. Trygga och attraktiva miljöer är centrala för ett fungerande näringsliv, och kommunen ska aktivt arbeta med trygghetsskapande åtgärder för näringsidkare.

Mycket av det företagen möter i sin vardag ligger direkt under kommunens ansvar, såsom regelverk, avgifter, tillsyn, bemötande och myndighetsutövning. Det ska vara enkelt att komma i kontakt med kommunen, och ärenden ska hanteras effektivt, rättssäkert och serviceinriktat. Alla nämnder och bolagsstyrelser ska underlätta företagens kontakter med kommunen.

## Nämnder och bolagsstyrelser ska

- Utveckla kommunens näringslivspolicy med målet att öka tillväxt och företagsamhet i hela kommunen.
- Ta fram förslag på vad man gör som näringslivet kan göra istället.
- Säkerställa Luleås roll som en internationellt inriktad kommun som samarbetar och handlar med omvärlden.
- Intensifiera arbetet för att säkra kompetensförsörjningen i Luleå och samarbeta för att tillhandahålla yrkesutbildningar och andra utbildningar som möter behovet.
- Säkerställa att näringslivet ges goda förutsättningar i stadsutveckling och att deras behov tas med i ett tidigt skede i planeringsprocessen.
- Säkerställa tydliga kontaktvägar in i kommunen för aktörer som vill etablera sig i Luleå.
- Främja nyföretagande och start-up-verksamhet inom sina ansvarsområden, med särskilt fokus på landsbygden och yttre områden.
- Utveckla kommunens kommunikation och kontaktvägar för att erbjuda bättre service, effektivitet och rättssäkerhet i all kontakt med företag.
- Systematiskt motverka illegal näringsverksamhet i kommunens lokaler och på tillståndsbefästa platser i stadsmiljön.
- Skapa arbetsplatser där anställningar kan kombineras med utbildning, särskilt prioriterat för unga utan gymnasiekompetens.
- Fortsätta erbjuda meningsfulla feriejobb som ett första steg in på arbetsmarknaden, med särskilt fokus på socioekonomiska förhållanden.
- Tillgängliggöra arbetsplatser genom sociala krav i kommunens upphandlingar.
- Granska och optimera kostnader för konferenser, event och representation.
- Granska och optimera kostnader för managementkonsulter.
- Granska och optimera kostnader för kommunikationskonsulter.
- Utbilda alla kommunens chefer i offentlighetsprincipen och tillämpningen av grundlagen

## Luleå som regional kulturell motor

Konst och kultur är grundläggande delar av demokratin. De kan öka förståelsen, sammanhållningen och tilliten i samhället. Kulturen har bidragit till att göra Luleå till en attraktiv kommun för invånare och besökare. Luleås framgångsrika kreativa näringar är en följd av ett aktivt kulturliv. Under covid-19-pandemin försämrades förutsättningarna kraftigt, och jobb har försvunnit inom det fria kulturlivet, upplevelseindustrin och de kreativa näringarna. Luleå kommun har ett ansvar att värna kulturens infrastruktur och bidra till att bevara en levande kulturstad även efter pandemin.

Luleås kulturliv ska utvecklas. Verksamheter som bibliotek och kulturskola behöver stärkas i takt med befolkningsutvecklingen. Luleå behöver fler scener och tillgängliga de som redan finns för alla typer av scenkonst och musikliv. Kommunen behöver ta ett samlat grepp för att utveckla kulturens förmåga att främja tillväxt i Luleå, regionen och bland medborgarna.

Luleå ska sträva efter att ha ett av landets bästa föreningsklimat. En förutsättning för ett levande föreningsliv är tillgängliga mötes- och samlingslokaler. Föreningslokaler och andra uthyrningsbara lokaler ska planeras in vid nybyggnation av samhällsfastigheter och fler föreningslokaler ska göras tillgängliga i befintliga kommunala fastigheter.

En fri och stark kultursektor är avgörande för ett öppet och demokratiskt samhälle. Den fria kultursektorn är under attack både globalt och i Sverige, med krafter som vill begränsa det fria kulturlivet. I detta läge är det en central uppgift för alla nämnder och bolagsstyrelser att värna och utveckla förutsättningarna för en fri kultur. Det är därför viktigare än någonsin att alla Luleåbor har lika möjligheter att ta del av och skapa kultur, oavsett var i kommunen de bor.

Nämnder och bolagsstyrelser ska

- Säkerställa att kultur integreras som en naturlig del i den ordinarie verksamheten.
- Säkerställa att kommunens mål för offentlig konst uppfylls.
- Utveckla och stärka kulturens roll, särskilt för barn och ungdomar, både i att utöva och ta del av kultur.
- Bidra i samhällsplaneringen för att säkerställa att lokaler planeras för kultur och möten mellan människor.
- Tillförsäkra föreningslivet och det civila samhället goda möjligheter till möten och kulturaktiviteter inom den ordinarie verksamheten.
- Medverka i kommunens arbete för att öka Luleås attraktivitet genom att ge kultur och kreativa näringar goda förutsättningar.
- Underlätta och möjliggöra ett starkt föreningsliv i hela kommunen.

# Samverkan för ökat bostadsbyggande och en hållbar stadsutveckling

Ett högt bostadsbyggande måste bli en av kommunens högsta prioriteringar i den gröna omställningen. Alla nämnder och bolagsstyrelser ska arbeta för att skapa förutsättningar för kommunens målsättning utifrån sina respektive uppdrag och kommunens översiktsplan. Bostadsbyggandet ska även ta hänsyn till natur- och kulturvärden.

Nya hyresrätter behöver fokusera på rimliga hyror. Fler seniorbostäder ska byggas. Att bygga bostäder för studenter är strategiskt viktigt för att behålla kompetens i Luleå. Aktörer som bygger för kommunens behov ska premieras vid markanvisningar. En god och medveten strategi bidrar till de nya bostäder som är nödvändiga för kommunens tillväxt.

För att klara bostadsbehovet behöver större områden utvecklas. Kommunen ska omedelbart börja planera för byggandet av en ny stadsdel med bostäder, kollektivtrafik, skolor, förskolor, idrottshallar och grönområden. Detta arbete kan med fördel göras i samarbete med eller genom privata entreprenörer, då kommunen har brist på tjänstepersoner och tid. Vi behöver samarbeta med näringslivet.

Kommunen behöver fler hyresrätter, bostadsrätter och småhus. För att attrahera fler inflyttare måste vi bygga det som efterfrågas. Familjer som flyttar hit föredrar ofta småhus såsom villor eller radhus framför lägenheter. Kommunen bör bjuda in småhustillverkare för att diskutera hur dessa kan ansvara för nya bostadsområden och accelerera byggandet.

Kommunen kan också ta ett ökat ansvar för att bygga exempelvis radhus som hyresrätter via Lulebo.

I vissa stadsdelar finns centrummiljöer som upplevs som otrygga, skräpiga, nedgångna och bortglömda. Dessa miljöer har brister i offentlig service och minskande kundunderlag för affärsidkare. Trygghet och en fungerande kommun är kärnan i samhällskontraktet. Kommunen ska identifiera, prioritera och driva utvecklingsprojekt för centrummiljöer i alla stadsdelar för att främja trygghet, trivsel och förstärka sociala värden i stadsplaneringen.

Lokalförsörjningens syfte är att kommunens verksamheter ska bedrivas i ändamålsenliga och kostnadseffektiva lokaler, med inriktning på att begränsa lokal- och hyreskostnaderna för att frigöra resurser till verksamheten. Alla nämnder ska utveckla och säkerställa sina processer för att nå detta mål. Detta inkluderar en kontinuerlig omprövning av planerade och pågående lokalprojekt för att säkerställa en balans mellan lokalbehov och kostnad. Lokalprojekt som inte behöver genomföras kan skjutas upp, och den utbyggnad som sker ska motiveras av faktorer som prestation (nya barn/elever) eller myndighetskrav. Nämnder och bolagsstyrelser ska göra en översyn av sina lokalförhyringar med målet att främst hyra lokaler i kommunägda byggnader, vilket bidrar till en långsiktigt hållbar ekonomi för kommunen.

## Nämnder och bolagsstyrelser ska

- Säkerställa effektiva processer för att upprätthålla en hög takt i bostadsbyggandet och tillkommande samhällsservice.
- Starta och vidareutveckla större stadsutvecklingsprojekt för att säkerställa ett långsiktigt, stabilt och högt årligt tillskott av bostäder.
- Delta i arbetet med att utveckla en ny stadsdel.
- Planera för en mångfald av boende- och upplåtelseformer samt för fler hyresrätter i hela kommunen.
- Arbeta för att de allmännyttiga bostadsbolaget ges förutsättningar att ta ett stort ansvar för byggandet.
- Arbeta för att bjuda in privata aktörer för att kunna ta ansvar i bostadsbyggandet.
- Arbeta för låga bygg- och boendekostnader.
- Intensifiera arbetet för att få fram fler bostäder för grupper som kommunen har ett särskilt bostadsförsörjningsansvar för.
- I planering och byggande säkerställa behovet av erforderliga lokaler för offentlig service, såsom skolor, förskolor, särskilda boenden, kultur- och idrottslokaler, till rimliga villkor genom förbehåll i markanvisnings- och exploateringsavtal samt detaljplaner.
- Ha ett koncernperspektiv och ett livscykelperspektiv i lokalplaneringen för att hålla nere investeringsutgifter för kommunkoncernen och dämpa hyreskostnader, vilket ger större flexibilitet över tid.
- Eftersträva samverkan och pröva samplanering för att optimera gemensamt lokalutnyttjande.
- Initiera åtgärder för att skapa en klimatneutral byggsektor, säkerställa samhällsservice och integrera behovet av förskolor, skolor, omsorgsbostäder, idrottsplatser med mera i ett tidigt skede av planeringen. Ändamålsenliga lokaliseringar ska erhållas till rimliga kostnader för mottagande nämnd, som också ska lämna tydliga beställningar.
- Anta mål för ökad laddinfrastruktur i alla kommunens nämnder och bolag.
- Säkerställa ökat fokus på cirkulärt byggande och funktionsdugliga bostäder, så att ombyggnationer och renoveringar, där det är ekonomiskt rimligt, kan bidra till att klimatmål uppfylls och kulturhistoriska värden värnas.

## En hållbar och demokratisk kommun

Kommunens arbete för att stärka de mänskliga rättigheterna, barns rättigheter och jämställdhet ska fortsatt prioriteras och genomsyra alla kommunens verksamheter.

Ett starkt barnperspektiv är nödvändigt för att bygga hållbara samhällen idag och i framtiden. Barnets bästa ska alltid vara i centrum och beaktas i allt beslutsfattande. Nämnder och bolagsstyrelser ska vid strategiska eller övergripande beslut säkerställa att en barnkonsekvensanalys genomförs.

Ett liv fritt från våld är en grundläggande mänsklig rättighet. Kommunen ska stärka insatserna mot våld i nära relationer, våld mot barn, mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Att synliggöra och motverka diskriminering är en viktig del av att vara en kommun som lever upp till mänskliga rättigheter. Arbetet mot diskriminering ska vara systematiskt och omfatta alla diskrimineringsgrunder. Arbetet för att förbättra situationen för personer med funktionsnedsättning ska intensifieras. Fysisk tillgänglighet ska förbättras, information och kommunikation ska anpassas bättre till funktionsbehov, och kommunen ska arbeta för att bli en bättre arbetsgivare ur ett funktionsperspektiv.

Rättigheterna för nationella minoriteter ska stärkas genom ökad kunskap och praktisk handling i nära dialog med representanter för respektive minoritetsgrupp. Detta inkluderar att säkerställa rätten till modersmålsstöd i förskolan och erbjuda äldreomsorg på olika minoritetsspråk. Rasism ska motverkas genom en övergripande handlingsplan. Luleå ska kartlägga antisemitismen i skolorna och arbeta målmedvetet för att tidigt bemöta främlingsfientlighet i samhället och implementera åtgärderna i kommunens verksamheter. Dessutom bör kommunen kartlägga förekomsten av homofobi, transfobi och afrofobi i sina verksamheter.

Lokaldemokratin ska stärkas genom ökad medborgardialog, vilket är viktigt för att främja demokratin och dra nytta av invånarnas kompetens. Nämnder och bolagsstyrelser ska aktivt genomföra dialoger med invånarna i ett tidigt skede inför viktiga beslut, och särskilt engagera grupper som normalt sett inte gör sina röster hörda.

För att utveckla lokalsamhället, öka tilliten och stärka medborgarinflytandet ska nämnder och bolagsstyrelser, där det är möjligt, arbeta med medborgarbudgetering inom utvalda verksamhetsområden.

## Nämnder och bolagsstyrelser ska

- Säkerställa allas lika rättigheter oavsett kön genom att integrera ett jämställdhetsperspektiv vid beslutsfattande, planering och utförande av verksamheter.
- Säkerställa att barns rättigheter synliggörs i kommunens verksamheter vid beslutsfattande, planering och utförande av verksamheter.
- Säkerställa att hbtq+-personers rättigheter och de nationella minoriteternas rättigheter efterlevs i kommunens verksamheter.
- Säkerställa att alla, oavsett funktionsförmåga, kan vara delaktiga i samhället och ha tillgång till skydd, stöd och service på jämlika villkor.
- Bistå vid utarbetandet av ett kommunalt handlingsprogram mot rasism.
- Använda metoder för att synliggöra och systematiskt följa upp eventuell diskriminering inom kommunens verksamheter.
- Integrera ett jämställdhetsperspektiv i alla led av beslutsfattande, planering och utförande av verksamheter.
- Säkerställa att medarbetare i kommunens verksamheter arbetar våldsförebyggande utifrån ett normkritiskt förhållningssätt.
- Utveckla och aktivt arbeta med olika former av medborgarinflytande för att utveckla lokalsamhället.
- Genomföra dialog med kommunens invånare i ett tidigt skede inom planeringsprocesser och stadsutvecklingsarbete för att öka inflytandet och den demokratiska förankringen.

# Kommunstyrelseförvaltningen

Luleå ska vara en kommun där alla har rätt och möjlighet att självständigt, eller i gemenskap med familj, vänner, arbetskamrater eller andra, forma sina liv efter egna önskemål och värderingar. Kommunen och kommunkoncernens uppgift är att möjliggöra detta. Kommunstyrelsen ska genom samverkan säkerställa att samma möjligheter finns för alla, oavsett var man bor i kommunen. Våra medarbetare och deras kunskap är Luleås viktigaste resurs. Därför ska all personal ha trygga och bra arbetsvillkor, samt reella möjligheter till kontinuerlig kunskapspåfyllnad och utveckling. Verksamhetsnära forskning ska vara en integrerad del av kommunens arbete.

## Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

**Ett frihetens Luleå som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar för att leva ett självständigt liv**

Kommunstyrelsen ska säkerställa att samarbete sker mellan kommunens olika verksamheter för att barn och unga ska växa upp under trygga former och få den kunskap de behöver för att kunna skapa sig ett självständigt liv.

Höga och likvärdiga krav ska ställas på alla skolor, och ersättningsnivåerna ska spegla det ansvar skolan tar för elever som behöver mer stöd. Skolor som inte följer lagar, regler eller givna villkor ska stängas. Grundskolans kösystem behöver reformeras.

Förskolan ska präglas av hög kvalitet, låga avgifter och god tillgänglighet för alla. Alla barn ska få tillgång till en verksamhet som främjar deras utveckling, kreativitet och lärande. Barngrupperna ska vara små.

Med anledning av de senaste årens försämring av det säkerhetspolitiska läget i närområdet och världen behöver Luleå arbeta kraftfullt med riskanalyser, beredskap och försvarsförmåga. Det får lov att kosta pengar att vara redo att försvara vår frihet. Kommunstyrelsen ska ge förutsättningar för att arbetet med säkerhetsskydd stärks i kommunen och att den reella förmågan ökar. Kommunens erfarenheter av pandemin ska omsättas i utvecklade planer och operativ handling.

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden

- Initiera en översyn av kostnader för konsulttjänster, representation, trycksaker och mediaköp.
- Initiera en kartläggning ihop med berörda nämnder av förekomsten av homofobi, transfobi och afrofofi i kommunens verksamheter.
- Stärka samarbetet med regionen för att kunna erbjuda sammanhållen vård och omsorg för äldre, med fokus på trygghet och kontinuitet, som även är samhällsekonomiskt effektivt.
- Initiera fortbildning för kommunens nämnder om tillämpningen av offentlighetsprincipen.
- Stödja nämnder och bolag i arbetet med att ta tillvara lärdomar från pandemiutvärderingarna och säkerställa att vi har en god beredskap.
- Tillsammans med Arbetsmarknads- och gymnasienämnden och övriga berörda nämnder och bolagsstyrelser samordna och utveckla kommunens samlade insatser för förstärkt integration.
- Tillsammans med Kultur- och fritidsnämnden arbeta för ökad trygghet i kommunens bibliotek, museer och evenemang utifrån ett barnperspektiv, jämställdhetsperspektiv och tillgänglighetsperspektiv.
- Stödja nämnder och bolagsstyrelser utifrån kommunens trygg och säkerhetsarbete.



- Leda och samordna arbetet för att Luleå fortsatt ska vara en av Sveriges tryggaste kommuner och inte riskerar att få särskilt utsatta eller utsatta områden.
- I samarbete med Socialnämnden stärka kommunens kommunikation inom det sociala området.
- Samordna och koordinera kommunens arbete för att motverka organiserad brottslighet och fusk inom välfärdssektorn, bland annat i samverkan med rättsvårdande myndigheter och Skatteverket.
- Samordna och leda arbetet ihop med berörda nämnder för att höja kunskapen och utveckla systematiska arbets sätt för att motverka våldsbejakande extremism.
- Förstärka säkerhetsarbetet genom ökat fokus på systematik och förebyggande arbete, bland annat avseende risk för terrorhändelser. Prioritera, samordna och leda kommunens arbete för en sammanhållen och stärkt krisberedskap och förmåga i det civila försvaret, bland annat genom att utreda förutsättningar för ett beredskapslager.
- Samordna arbetet med att öka kommunens kunskaper om och samlade förmåga inom säkerhetsskydd.
- I samverkan med Barn- och utbildningsnämnden och Arbetsmarknads- och gymnasienämnden, och med stöd av representanter från minoriteter samt experter, kartlägga förekomsten av antisemitism i kommunens pedagogiska verksamheter.
- Samordna kommunens arbete mot otillåten påverkan för att hindra att kommunens medarbetare utsätts för påtryckningar som otillbörligen påverkar deras beslutsfattande och yrkesutövning.
- Tillsammans med Arbetsmarknads- och gymnasienämnden säkerställa att samtliga nämnder och bolagsstyrelser bidrar i arbetet med att tillhandahålla arbetsplatser.
- Stärka möjligheterna för personer med olika funktionsnedsättningar att få arbete inom kommunen.
- I samarbete med Arbetsmarknads- och gymnasienämnden arbeta strategiskt med kompetensförsörjning kopplat till näringslivets förutsättningar och långsiktiga behov samt stödja berörda nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att säkerställa en långsiktig kompetensförsörjning i kommunens verksamheter.
- Ta emot och bedöma ansökningar till sociala investeringar för insatser och kostnadseffektiva förebyggande åtgärder med syfte att motverka utanförskap och social utsatthet.
- I samverkan med Barn- och utbildningsnämnden, Socialnämnden och Arbetsmarknads- och gymnasienämnden säkerställa att all personal kan utföra sitt arbete på ett tryggt, säkert och professionellt sätt genom tillräckliga språkkunskaper.

## **Ett grönt och innovativt Luleå som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv.**

Luleå ska utvecklas till att bli en mer hållbar och modern kommun. Kampen för klimatet är vår tids ödesfråga. Luleå ska senast år 2040 vara klimatneutralt. Tjänstefordon och kollektivtrafiken ska vara fossilfria år 2030. Kommunstyrelsen ska på strategisk nivå arbeta för att allt tillsynsarbete ska utgå från principen att den som orsakar utsläpp ska betala för den skada de åsamkar. Det innebär också att fram till dess att Luleå har uppnått fossilfrihet ska kommunen klimatkompensera för sina fossila utsläpp på ett långsiktigt hållbart sätt. För en hållbar utveckling kommer det att krävas omställningar, vilket i sin tur kräver ny teknik, ekonomiska styrmedel och en effektivare hushållning av naturresurser. Frisk luft, rent vatten och en giftfri miljö är nödvändigt för god hälsa och livskvalitet. För att Luleås vatten och natur ska bevaras krävs att den biologiska mångfalden värnas och att gröna korridorer upprätthålls för kommunens ekosystem.

Kommunstyrelsen ska säkerställa att kommunen och kommunkoncernen samhandlar för att lösa klimatkrisen. En elektrifieringspakt med offentliga och privata aktörer som vill bidra till att snabba på elektrifieringen av transportsektorn i Luleå och regionen ska initieras. Den ska bl.a. bidra till att bygga ut kommunens och regionens infrastruktur för elbilar – antalet laddstolpar ska utökas kraftigt. Målet är att skynda på arbetet med att få kommunens transportsektor helt fossilfri till år 2030. För att nå dit krävs samarbete. Ju fler som samarbetar desto snabbare når vi målet.

Tillgång till ren el är avgörande för att nå klimatmålen, och kommunen behöver i nära dialog med andra aktörer säkerställa att kapacitet och tillgång till el finns i hela kommunen. Mer lokal elproduktion kan t.ex. nås genom fler solceller.

Byggandet ska bli mer klimatsmart och arbetet med cirkulärt byggande vara vägledande. Andelen plus- och passivhus ska öka och rivningar undvikas. Luleå är en stor fastighetsägare och bör vara ett föredöme i sin förvaltning. Lägsta möjliga energiåtgång ska eftersträvas, rivningar ska undvikas och återbruk av byggmaterial uppmuntras. Renovering och behållande av befintlig utrustning, till exempel i kök, ska vara huvudalternativ när så är möjligt.

Företag skapar tillsammans med en väl fungerande offentlig sektor de resurser och den arbetsmarknad som Luleåborna behöver för att få god service, känna trygghet, få utbildning och hitta arbeten. Det ska vara lätt att driva företag i kommunen. För näringslivets utveckling är tillgången till arbetskraft avgörande, inte minst för etablering av huvudkontor.

Kommunstyrelsen ska verka för att locka arbetsgivare att etablera sig i Luleå och helst i ytterkanterna av kommunen för att få fler att ta del av kommunen. En fungerande bostadsmarknad med goda kommunikationer är en förutsättning för att attrahera företag till kommunen och för att få dem som har gått ut universitetet att stanna kvar i kommunen.

Många verksamheter behöver kommunala tillstånd för sin verksamhet. Tillståndsprövningen ska vara enkel och obyråkratisk, och kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar att se på den samlade verkan kommunens tillståndprocesser har på näringslivet.

En fri konst och kultur är grundläggande för individens och samhällets frihet. Kulturen är en angelägenhet för alla Luleåbor, med det fria ordet och den konstnärliga friheten som grund. Kulturen ger upphov till nya perspektiv, vidgar vyer och speglar samtidens och framtidens viktiga frågor. Kommunstyrelsen ska ha ett kommun- och koncernövergripande perspektiv på förutsättningarna för fri kultur i kommunen. Biblioteken är ryggraden i bildningssamhället. Utvecklingen av Luleås stadsbibliotek ska fortsätta. När kommunen växer behövs fler bibliotek och de befintliga kan behöva expandera. Stödet till det fria kulturlivet ska vara transparent och bidragsgivningen rättvis. Principen

om armlängds avstånd från politiken ska vara styrande. Stödet ska premiera konstnärlig kvalitet och mångfald i det kulturella uttrycket. Vid kommunens eget byggande ska enprocentsregeln tillämpas. Särskilda medel ska avsättas för offentlig konst i stadsdelar som saknar sådan eller har en låg andel.

Kommunen fortsätter att växa med fler bostäder, pedagogiska lokaler, omsorgsboenden, kommersiella lokaler, kultur- och idrottslokaler och ny infrastruktur. Kommunstyrelsen har ett samordningsansvar för Luleås utveckling, strategiska stadsutvecklingsprocesser och samordnar kommunens agerande gentemot externa parter avseende nationella och regionala infrastrukturfrågor.

- Leda kommunens strategiska näringslivsarbete och ha ett helhetsansvar för att näringslivsarbetet har möjlighet att utvecklas fritt.
- Leda och bistå berörda nämnder i gemensamma utvecklingsprocesser för att öka kommunens totala NKI (Nöjd Kund Index). Göra det enkelt för företag med e-tjänster, digitala möten med kommunen och tillståndsansökningar för att förenkla och effektivisera företagens ansökningsförfaranden.
- Stärka förutsättningarna för kommunens kulturella och kreativa näringar i samarbete med Kultur- och fritidsnämnden.
- Leda arbetet med att ta fram tillväxt- och arbetsmarknadsanalyser samt kartlägga Luleås kompetensförsörjningsbehov i samarbete med näringslivsenheten och Arbetsmarknads- och gymnasienämnden.
- Föra dialog med byggaktörer och fastighetsägare för att införa en modell i Luleå liknande Stockholms ”talangbostäder”, där unga talanger inom olika områden, såsom kultur, idrott och entreprenörskap, tillgång till prisvärda bostäder i Luleå. Målet är att underlätta för unga människor att etablera sig i Luleå och samtidigt bidra till kommunens mångfald och kreativa miljö.
- I samarbete med berörda nämnder säkerställa att elektrifieringen tar fart i Luleå genom fler publika laddstolpar och att elbilar ersätter där det är möjligt biogas- och fossilbränslefordon innan 2030.
- Samordna kommunens satsningar på klimatinvesteringar och rikta insatser mot projekt som ger största möjliga klimatnytta för pengarna, med fokus på åtgärder som styr mot energieffektiviseringar, solenergi, hållbara transporter och klimatanpassning.

### **Ett Luleå med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet.**

Luleå ska vara en levande kommun dit fler människor kan söka sig för att arbeta, studera och förverkliga sina drömmar. För att kommunens ekonomi ska vara god behöver den utvecklas sammanhållet. Stadsdelar behöver innehålla allt från bostäder till arbetsplatser, handel, skolor, äldreboenden, föreningslokaler och idrottsytor för att bli attraktiva och fungerande. Därför ska vi arbeta med generella områdesplaner i stadsutvecklingen. Detaljplaner ska vara flexibla med stadsdelens behov i centrum. Samhällsfunktioner som arbetsplatser, skolor, äldreboenden, LSS-boenden, förskolor och infrastruktur ska byggas samtidigt som nya bostäder. För att detta ska bli verklighet krävs att kommunstyrelsen aktivt samordnar och leder arbetet.

När det gäller kommunens historiska näringslivspolitik finns det väldigt mycket att önska. Liberalerna har som ensamt parti i Luleå kommunfullmäktige drivit en konsekvent och hård opposition för att påverka den politiska ledningen framåt. Under tidigare mandatperiod har vi fått en del gehör för vår politik och det tror vi kommer fortsätta även denna mandatperiod. För att kunna driva näringslivspolitik behöver man vara intresserad av densamma och förstå vikten av varför den är nödvändig. För oss Liberaler är det självklart att kommunen behöver en näringslivsdirektör och lika

självlärt att kommunledningen behöver minst ett kommunalråd som enbart fokuserar på just näringslivsfrågorna. Så viktiga är dom för Luleå.

För oss Liberaler så är forskning, innovationer och entreprenörskap avgörande för Luleå kommuns konkurrenskraft och framtidsvillkor. Jobb och egen lön ger varje människa självförtroende och gemenskap med andra. Med fler människor i arbete blir det dessutom mer resurser för skola och omsorg. Företagandet är grunden för vårt välstånd. För att få råd med en bättre välfärd måste också fler få jobb så att de kan bidra. Därför är bra villkor för företagandet en central del av vår näringslivspolitik i Luleå. För att vi ska fortsätta att växa som kommun med ett bra näringslivsklimat ska Luleå kommun tillsammans med näringslivspartners ta fram en näringslivspolicy med målet att på fem års sikt placera Luleå kommun bland topp tio i näringslivsrankingar. Vidare krävs mark att bygga på och god infrastruktur, som skapar förutsättningar för nya och växande företag och företagsområden. Policyn ska även inbegripa hur det regionala utvecklingsarbetet kan förbättras och hur samarbetet med grannregionerna kan stärkas.

För att skapa nya framgångsrika företag behövs en kombination av bra idéer, innovationer, kapital och entreprenörer. Entreprenörskap är inte bara en medfödd talang utan kan till stor del utvecklas och tränas upp. Viktigt är att det fortsättningsvis erbjuds utbildningar för att starta eget, såväl inom gymnasienivå som inom vuxenutbildningen.

Kommunens trafikmiljöer ska göra kommunen vackrare och mer tillgänglig där alla kan ta sig fram. Det är angeläget att hänsyn tas till de mest oskyddade trafikanterna, det vill säga gångtrafikanterna, barn, äldre och människor med funktionsnedsättning. Kommunen ska så långt möjligt undvika kombinerade gång- och cykelbanor. Ansträngningar ska också göras för att förhindra att cyklar och elsparkcyklar nyttjar trottoarer.

Kommunstyrelsen har också ansvar för att hela samhället arbetar med att bejaka och respektera mångfald. För oss liberaler är det en självklarhet att alla sätt att leva och verka ska finna sin plats utan diskriminering eller utanförskap. Frihet är rätten att bestämma över sig själv och forma sitt liv samt att bemötas med värdighet för de livsval man gjort. Kön och könsidentitet ska inte begränsa individens möjligheter att förverkliga sig själv. Kvinnor och män ska mötas av samma förväntningar när det gäller egen försörjning. Jämställdhet mellan kvinnor och män ska genomsyra de kommunala verksamheterna.

Det är mycket oroande att fler unga hbtq+ personer återigen upplever ett försämrat och diskriminerande socialt klimat i Sverige. Detta måste bemötas med full kraft i Luleå kommunen verksamheter. Kommunen behöver se över sin hbtq certifiering. Just nu är det bara Boendestöd i Luleå kommun som har en giltig certifiering via RFSL. Kommunen har gjort egna interna utbildningar och oavsett hur man gör behöver det bli tydligt att det görs och vilken kvalitet som skapas av det. Kommunen ska utifrån sitt arbete med certifiering eller diplomering ta fram en plan för att utöka antalet demokratiskyltar, exempelvis regnbågsskyltar, på kommunens fritidsgårdar, skolor och förskolor i kommunen.

För alla som lever i Sverige och Luleå finns gemensamma ramar, såsom lagar och sociala koder, som sätter gränser. Men inom dessa ramar kan många olika liv levas. Integration, till skillnad från assimilation, innebär att var och en själv kan forma sitt liv så länge det inte inkräktar på andras frihet att forma sitt.

Kommunstyrelsen måste också säkerställa att de mänskliga rättigheter som alla människor har faktiskt kommer dem till del. Antalet bostäder för personer med funktionsnedsättning måste öka för att möta det behov som finns. De som bor i LSS-boenden ska kunna få hjälp att använda IT och andra tekniska hjälpmedel och vid behov ha rätt till en kontaktperson. Personlig assistans och ledsagning som bistånd

inom LSS behöver förstärkas. Allt stuprörstänkande från myndigheters sida måste upphöra för att stödet ska kunna möta enskildas behov.

Kommunstyrelsen behöver klargöra att alla placerade barn, utan undantag, har rätt att klara skolan och rätt till fullgod hälsa, oavsett placeringsform och skolålder. Det måste bli tydligt att det är socialtjänsten som ansvarar för detta eftersom det inte finns någon annan myndighet som kan ta det ansvaret. Familjehem, HVB-hem och institutioner ansvarar för det praktiska genomförandet av stödåtgärder och liknande, men socialtjänsten kan aldrig avsäga sitt ansvar för att säkerställa de enskilda barnens rättigheter. In loco parentis innebär att när samhället genom socialtjänsten tar ansvaret för ett barns dagliga vård och uppväxt, måste samhället agera som den bästa föräldern. Kommunstyrelsen bör fastställa att detta ska vara den vägledande principen för kommunens arbete med placerade och omhändertagna barn och unga. Uppföljningen av barnens skolresultat, hälsa och tandstatus ska systematiseras så att nämnderna och kommunfullmäktige kan följa barnens utveckling i både tertialrapporter och verksamhetsberättelsen.

De flesta hemlösa sover inte på gatan, men deras boende är inte tryggt eller långvarigt. Metoden ”Bostad först” ska inrättas. Vissa behöver hjälp med psykisk sjukdom eller missbruk innan de är villiga att ta emot annan hjälp. Därför ska uppsökande team inom socialtjänsten förstärkas med psykiatrisk och medicinsk kompetens. Ingen människa ska behöva begränsa sitt liv på grund av våld eller förtryck. Arbetet med att stödja våldsutsatta kvinnor och barn genom skyddade boenden ska fortsätta och fler vägar till ett nytt liv utan våld ska skapas.

Stödet till kvinnojourerna ska bli mer långsiktigt och främja hög kvalitet. Den som inte kan försörja sig själv och sin familj kan få ett tillfälligt ekonomiskt bistånd. Biståndet ska förenas med krav på att aktivt söka jobb eller göra praktik, att ta ett tillfälligt jobb eller gå en SFI-utbildning. Även romer som är svenska medborgare utsätts ofta för diskriminering och fördomar. Kommunen ska arbeta för att bryta deras utanförskap och för att de ska få plats på arbetsmarknaden. Arbetet med romska brobyggare ska fortsätta. De stöttar individerna i strävan efter arbete och utbildning och underlättar samverkan med myndigheter.

I Luleå ska varje människa få så stora möjligheter att forma sitt eget liv som möjligt. Det förutsätter att den enskilde individen själv kan styra över de verkligt avgörande besluten i livet.

Att välja utförare i välfärden ger makt till individer och det traditionellt kvinnligt präglade omsorgsområdet har öppnats upp för företagande. Förändringarna har också medfört nya utmaningar. Lika viktigt som att öka mångfalden av alternativ är att se till att medborgarna vet att de får bra kvalitet för sina skattepengar – oavsett vilket val de gör. Alla aktörer ska vara seriösa. I Luleå ska vi gå i bräsch för att den som väljer i ökad utsträckning kan välja inte bara utförare utan även innehåll – inte bara valfrihet, utan även egenmakt.

Tiderna förändras och det gamla sättet att lönesätta vår personal kommer inte att fungera i den nya verklighet som Norrbotten kommer befinna sig i. En ökad konkurrens inte bara mellan kommuner men också mellan branscher på duktig utbildad personal kommer innebära att lönerna kommer åka upp och att Luleå kommun också måste vara beredd på att lönekonkurrera i en större utsträckning än man tidigare gjort. Historiskt har kommunen agerat extremt lönedämpande ihop med övriga kommuner i Norrbotten vilket gjort att kommunanställda i Norrbotten halkat efter resten av landet.

Luleå sitter på en guldgruva vad gäller alla studenter som bor och studerar i Luleå. Problemet är att långt ifrån alla studenter folkbokför sig i Luleå när dom flyttar hit. Det är inte bra för Luleås skattekraft, varje student inbringar en intäkt från staten och studenter som bor i kommunen kostar såklart kommunen i form av välfärd i olika grad. Luleå har traditionellt arbetat med en folkbokföringskampanj men det är oklart hur det arbetar och fungerar idag. Vi vill att man utser en grupp som tar fram nya sätt

för att få fler studenter att folkbokföra sig i vår kommun. Potentialen är stor att öka antalet Lulebor genom en sådan satsning.

På samma sätt vill vi se till att fler studenter stannar kvar i Luleå efter sin utbildning, idag flyttar en väldigt stor del från Luleå och en stor del av det är att det varken lönar sig att stanna kvar eller att man inte känner kommunen tillräckligt väl. Man har helt enkelt inte rotat sig här.

Eftersom att varje folkbokförd medborgare genererar en intäkt från staten så är det en stor vinst att behålla medborgare oavsett den mänskliga vinsten. Eftersom Luleå generellt har lägre löner och högre skattenivå är det oftast väldigt lönsamt att välja att flytta tillbaka till södra Sverige.

Eftersom att Luleå tappar sitt statliga stöd när en ändå flyttar så skulle man lika gärna kunna välja att betala ut det stödet till studenten om den stannar kvar som en ”stanna kvar belöning”.

Stannar studenten kvar kostar det kommunen ingenting, snarare kommer det ge en skatteintäkt då studenten börjar jobba i Luleå.

På samma sätt vill vi säkerställa att fler studenter stannar kvar i Luleå efter avslutad utbildning. För närvarande flyttar en stor del av studenterna bort från Luleå, ofta för att de inte ser någon ekonomisk fördel med att stanna kvar eller för att de inte känner sig tillräckligt rotade i kommunen. Detta innebär att de inte utvecklar en stark koppling till Luleå.

Eftersom varje folkbokförd medborgare genererar intäkter från staten, är det ekonomiskt fördelaktigt att behålla invånare i kommunen, utöver de mänskliga vinsterna. Med Luleås generellt lägre löner och högre skattenivåer jämfört med södra Sverige, finner många det mer lönsamt att flytta söderut.

För att motverka detta vill vi att Luleå erbjuder ett ekonomiskt incitament vad vi kallar ”Luleå Bo-kvar bonus” till studenter som väljer att stanna kvar efter examen, i form av en ”examens belöning” som motsvarar det statliga bidrag vi får av staten för den individen, ungefär 20tkr per student. Om studenten väljer att stanna kvar, innebär det ingen extra kostnad för kommunen, snarare leder det till ökade skatteintäkter när studenten börjar arbeta i Luleå. Vi föreslår därför att kommunen tar fram ett regelverk där det krävs att studenten är folkbokförd i Luleå och har en anställning i Norrbotten, för varje år den bor i Luleå upp till 3 år betalas ”examens belöningen” ut. För varje student som nappar på detta som inte annars skulle stanna gör kommunen en nettovinst i löneskatteintäkter på mellan 70-85 tkr utöver att vi löser kompetensbristen.

- Stödja Barn- och utbildningsnämnden samt Socialnämnden i arbetet med att följa upp omhändertagna barns betyg, hälsa och tandstatus.
- Årligen kartlägga och redovisa för kommunstyrelsen förekomsten av utköp av personal och dess kostnader.
- anställa en näringslivsdirektör som har ansvar över näringslivsfrågorna i kommunen.
- Utveckla analys- och prognosarbetet samt förbättra systemstödet i samarbete med kommunens nämnder, för att öka möjligheten att vidta åtgärder i tid.
- Stödja nämnder och bolagsstyrelser i att genomföra nödvändiga strukturella förändringar för att möta ökade kostnader för välfärdsuppdraget och de ökade investeringsvolymerna som den växande kommunen kommer att kräva i och med den gröna omställningen.
- Stödja kommunens nämnder och bolagsstyrelser i arbetet med att skapa en effektivare verksamhet genom ökad samverkan.
- Främja en kostnadseffektiv utveckling genom att leda, stödja och samordna kommunens arbete med digitalisering och nyttjande av ny teknik. Säkerställa en kostnadseffektiv utveckling av kommunens IT-leverans genom aktiv leverantörsstyrning och tydliga processer för prioritering av nya behov.

- Utöka kommunens arbete med certifiering eller diplomering av hbtqi och ta fram en plan för att utöka antalet demokratiskyltar, exempelvis regnbågsskyltar, på kommunens fritidsgårdar, skolor och förskolor i kommunen som genomgått utbildningen.
- Utarbeta och genomföra insatser för att säkra kommunens chefs- och kompetensförsörjning inklusive ledarutveckling.
- I samråd med berörda nämnder utveckla behovsanalyser för att tydliggöra och underlätta för externa aktörer att medverka i utbyggnaden av förskolor, skolor och idrottsanläggningar.
- Leda och stödja berörda nämnders arbete där externa aktörer medverkar i byggnationen av idrottsanläggningar.
- Ge förutsättningar för utveckling av chefer och medarbetare i förändringsarbete för att skapa goda förutsättningar att möta ett föränderligt arbetsliv.
- Effektivisera lokalutnyttjandet och skapa goda förutsättningar för genomförande av digitala möten och konferenser i kommunens lokaler.
- Luleå behöver ta en större plats i Bryssel då det finns många frågor som påverkar oss, att vara tidigt ute i viktiga frågor gynnar oss ekonomiskt så därför ska kommunen se till att göra en satsning på eukontoret north sweden som leder till att Luleå får tid i en tjänst eller en egen tjänst för specifika Luleå frågor.
- Ta fram ny mark och en långsiktig plan för detta och utveckla infrastruktur för nya företag. För att få fler företag till kommunen krävs mark att bygga på och god infrastruktur, som skapar förutsättningar för nya och växande företag och företagsområden.
- Vi bör bli mer restriktiva med vilka projekt vi väljer att investera i med våra olika budgettilldelningar från våra s.k. potter. Luleå kommun har tidigare investerat betydande summor i gemensamma s.k. uppväxlings projekt utan att nödvändigtvis få full klarhet i vilka resultat dessa har genererat för någon part.
- När nya projekt kommer in till kommunen så ska dom inte per automatik beviljas för att det finns resurser kvar det året i våra olika potter, varje ansökan måste klara av en ordentlig granskning i vad den kommer att gynna Luleå eller regionen med. Utan en rimlig analys till vad projektet kommer bidra med bör de avslås oavsett hur bra projektets andemening är.
- Inrätta en ny lönepolicy som möjliggör att Luleå kommun blir konkurrenskraftig med lön.
- Inrätta en arbetsgrupp som tar fram nya arbetssätt för att få fler studenter att folkbokföra sig i Luleå.
- Införa ett system för studenter att få en ”examens belöning” som vi kallar ”Luleå Bo-Kvar bonus” i upp till tre år från avslutad examen.

# Barn- och utbildningsförvaltningen

Genom kunskap öppnas dörrarna till världen. Att undervisningen förmedlar kunskap, bildning och lärandets glädje är skolans viktigaste uppgift. För detta behövs kunniga lärare, bra rektorer och skolbibliotek. Självständiga och kunniga elever ska ha alla förutsättningar att ta sig an sin framtid och forma den som de själva vill. För att uppnå detta måste alla elever få samma möjlighet till inläring i skolan, både de som behöver särskilt stöd och de som behöver större utmaningar. Ingen ska lämna den obligatoriska grundskolan utan förutsättningarna att gå vidare i livet. Undervisningens kvalitet är särskilt viktig i områden med sämre socioekonomiska förutsättningar, där en god utbildning lägger grunden för framtida livschanser. Fokus på kunskap, modet att analysera och utveckla, samt synen på eleven som individ som kanske behöver särskilt stöd eller större utmaningar, ska genomsyra alla Luleås förskolor och skolor. Nämnden ska verka för att fler elever går ut grundskolan med behörighet till gymnasiet.

Vi liberaler anser att varje människa bör få så stora möjligheter att forma sitt eget liv som möjligt. Det förutsätter att den enskilde individen själv kan styra över de verkligt avgörande besluten i livet, och därför är valfriheten viktig. Vi ser gärna fler skolor som drivs av stiftelser och på idéburen grund. Utbildning ska kunna bedrivas i både egen regi och fristående form; det viktigaste är att den fungerar väl.

Det är tydligt att skolor där eleverna har sämre socioekonomiska förutsättningar får sämre resultat än skolorna med de bästa förutsättningarna. Skolan kan dock ge varje elev en god skolgång.

För att nå framgång är ett systematiskt kvalitetsarbete som utgår från varje skolas behov nödvändigt och att anpassa insatserna efter varje elevs förutsättningar. Genom att renodla skolornas uppdrag genom att lyfta bort olika projekt som tar fokus från undervisningen och istället fokusera på skolnärvaro, trygghet och studiero samt kvalitet i undervisningen. Lärarna är förstas den viktigaste komponenten bakom framgång, men även erfarna lektorer, speciallärare, kuratorer, skolsköterskor och skolsociala team kan göra sin del för att ge lärarna möjlighet att bedriva undervisning.

En förutsättning för att utvecklingen för Luleås skolor kan bli bättre är kontinuitet i ledarskapet vad gäller lärare och rektorer. Detta förutsätter i sin tur att rektorerna får tillräckligt stöd från central förvaltning. Rektorer behöver bland annat stöd för att avlastas administrativa arbetsuppgifter och uppgifter bortom kunskapsuppdragen, så att de kan behålla fokus på skolans lärande, utveckling och uppföljning av kunskapsresultat.

Att uppnå en likvärdig utbildning för alla Luleås elever är ett centralt uppdrag för att ge varje elev den framtid de har rätt till. Tillgången till särskilt stöd ska förbättras för de elever som behöver det. Genom tidiga insatser ska elever i behov av särskilt stöd upptäckas tidigt och snabbt ges adekvat stöd. För en del elever räcker det inte med särskilt stöd i klassrummet; de behöver en annan lärmiljö. Varje skola behöver få stöd att inrätta särskilda undervisningsgrupper om behov finns. Den gamla inkluderingstanken måste ligga bakom oss, för det är bara genom att se till den enskilde elevens förutsättningar som vi kan ge varje elev det stöd de behöver.

Arbetet för att nå höga kunskapsresultat får inte slås sönder av kortsiktigt ekonomiskt tänkande nu när ekonomin går mot sämre tider. Kommunen måste därför särskilt ta ansvar för att följa upp att det ekonomiska läget inte drabbar eleverna med behov av mer stöd. I denna turbulenta tid är det nödvändigt att ansträngningar görs för att behålla rektorerna så att skolorna kan fortsätta med sina upparbetade strukturer och inte tappa kontinuitet i det pedagogiska ledarskapet.



Utbyggnaden av det särskilda stödet ska påbörjas, särskilt med inriktning mot de yngre årskurserna. Kommunens insatser för elever med särskild begåvning ska följas noggrant; alla elever ska mötas av utmaningar i klassrummet, även de som behöver gå före eller få fördjupad undervisning. Den kommande förändrade lagstiftningen som permanentar försöksverksamheten med spetsklasser och tillåter startandet av fler spetsklasser ska utgöra en stor del av arbetet med särskilt begåvade elever.

Skolan ska ge eleverna kunskap. Lärarnas uppgift är att undervisa. Det är föräldrarna som ansvarar för barnens uppfostran. Det är viktigt att det är tydligt vilken roll skolan har och vilken roll föräldrarna har. Det är läraren som undervisar, bedömer och betygsätter. Det är föräldrarna och eleven som säkerställer att eleven deltar i undervisningen.

Utbildade skolbibliotekarier bidrar till att eleverna får en bra förståelse kring källor, hittar rätt text vid rätt tillfälle, känner till vägarna för att få tag på litteratur, och lär känna hela nätverket för mediaförmedling. Forskning, framför allt från USA, visar en effekt på media- och kommunikationskunnskap bland elever som har en skolbibliotekarie. Det finns också en studie från Linköping som jämfört skolor med utbildad skolbibliotekarie och skolor utan, samt jämfört resultaten på de nationella proven. Vi vill att varje skola i kommunen, där det är möjligt, ska ha tillgång till en skolbibliotekarie. Skolbibliotekarien möter eleverna varje dag i skolan och är viktiga särskilt för elever med läs- och skrivsvårigheter.

Tack vare oss liberaler i Luleå råder det idag nolltolerans mot våld och kränkningar i kommunens skolor. Skolorna ska fortsätta att utveckla arbetet med våldsprevention och lärare och skolpersonal ska ha god kunskap om hur man upptäcker och hanterar kränkningar. Alla skolor ska ha en god studiero. Att skolmiljön och miljön i klassrummet präglas av trygghet, förutsägbarhet och lugn är viktigt för att främja god hälsa och minska stress bland elever. Arbetet för att stärka studieron i skolan ska fortsätta. Arbetet ska vara evidensbaserat och följas och utvärderas i nämndens årliga rapport om trygghet och studiero.

Grunden för all kunskapsinläring i skolan är lärarledd undervisning. En lärares betydelse för elevernas inläring kan aldrig överdrivas. Skickliga erfarna lärare som ges möjlighet att fokusera på sin undervisning är själva grunden för att eleverna i Luleå ska lyckas i skolan. Lärarna måste få förutsättningar att vara lärare. Det innebär att arbetsmiljön måste vara god, att lärarnas fokus kan läggas på undervisningen och att de ska respekteras i sin yrkesskicklighet av elever och föräldrar. Ledarskapet från rektor och andra chefer i skolan måste utgå från lärarnas undervisningsuppdrag och stödja lärarnas utveckling inom yrket. Det ska finnas utrymme för förändring och avancemang inom lärarrollen.

Språket är nyckeln till kunskap. Barn med läs- och skrivsvårigheter ska tidigt upptäckas och övergången mellan förskolan och grundskolan ska underlättas.

Nämnden ska verka för att den psykiska hälsan bland kommunens elever förbättras och arbeta särskilt för att minska den psykiska ohälsan hos flickor. Därför ska skolan fortsatt satsa på elevhälsan, särskilt på kuratorer och psykologer. Skolornas arbete med att förebygga psykisk ohälsa ska utvecklas. Elevernas fysiska hälsa är avgörande för deras lärande och möjligheten till fysisk aktivitet under skoldagen ska öka.

Att klara skolan är den största skyddsfaktorn för unga människors liv och framtida livschanser. Det är också därför det är så viktigt med samarbete mellan skolan och socialtjänsten för att tidigt identifiera barn i riskzon, följa upp orosanmälningar samt stabilisera barns och ungas skolgång. För att skolpersonalen ska kunna uppfylla skolans kunskapsuppdrag är det viktigt med ett kraftfullt stöd från andra funktioner, såsom socialtjänsten, barn- och ungdomspsykiatri och andra samhällsinstanser där fokus ska ligga på skolnärvaro. Samarbete mellan skolan och socialtjänsten ska därför stärkas.

Framtidens skola blev inte som medborgarna hade önskat, processen skapade onödiga låsningar mellan kommunen och medborgare och detta måste kommunen visa stor respekt för och erkänna att man begick många misstag. Vi har hela tiden hävdad och fått rätt att ”framtidens skola” inte svarade upp mot dom utmaningar vi står inför.

Nedläggningen av Vitåskolan är ett exempel på en åtgärd som bara skapade oro, vi vill utreda om man kan återöppna den till en kommunal skola igen ihop med berörda aktörer om viljan finns.

Vi ser också att det behövs ett småskoletillägg till våra mindre skolor så man kan bedriva skola på lika villkor i landbygd såsom i stadsdelarna.

## Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

### **Ett frihetens Luleå som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv**

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden

- Som pilotverksamhet pröva studieroteam som arbetsmodell i ett par skolor som identifierat låg studiero som ett betydande problem, med professionell utvärdering från akademien.
- Starta en utredning om högstadieskola i sörbyarna
- Främja alla elevers lärande utifrån varje elevs behov genom att tidigt säkerställa stöd eller utmaningar för att alla elever ska kunna nå sin potential.
- Öka andelen elever som går ut grundskolan med behörighet till gymnasiet.
- Fortsätta arbetet för att öka fokus på kunskapsuppdraget i grundsärskolan och säkerställa en kontinuerlig uppföljning av undervisningen och elevernas kunskapsutveckling.
- Öka likvärdigheten mellan kommunens skolor och arbeta för att skolor med lägre resultat förbättras samt att skolor med goda resultat fortsätter sitt framgångsrika arbete.
- Säkerställa att samtliga skolor har väl fungerande ledningsorganisationer, både vad gäller pedagogiskt ledarskap och organisationsledarskap.
- Genomföra insatser tillsammans med kultur och fritidsnämnden för ökad simkunnighet i samverkan med civilsamhället, med särskilt fokus elever som inte klarar godkänt i ämnet ”idrott och hälsa”.
- Tillsammans med kultur och fritidsnämnden erbjuda alla förskoleklasser vattenvaneträning och förberedande simskola.
- Säkerställa att elever i årskurs 4-9 som riskerar att inte nå kunskapsmålen erbjuds lovskola, inklusive simundervisning, samt lovskola riktad mot lågstadiet.
- Säkerställa att alla elever som behöver särskilt stöd upptäcks och att alla skolor har ett systematiskt arbete för att ge tidiga stödinsatser.
- Säkerställa lärares kompetens i läs- och skrivundervisning för att särskilt stödja elevernas läsutveckling.
- Ge elever erfarenhet av egenföretagande genom att ha ung företagsamhet på grundskolor.
- Utveckla möjligheterna för elever att få stöd i sina studier i kommunens fritidshem.
- Upprätthålla elevernas och personalens trygghet genom nolltolerans mot våld och kränkningar, förebyggande arbete genom evidensbaserade metoder och väl fungerande rutiner.
- Systematiskt analysera och arbeta främjande för att öka elevernas studiero i alla skolformer och årskurser.
- Prioritera åtgärder och samverkan med socialtjänst och polis för att uppnå ökad trygghet, studiero, skolnärvaro och förbättrade kunskapsresultat.

- Prioritera samverkan med föräldrar, socialtjänst, psykiatri och andra aktörer för att alla barn i behov av stöd ska få insatser.
- Motverka hedersrelaterat våld och förtryck genom att både utbilda elever i deras rättigheter och säkerställa att alla anställda kan identifiera och hantera elever som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.
- Se till att utbyggnaden för särskilt stöd inleds, med fokus på särskilda undervisningsgrupper, och att den på samtliga skolor ger alla elever en skolgång som motsvarar deras behov.
- Samverka med föräldrar, skola, socialtjänst, psykiatri, polis och andra aktörer för att tidigt identifiera och ge barn och elever i behov av stöd rätt insatser med fokus på det förebyggande och uppsökande sociala arbetet för att nå fler barn och familjer i riskzon.
- Arbeta för att säkerställa att alla elever får de utmaningar de behöver i skolan och för att möta särskilt begåvade elevers behov, på alla skolor och genom spetsklasser.
- Säkerställa att alla kommunens skolor har en väl fungerande elevhälsa och elevhälsoteam med alla funktioner; skolkuratorer, skolpsykologer, skolskötterskor och specialpedagoger, samt att elevhälsan både är tillgänglig och arbetar förebyggande mot psykisk ohälsa.
- I samverkan med socialnämnden och under ledning av kommunstyrelsen vidareutveckla en strukturerad samverkan mellan socialtjänst, skola och polis.
- I samverkan med Region Norrbotten säkerställa att barn och unga med psykisk ohälsa får den hjälp och det stöd de behöver från rätt instans.
- Utveckla det systematiska arbetet på alla skolor, för att främja skolnärvaro och förebygga skolfrånvaro, med särskilt fokus på elever med problematisk frånvaro.
- Säkerställa alla elevers rätt till skolgång oberoende av kön genom att arbeta systematiskt och normkritiskt för en jämställd skola.
- I enlighet med läroplanen utveckla och stärka demokratiarbetet i skolan med fokus på demokratiska värderingar och allas lika värde.
- Säkerställa att alla kommunens skolor har väl fungerande rutiner för orosanmälan till socialtjänsten i enlighet med socialtjänstlagen.
- Samverka med berörda nämnder i arbetet med insatser för de ungdomar som nås genom sociala insatsgrupperna, för målgruppen 12-18 år i samverkan med arbetsmarknadsnämnden vidareutveckla arbetet med att etablera kontakt med elever i riskzon för att erbjuda stöd att slutföra utbildningen eller i övergången från skola till arbetsliv.
- Tillsammans med socialnämnden stödja implementeringen och utvecklingen av modellen för skolsociala team i hela kommunen och utöka socialtjänstens närvaro i skolan med syfte att stärka barnets skolresultat.
- Tillsammans med socialnämnden införa arbetet med mentorer i våldsprevention (MVP) och Fritid fri från våld för att stärka det våldsförebyggande arbetet genom arbete med ungas maskulinitetsnormer i kommunens skolor och på fritidsgårdar.
- Säkerställa tillsammans med socialnämnden att barn som bor i skyddat boende har en väl fungerande skolgång, bland annat genom en utökning av undervisningstiden på kommunens skyddade boenden.
- Tillsammans med socialnämnden systematiskt följa upp placerade och omhändertagna barn med särskilt fokus på skolresultat, hälsa och tandstatus.
- Tillsammans med socialnämnden säkerställa att utslussning av placerade barn och unga efter placering görs med barnets bästa i fokus och att planering av detta påbörjas direkt när placeringen påbörjas, samt möjliggöra för fortsatt stöd även efter att barnet fyllt 18.
- Tillsammans med socialnämnden fortsätta utveckla samverkan mellan skola och socialtjänst.
- Samverka med fritidsverksamhet, föreningsliv, socialtjänst och polis i det förebyggande och uppsökande arbetet för att minska ungdomars narkotikaanvändning.

- I samverkan med kommunstyrelsen utveckla och stärka arbetet mot våldsbejakande extremism och radikaliserings samt olika former av rasism, till exempel antisemitism.
- Säkerställa att skolorna ökar sin kompetens om HBTQ-frågor och fortsätta arbetet med att certifiera skolornas verksamheter inom HBTQ-området.
- Säkerställa elevernas möjlighet att ta del av modersmålsundervisning i kommunens skolor, särskilt för elever som tillhör en av Sveriges nationella minoriteter.
- Säkerställa att alla elever har tillgång till skolbibliotek och att andelen fackutbildade skolbibliotekarier ökar.
- Säkerställa att elever i grund- och gymnasiesärskolan har möjlighet att delta i undervisning tillsammans med elever i grund- och gymnasieskolan.
- Säkerställa att alla skolor i kommunen har tillgång till professionell studie- och yrkesvägledning.
- Säkerställa en smidig övergång från förskola till grundskola för att skapa goda förutsättningar vid skolstart, särskilt för barn med behov av särskilt stöd.
- Årligen genomföra dialoger mellan förskolor och grundskolor i skolområdena om barnens språkutveckling i förskolan och deras övergång till grundskolan.
- I nära samarbete med kulturnämnden och det fria kulturlivet fortsätta verka för att fler barn i skolor kommer i kontakt med kulturverksamheter anpassade efter deras behov.
- Uppmuntra och utöka samarbetet mellan skolorna och kulturskolan, särskilt vad gäller lokaler, för att nå fler elever.
- Arbeta för att alla elever ska erbjudas professionella kulturupplevelser minst en gång per termin.
- Bistå kultur och fritidsförvaltningen i arbetet för att öka samarbetet mellan föreningslivet och skolan så att barn kan idrotta i anslutning till skoldagen.
- Utredda att göra Vitåskolan kommunal igen i samråd med berörda parter.
- Införa ett småskoletillägg för våra mindre skolor
- Införa möjligheten att kunna studera till magisterexamen samtidigt som man arbetar som pedagog.
- Satsa på att rekrytera fler speciallärare.
- Återinföra intraprenader för de skolor som vill.

## Skolfrid

Liberalerna har länge förespråkat att arbeta med trygghet i skolan genom tydliga ordningsregler, nolltolerans mot kränkningar, och förväntansdokument riktade till elever och vårdnadshavare. Vi anser att skolan, baserat på forskning och erfarenhet, alltid måste prioritera studieron i klassrummen med fokus på att stärka lärarens roll och ledarskap.

Liberalerna vill bredda frågan om trygghet och studiero till att omfatta skolfrid. Skolfrid innebär att elever ska känna sig trygga på väg till skolan, i klassrummet, under rasterna och när de går hem. Att upprätthålla skolfrid är en kontinuerlig process som involverar flera parter: lärare, skolledning, elevhälsa, elever, föräldrar, socialtjänst, polis och andra aktörer.

Förslagen syftar till att förbättra lärandet, effektivisera undervisningstiden, förbättra arbetsmiljön för både elever och lärare samt återupprätta lärarens profession som experter på undervisning och andra yrkesgruppers professionella roll i socialt förebyggande arbete.

Förutsägbarhet i klassrummet kräver förutsägbarhet i organisationen och ledningen. Skolan är så viktig att alla samhällsresurser måste stödja skolans lärande uppdrag. Vägar till och från skolan samt skolans närområde ska vara trygga och upplysta. Eleverna har rätt till en studietid fri från mobbning och

kränkningar. Vi vill etablera fasta kontakter med polisen för alla högstadieskolor, då vi anser att polisen behöver bättre insyn i de ungas situation. Droghandel och kriminalitet intill skolor måste motverkas.

## I klassrummet

Lärarens huvuduppgift är att undervisa och främja trygghet och studiero genom att skapa ett klassrumsklimat med tydliga förväntningar och fokus på lärande. Vi föreslår att inrätta studieroteam där det är möjligt som kan hantera störningar och sena ankomster, så att lärarna aldrig behöver avbryta sina lektioner. Om det blir oordning i klassrummet, ska läraren kunna kontakta studieroteamet, som snabbt kan ingripa. Om en elev kommer sent, ska denne gå till expeditionen för att mötas av en person från teamet, ha ett samtal om varför de är sena och sedan följas till klassrumsdörren. Teamet tar även kontakt med föräldrar och följer upp situationen utifrån ett elevhälsoperspektiv. Denna modell är inspirerad av liknande framgångsrika program i USA.

Beteendeanalys är ett stort forskningsområde, särskilt relevant för skolan, då det kan bidra till effektiv och pedagogisk undervisning samt ge lärare verktyg för att skapa studiero i klassrummet. Två metodiker som har fått stor spridning är "Inkluderande Beteendestöd i Skolan" (IBIS) och PAX-modellen, där den senare är inriktad på låg- och mellanstadiet.

PAX-modellen syftar till att skapa goda förutsättningar för samarbete i klassrummet och positivt uppmärksamma elever som bidrar till trygghet och ett bra samarbetsklimat. En svensk pilotstudie har visat att samarbetsförmågan ökade och att störande beteenden samt lärarstress minskade i klassrum där PAX infördes. För närvarande pågår en större vetenskaplig utvärdering av PAX.

IBIS kännetecknas av att förstärka positiva beteenden i klassrummet, vilket bidrar till ett klimat präglad av rutiner, struktur och förutsägbarhet. I en sådan miljö blir eleverna lugnare, mer uppmärksamma och ägnar mer tid åt skolarbete. Forskning om IBIS bedrivs i Sverige främst vid Uppsala universitet, och utprovningar av PAX och IBIS pågår i flera skolor.

Bristande studiero i klassrummen är ett samhällsproblem, samtidigt som det finns forskningsbaserade metoder med dokumenterat goda resultat som kan nyttjas i högre utsträckning.

## Skolans arbete för trygghet och studiero

Den psykiska hälsan bland kommunens elever är beroende av en stark och tillgänglig elevhälsa. Kuratorer och psykologer spelar en avgörande roll i arbetet med att förebygga psykisk ohälsa. Alla skolor i kommunen måste ha välfungerande elevhälsoteam som inkluderar skolkuratorer, skolpsykologer, skolsköterskor och specialpedagoger. Elevhälsan ska arbeta förebyggande mot psykisk ohälsa, stödja lärare och aktivt motverka mobbning.

Styrda rastaktiviteter bidrar till förutsägbarhet och ökad rörelse på rasterna, vilket förbättrar klassrumsklimatet. Rörelse för barn och unga är viktigt för både psykisk hälsa och inläring, vilket främjar studiero. Fritidsverksamheter bör vara mer än barnpassning; de har potential att stärka sammanhållning och samspel mellan barn. För att uppnå detta behövs fler utbildade pedagoger på fritids.

En effektiv metod för bättre resultat, högre förväntningar och ökat stöd är att arbeta med fokuselever. Varje lärare, mentor eller ämneslärare väljer ut 5-10 elever baserat på en kartläggning av kunskapsnivå i mitten av varje termin. Metoden innebär att läraren uppmärksammar dessa elever i olika sammanhang, som på rasten, lunchen eller på väg hem, och ställer frågor om deras skolgång. Genom att fråga om

skolresultaten och positivt uppmärksamma goda insatser, känner eleverna sig sedda och upplever en förväntan från vuxenvärlden. Att bekräfta positivt beteende, exempelvis genom att en lärare ringer hem när en elev har gjort något särskilt bra, har visat sig framgångsrikt för skolresultat enligt forskning.

## Värdegrundsarbete

Kompetensutveckling av personal är avgörande för värdegrundsarbetet och kan också förebygga våld i samhället. Skolorna behöver stöd för att utveckla ett normkreativt arbetssätt och arbeta med våldsprevention. Framgångsrika program som "Mentorer i våldsprevention" (MVP) och "Agera tillsammans" (AT) bör implementeras på fler skolor. Genom MVP och AT får elever och personal ökade kunskaper om våld, genus och hur man blir en aktiv åskådare, vilket innebär att ingripa på ett säkert sätt före, under eller efter en händelse. Teman inkluderar genusnormer, destruktiva mansnormer, killars och mäns våld, sexualiserade trakasserier och homofobi. Många skolor samarbetar med stadsdelsförvaltningar och polisen i arbetet med MVP och AT. Vidare behöver skolorna stöd för att utveckla undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer, öka kunskaperna om HBTQ-frågor samt främja jämlikhet och jämställdhet.

Regnbågsflaggor och andra HBTQI+-symboler bidrar till att synliggöra och avdramatisera minoriteters existens, så att barn och unga inte känner att de måste dölja sin läggning eller könsidentitet. Skolorna måste också säkerställa att elever kan bära eller inte bära religiösa symboler utan trakasserier. Unga ska ha rätten att utöva sin kultur eller religion, eller att avstå från religion, i skolan utan att bli utsatta för trakasserier. Det systematiska arbetet för en jämställd och icke-diskriminerande skola, genom ett normkreativt arbetssätt, måste fortsätta för att alla elever ska känna sig trygga och kunna vara sig själva.

Det är viktigt att värdegrundsarbetet blir en integrerad del av den ordinarie utbildningen utan att påverka undervisningstiden för eleverna negativt.

## Samhandling med socialtjänsten och andra aktörer

För att skolpersonalen ska kunna fokusera på sitt lärande uppdrag behöver de kraftfullt stöd från andra samhällsaktörer, såsom socialtjänsten, och här är skolsociala team helt centrala. För att hjälpa elever med hög frånvaro tillbaka till klassrummet behövs skolsociala team i Luleås skolor.

Regeringen genomför en nationell satsning på skolsociala team med 250 miljoner kronor per år under 2024-2025, och det är viktigt att Luleå kommun utnyttjar denna möjlighet för att stödja kommunens elever och lärare. Statsbidraget ger möjligheter att vidareutveckla socialtjänstens medansvar för barns skolframgångar.

Socialtjänstens medansvar för barns skolframgångar måste utvecklas. Skolsociala team bör också bestå av föräldrarådgivare och fältassistenter för att täcka in hela barnets tid. Skolsociala teams uppdrag bör även inkludera att arbeta med beteendestörningar i skolmiljön för att stärka elevernas möjlighet till skolframgång och skolans lärande uppdrag.

För Liberalerna är samhandling ett nyckelord, så att inte samarbete mellan viktiga aktörer som skola, socialtjänst och polis blir till en samverkan utan vidare handling. Förändringen kring det enskilda barnet är det viktiga. Det är också viktigt att arbeta tillsammans med familjerna, till exempel genom att möjliggöra för skolor att tillhandahålla föräldrautbildning på kvällar med stöd av socialtjänsten. Sådan utbildning stärker elevernas föräldrar och ger dem verktyg att förbättra samhandlingen tillsammans med samhällsaktörer.

Socialtjänsten måste ges tydliga uppdrag att under utredning och insats stämma av om lärandet och skolresultaten för eleven förbättras av vidtagna åtgärder. Även socialtjänstens beviljade insatser behöver profileras på att barn ska klara skolan. Här kan skoluratorerna vara behjälpliga när insatser ska föreslås och motiveras för familjen.

Det är viktigt att stämma av mot skolan och skolresultat, även när problematiken inte är direkt kopplad till skolmiljön, eftersom problem på andra arenor i barnets liv nästan alltid påverkar skolan negativt. Socialtjänstens roll är inte att bedriva specialpedagogik, utan att se hur man kan bidra till att förbättra den lärande situationen för eleven genom stöd inom det sociala kompetensområdet.

## Stöd till elever med beteendeproblem

Det är viktigt att varje barn får möjlighet till lärande, även de som stökar och bråkar i klassrummet. Barn och ungdomar som avhumaniseras riskerar att drivas in i gängens armar. Därför måste åtgärder för att hantera stökiga elever ske på ett sätt som bevarar deras värde och integritet samt säkerställer deras lärande. En lösning kan vara placering på en akutskola med hög kvalitet och omsorg. Både de utsatta och de som orsakar problem behöver stöd, liksom alla parter inblandade i negativa händelser på skolan. Införandet av akutskola i Luleå bör ske snarast, trots att vårt förslag tidigare avslagits av kommunfullmäktige.

Det bör också undersökas om elever som placeras på akutskola behöver särskilda undervisningsgrupper när de återvänder till den ordinarie skolan. Erfarenheter från andra kommuner visar att elevernas skolgång ofta fungerar bättre efter att ha gått på akutskola, tack vare det mindre och anpassade undervisningsformatet, vilket kan fungera som ett mellansteg tillbaka till den ordinarie klassrumsformen.

För barn och unga som återvänder från SiS-hem och HVB-hem är det avgörande att de ges förutsättningar att klara sig i skolan. Utan detta riskerar behandlingsresultaten att gå förlorade och den sociala problematiken att fortsätta. Det är viktigt att väl förbereda mottagandet av dessa barn för att undvika oordning eller kaos. En bedömning bör också göras om eleven kan klara av den ordinarie skolmiljön eller om en alternativ placering är mer lämplig.

Skolorna måste få tillräcklig bakgrundsinformation om elever som varit placerade på institution. Brist på information kan leda till kontraproduktiva åtgärder och öka risken för att eleverna blir hemmasittare. Elever kan ha omhändertagits av olika anledningar, såsom psykisk sjukdom eller kriminalitet, och varje orsak kräver olika arbetssätt och bemötande.

## Skolans lokaler

För att skapa trygghet och förhindra att obehöriga tar sig in behöver skolorna ha effektiva låsanordningar, inrymningslarm och säkerhetsknappar. En sådan knapp kan användas för att snabbt låsa alla dörrar till skolan vid hot utifrån.

Skolans lokaler måste underhållas väl för att erbjuda en trygg och trivsamt miljö. Toaletterna bör städas flera gånger om dagen, särskilt vid lunchtid, för att säkerställa hygien och komfort. Skolbiblioteken ska vara platser av lugn och ro, och idrottssalarnas omklädningsrum ska hållas rena, med städade toaletter och duschar. Duscharna bör ha minst draperier, helst bås, och det ska inte finnas någon insyn utifrån för att barn och unga ska kunna känna sig trygga.

Kommunen behöver vidareutveckla trygghetsvandringar genom att inkludera skolpersonal, elever och föräldrar. Dessa vandringar ska syfta till att identifiera och förbättra fysiska miljöfaktorer på skolgården och längs viktiga vägar till och från skolan.

## Vittnesstöd

Om en elev har utsatts för allvarliga övergrepp utanför skoltid eller om skolan har gjort en polisanmälan, behöver eleven stöd för att vittna samt uppbackning från skolans elevhälsa under rättsprocessen. Skolor måste utveckla metoder för att stötta unga målsägande och vittnen inför förhandlingar. Skolledningen måste omedelbart agera även när lärare eller annan skolpersonal har blivit attackerade.

Många unga tvekar att anmäla brott eller vittna, på grund av risken för repressalier eller social utfrysning. Denna tystnadskultur, som har fått fäste bland barn och unga, utgör i förlängningen ett hot mot demokratin och rättssamhället. Föräldrar avråder allt oftare sina barn från att delta i rättsprocesser av rädsla för repressalier.

Vi vill att modellen "Våga anmäla, våga vittna" sprids i Luleå. Modellen, som startades i Farsta, syftar till att öka unga brottsoffers benägenhet att anmäla brott samt minska risken för påtryckningar och hot mot brottsoffret så att de, tillsammans med sina föräldrar, kan medverka i brottsutredningen. I Farsta har polisen, skolan och socialtjänsten tydligt signalerat att unga och deras föräldrar blivit alltmer ovilliga att anmäla brott och delta i brottsutredningar, samtidigt som personrån och hot mot unga har ökat.

Trygghetsarbetet i Farsta har därför fokuserat på att vid rån och andra våldsbrott riktade mot elever ta fram en säkerhetsplan som inkluderar eleven, skolan, fältassistenter, polis samt familj och eventuell familjebehandlare. Detta kan bland annat innebära att barnet får hjälp med att ta sig till och från skolan samt att polisen ökar sin närvaro runt skolan under tiden rättsprocessen pågår. Detta har lett till att fler i Farsta vågar anmäla och delta i rättsprocessen.

Studiebesök i domstolar kan vara ett sätt att minska rädslan för att vittna. Eleverna kan då se domstolarnas trygghetsarbete, såsom vittnesstöd och domstolsvärdar. Dessutom kan rättegångar planeras så att elever inte behöver vara i samma rum som förövarna.

## Skolledare och lärares administrativa förutsättningar

Lärare och skolledare måste omfattas av skolfriden. Idag möter de ofta föräldrar som ifrågasätter deras bedömningar och försvarar sina barns dåliga beteende, vilket gör barnen en björntjänst. Dessa barn riskerar att få problem senare i högstadiet, då de tidigt har blivit försvarade i alla sammanhang.

Lärare kan också uppleva en påtaglig arbetsbelastning på grund av föräldrar som förväntar sig att lärare alltid ska vara tillgängliga. Lärare behöver hålla reda på när elever ska vara klara med inlämningar och administrera alla barns kalendrar, vilket inkluderar att ta hänsyn till deras träningar och andra fritidsaktiviteter. Detta har gjort arbetssituationen ohållbar. Föräldrars inblandning i lärarnas arbete måste minska, och det behövs ett större föräldransvar.



# Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

## Skolfrid: Våra förslag:

- Skapa studieroteam i Luleås skolor för att hantera sena ankomster, kränkningar och andra beteendestörningar i skolmiljön.
- Implementera forskningsbaserade metoder för studiero, som IBIS- och PAX-modellerna, i utvalda Luleå-skolor.
- Etablera akutskola i Luleå kommun.
- Införa skolsociala team i Luleå kommuns skolor.
- Säkerställa att alla skolor i kommunen har en väl fungerande och tillgänglig elevhälsa samt elevhälsoteam med alla nödvändiga funktioner för att förebygga psykisk ohälsa, stötta lärare och motverka mobbning.
- Införa mer strukturerade rastaktiviteter för att öka rörelse för barn och unga.
- Utveckla fritidsverksamheterna för att bättre främja samspel och sammanhållning mellan barn.
- Förbättra arbetet med fokuselever för bättre resultat, höjda förväntningar och ökat stöd, där varje lärare, mentor eller ämneslärare väljer ut 5-10 elever baserat på en kartläggning av kunskapsnivå.
- Erbjud personalen kompetensutveckling i värdegrundsarbete och stödja skolorna i att utveckla ett normkritiskt arbetssätt samt arbeta med våldsprevention.
- Implementera framgångsrika program som "Mentorer i våldsprevention" och "Agera tillsammans" för att stärka värdegrundsarbetet.
- Stödja skolorna i att utveckla kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer, öka kunskaperna kring HBTQ-frågor samt förbättra arbetet med jämlikhet och jämställdhet.
- Ge socialtjänsten tydliga uppdrag att under utredning och insats stämna av om vidtagna åtgärder förbättrar lärandet och skolresultaten för eleverna.
- Säkerställa att unga som varit placerade på institution och ska fortsätta sin skolgång får tillräcklig bakgrundsinformation, samt bedöma om elever från SiS-institutioner kan klara av att vara i den ordinarie skolmiljön.
- Säkerställa trygga och upplysta vägar till och från skolan, i skolans närområde.
- Etablera fasta kontakter med polisen för alla högstadieskolor med behov.
- Installera goda låsanordningar och inrymningsknappar på alla skolor.
- Underhålla skolans lokaler för att skapa en bra miljö att vistas och verka i.
- Anordna trygghetsvandringar för skolpersonal, elever och föräldrar för att identifiera förbättringar i den fysiska miljön på skolgården och viktiga vägar till och från skolan.
- Ge skolelever adekvat vittnesstöd och uppbackning från skolans elevhälsa i samband med rättsprocesser.
- Sprida modellen "Våga anmäla, våga vittna" i Luleås skolor.
- Ställa högre krav på föräldrars ansvarstagande och utforma regelverk och riktlinjer för att minska föräldrars möjligheter att påverka lärare och skolledare i frågor som klassplaceringar, provbedömningar, betygssättning och andra professionella beslut.

# Socialnämnden

Liberalerna föreslår att dela upp socialnämnden i två nya nämnder: en socialnämnd och en äldrenämnd. Med samma resonemang som när kommunen tidigare delade upp barn- och utbildningsnämnden behöver socialnämnden också omstruktureras. Den nuvarande socialnämnden är för stor och hinner inte bevaka alla sina uppdrag effektivt. För liberalerna är det centralt att alla barn i kommunen klarar skolan, och därför behöver socialnämnden riggas för att stötta skolan snarare än att upprätthålla "vattentäta skott" mellan skola och socialförvaltning. Den nya socialtjänstlagen kommer att öppna upp för samarbeten, men kan inte lösa den stora organisationsförändringen som behövs; därför måste politiken agera redan nu.

I Luleå ska alla ha tryggheten och friheten att forma ett självständigt liv. Oavsett bakgrund eller omständigheter ska alla kunna välja sin framtid. Luleå ska erbjuda skydd, stöd och nya livschanser till alla invånare. Samhällets skyddsnät ska vara tillräckligt starkt för att varje individ ska kunna klara sig själv.

Skolan är den främsta skyddsfaktorn för unga människors liv och framtida livschanser. Socialtjänsten behöver omorganiseras och finnas alltmer i skolmiljön för att prioritera barnens skolgång och skolresultat, vilket är en central framgångsfaktor i det sociala arbetet. För att skolpersonalen ska kunna uppfylla skolans lärandeuppdrag krävs kraftfullt stöd från andra funktioner, såsom socialtjänsten, barn- och ungdomspsykiatri och andra samhällsinstanter. Samhandling mellan skola och socialtjänst ska stärkas för att tidigt identifiera barn i riskzon, följa upp orosanmälningar och stabilisera barns och ungas skolgång. Kunskapsresultaten hos barn och unga i samhällets vård ska följas upp bättre.

Skolan har också en unik möjlighet i våldsförebyggande arbete. Beprövade metoder som "Mentorer i våldsprevention" och "Fritid fri från våld" från andra kommuner bör anammas i Luleå. Socialnämnden ska bidra till metod- och kvalitetsutveckling i det våldsförebyggande arbetet i skolan, och skolsociala team ska inrättas.

Samarbete för att bekämpa brottslighet och öka tryggheten är avgörande. Socialnämnden leder och samordnar det kommunövergripande brottsförebyggande arbetet inom socialtjänstens ansvarsområde med stöd av kommunstyrelsen. Luleå är idag en av Sveriges tryggaste kommuner, men den gröna omställningen kan medföra förändringar. Ett tydligt mål om att förebygga att kommunen får särskilt utsatta / utsatta områden i framtiden bör inrättas.

Socialnämnden ska tillsammans med kommunstyrelsen motverka det dödliga våldet i kriminella miljöer och minska risken för att barn och unga dras in i kriminalitet. Den långsiktiga kampen mot gängkriminalitet vinnns genom att stoppa nyrekryteringen med tidiga insatser. Unga pojkar som har problematiska beteenden som ofta är kända sedan förskolan måste tas på allvar i ett tidigt skede. En kraftsamling från förskola, skola, socialtjänst, polis och andra samhällsaktörer är nödvändig.

Placerade barn i samhällets vård tillhör våra mest utsatta. Samhället måste sträva efter att vara den bästa föräldern och ge barn och unga de verktyg som behövs för att lyckas i livet. Barns rätt till utbildning, hälsa och trygghet ska bevakas noggrant när samhället kliver in som vårdnadshavare.

Den som vill lämna ett liv i kriminalitet ska få samordnat stöd. Brottsofs utsatta och vittnen, särskilt barn och unga, ska alltid kunna lita på att få starkt stöd från samhället. Luleå ska vara en jämställd kommun där ingen begränsas på grund av sitt kön, och där alla ska ha makten över sina egna liv. Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska motverkas, och våldsofs utsatta ska få ett sammanhållet stöd både akut och långsiktigt.

Alla Luleåbor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjlighet till delaktighet i samhället. Ledsagning och personlig assistans ska vara flexibla insatser så att alla kan delta i samhällslivet på lika villkor. Var och en ska, utifrån sina förutsättningar, kunna leva ett självständigt liv och ha ett arbete att gå till. Socialförvaltningen ska vid behovsprövning fokusera på individens välbefinnande och möjlighet till ett liv i frihet före kommunens ekonomi och ev. negativa lagtolkningar. Individen ska komma före systemet.

Luleå behöver fler bostäder för personer med olika behov. Det ska finnas god tillgång på bostäder för personer med funktionsnedsättning, personer i hemlöshet, våldsutsatta, barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden och andra grupper med en utsatt ställning på bostadsmarknaden. Särskilda bostäder måste planeras tidigt i processen.

Arbetet mot hemlöshet ska vara långsiktigt och prioritera förebyggande och stödjande insatser. Socialtjänsten behöver stärka och samordna insatserna för personer som lider av en kombination av hemlöshet, psykisk ohälsa och missbruk. Vräkningsförebyggande arbete ska utvecklas.

Personer som får ekonomiskt bistånd ska få hjälp att snabbt komma i egen försörjning för att återgå till ett självständigt liv. Socialtjänsten ska ha kunskap och mandat att agera mot organiserad och systemhotande välfärdsbrottslighet.

För att möta behoven hos dem som söker stöd från socialtjänsten måste medarbetarna ha en bra arbetsmiljö och goda förutsättningar att utföra sitt arbete. En handlingsplan för socialsekreterare och biståndshandläggare behöver tas fram. Hot och våld mot socialtjänstens medarbetare ska alltid tas på största allvar.

Socialnämnden ska leda arbetet med att införa ny teknik och nya arbetssätt inom socialtjänsten. Fler evidensbaserade insatser ska identifieras och implementeras. Arbetet med välfärdsteknik ska utvecklas för att förbättra stödet till och friheten för den enskilde. Verksamhetsuppföljning måste fokusera på resultatet för brukaren och kvaliteten i det mänskliga mötet. En nära dialog med brukar- och intresseorganisationer är en viktig kvalitetsfråga.

Socialnämnden ska säkerställa att kommunen erbjuder en modern, rättssäker och evidensbaserad socialtjänst. Socialtjänsten ska utveckla sitt uppsökande arbete och sänka trösklarna för medborgarna att söka hjälp.

En viktig uppgift för socialtjänsten är att tillsammans med civilsamhället, goda krafter och andra myndigheter arbeta för att stärka förtroendet. Hos vissa grupper finns en utbredd misstro mot socialtjänsten, vilket gör att familjer inte söker hjälp när de borde, och att barn, unga och föräldrar inte får det stöd de har rätt till. Detta är ett samhällsproblem som måste tas på större allvar och bemötas mer systematiskt utifrån den lokala situationen, med hjälp av personer och kanaler som medborgarna litar på.

Nämnden ska säkerställa att kommunens socialtjänst alltid arbetar med ett barnperspektiv och ett barnrättsperspektiv, samt att barns och ungas röster blir hörda.

# Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

Ett frihetens Luleå som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden

- Permanenta fältassistenter med minst 4 tjänster.
- Omvandla den specialiserade socialtjänsten till en mer förebyggande och tidigt stödjande inriktning, i linje med den nya socialtjänstlagen.
- Vidareutveckla det förebyggande arbetet och tidiga, kunskapsbaserade insatser genom att identifiera och sprida kunskap om både effektiva och ineffektiva metoder, med målet att fasa ut ineffektiva metoder och införa effektiva där de finns.
- I samverkan med arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen under kommunstyrelsens ledning utveckla en strukturerad samverkan mellan socialtjänst, skola och polis.
- Prioritera samverkan med skolorna i arbetet med barn och unga.
- I samarbete med barn- och utbildningsnämnden säkerställa att alla förskolor har väl fungerande rutiner för orosanmälan till socialtjänsten enligt socialtjänstlagen.
- Leda och samordna arbetet med kommunövergripande brottsförebyggande frågor inom socialtjänstens ansvarsområde, med stöd från kommunstyrelsen.
- Ta fram en handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare.
- Fortsätta utveckla och stärka barnperspektivet, barnrättsperspektivet och barnets perspektiv utifrån barnkonventionen, med fokus på skolan som skyddsfaktor genom samverkan mellan socialtjänsten, förskolor och skolor, och genom nätverket av barnrättsamordnare.
- Utveckla samverkan mellan socialtjänsten och de fristående skolorna.
- Tillsammans med barn- och utbildningsnämnden implementera och utveckla modellen för skolsociala team i hela kommunen och öka socialtjänstens närvaro i skolorna för att stärka barnens skolresultat.
- Samverka med föräldrar, skolor, psykiatri och andra aktörer för att tidigt identifiera och ge barn och elever i behov av stöd rätt insatser, med fokus på förebyggande och uppsökande socialt arbete för att nå fler barn och familjer i riskzon.
- Prioritera åtgärder och samverkan med skolor och polis för att öka tryggheten, studieron, skolnärvaron och förbättra kunskapsresultaten enligt Skolfrid.
- Tillsammans med barn- och utbildningsnämnden systematiskt följa upp placerade och omhändertagna barn, med särskilt fokus på skolresultat, hälsa och tandstatus.
- Införa modellen "allvarssamtal" som prövats i Stockholm för unga förstagångsförbrytare, i samverkan med polis, socialtjänst, skola och föräldrar.
- Erbjuder föräldrastödsprogram i förebyggande syfte, inklusive föräldrastöd för att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck, samt utveckla arbetet med att nå familjer i särskilt behov av insatser.
- Aktivt arbeta för att förhindra barnäktenskap, arrangerade äktenskap och uppfostringsresor, och fortsätta genomföra kompetenshöjande insatser om könsstymning och barn- och tvångsäktenskap.
- Tillsammans med barn- och utbildningsnämnden intensifiera och vidareutveckla arbetet med mentorer i våldsprevention (MVP) och Fritid fri från våld för att stärka våldsförebyggande arbete genom att arbeta med ungas destruktiva maskulinitetsnormer i skolor och på fritidsgårdar.

- Förstärka arbetet med rekrytering och uppföljning av familje- och jourhem, samt fortsätta utveckla familjehemsvården genom utbildning, kvalitetsuppföljning och information till inspektörer och socialsekreterare.
- Säkerställa att HVB-verksamheter som används för placeringar drivs av seriösa aktörer.
- Intensifiera det uppsökande arbetet i riskmiljöer i samarbete med polisen, särskilt för att kunna ingripa tidigt och hjälpa vuxna, barn och unga i behov av insatser.
- Stötta brottsutsatta och vittnen, särskilt vuxna och barn som är eller har varit utsatta för våld av närstående eller övergrepp i rättsak.
- Fortsätta stödja berörda nämnder så att arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck blir samordnat, evidensbaserat och av hög kvalitet.
- Utveckla metoder för att identifiera våldsutsatta och utveckla stödinsatser till barn, unga och vuxna för att långsiktigt stärka personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck, gärna i samverkan med civilsamhället. De som tvingats bryta med sin familj ska få stöd att skaffa sig ett nytt nätverk och ett nytt liv efter placering på skyddat boende.
- Genomföra kunskapshöjande insatser för medarbetare inom relevanta förvaltningar och bolag för att upptäcka individer som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.
- I samverkan med kommunstyrelsen samordna och stödja berörda nämnders arbete mot våldsbejakande extremism.
- I samverkan motverka den svarta ekonomin och organiserad brottslighet vid tillståndsgivning och tillsyn.
- I samarbete med bostadsbolagen fortsätta arbeta vräkningsförebyggande.
- I samverkan med kommunala bostadsbolag utreda möjligheten för fler subventionerade bostäder för människor med social problematik som står långt från bostadsmarknaden.
- Arbeta för att förbättra samarbetet mellan socialtjänst och sjukvård för personer som lider av både psykisk sjukdom och missbruk, bland annat genom att säkerställa att socialtjänsten alltid tar initiativ till och samverkar för att upprätta samordnade individuella planer.
- Genomföra kunskapshöjande insatser inom missbruk.
- Genomföra en utbildningsinsats för att stärka kompetensen om neuropsykiatriska diagnoser inom socialtjänsten.
- I samverkan med arbetsmarknads- och gymnasienämnden arbeta för att personer inom socialpsykiatri eller som är sjukskrivna av sociala/medicinska skäl kan ta del av kommunens arbetsmarknadsinsatser och komma ut i arbetslivet.
- Säkerställa att barn som tillhör LSS personkretsar men som inte går i särskola erbjuds korttidstillsyn.
- Säkerställa att dövblinda får rätt till kommunikation i form taktilt teckenspråk av dem som utför vård, stöd, service både inom och utanför hemmet. Alla har rätt att kommunicera.
- Tillsammans med kultur- och fritidsnämnden införa en kulturbonus inom LSS och säkerställa att ett stort utbud av kulturupplevelser är tillgängliga utifrån deltagarnas behov.
- I samarbete med civilsamhället främja uppsökande arbete inom LSS i syfte att nå fler barn och unga.
- Arbeta för romsk inkludering, bland annat genom romska brobyggare, och motverka diskriminering, fördomar och antiziganism.
- Utveckla och stärka samarbetet med civilsamhällets organisationer för att nå grupper som socialtjänsten har svårt att nå på egen hand.
- Verka för att mötesplatser för unga hbtqi+ personer, inklusive unga hbtqi+ personer med olika funktionsvariationer, får goda och tydliga förutsättningar att bedriva sin verksamhet.
- säkerställa att förvaltningen har en god materiell beredskap och är välövad inför eventuella kriser
- Stötta ungdomsmottagningen i Luleå i arbetet med att bättre försöka nå unga pojkar

# Äldre

Liberalerna vill dela upp socialnämnden i två nya nämnder: en socialnämnd och en äldrenämnd. Tills dess att detta genomförs ansvarar socialnämnden för äldrefrågorna.

I Liberalernas Luleå är vi individer hela livet. Även när vi behöver stöd och hjälp från andra har vi rätt till respekt för våra behov, livsval och intressen.

Luleå ska ha en tillgänglig äldreomsorg med hög kvalitet, som präglas av respekt för den enskildes behov och önskemål. Äldreomsorgen ska fokusera på den äldres individuella behov och önskemål, och erbjuda kontinuitet och hög kvalitet i alla insatser. Den ska främja en hög livskvalitet för den enskilde, oavsett hälsotillstånd och ålder.

Erfarenheter från covid-19-pandemin visar att utvecklingsområden behöver identifieras och hanteras. Luleå kommun ska ta tillvara på slutsatser från både kommunens egna och nationella utvärderingar och analyser.

Fler fasta anställningar och större möjligheter till kompetensutveckling krävs. Den medicinska kompetensen måste öka. Liberalerna var drivande när riksdagen beslutade om att införa en fast omsorgskontakt inom äldreomsorgen. Det är viktigt att denna reform leder till att äldre får den trygghet, kontinuitet och personkännedom som krävs i omsorgen.

De anhörigas situation måste uppmärksammas och ambitionerna höjas ytterligare för att stötta dem. En utvärdering av kommunens anhörigstöd behöver göras och jämföras med andra kommuner.

Liberalerna har länge drivit frågan om äldres rätt till ett tryggt och anpassat boende, dels som en grundläggande trygghetsfråga inför åldrandet, och dels som en hälsofrämjande åtgärd som på sikt gynnar samhället som helhet. Det är hög tid att ta initiativ till framtidens äldreboenden. Privata aktörer bör få möjlighet att vara med och utveckla äldreomsorgen. Vi vill därför införa ett LOV-system för biståndsbedömda trygghetsboenden.

Utbyggnaden av seniorboenden/årgångshus är viktigt, med fokus på att sänka hyrorna så att fler äldre kan efterfråga boendeformen. Äldre vill gärna bo kvar i samma bostadsområde när de åldras och ha god samhällsservice, fungerande kommunikationer och närhet till vårdcentral, apotek och affär.

Äldre i hemlöshet är en mycket utsatt grupp. Det är svårt för äldre att komma in i långsiktiga boendelösningar. Vi vill slopa skuldfrihetskravet för förmedling av seniorboende/årgångshus för äldre i hemlöshet. Hemlöshet ska beaktas vid bedömning av omsorgsbehov. Idag finns det äldre som hamnar mellan stolarna och inte klarar av ett seniorboende på egen hand men inte bedöms ha tillräckligt omsorgsbehov för ett vård- och omsorgsboende, trots ett liv i utsatthet. För deras skull måste vi skapa fler boendalternativ mellan ordinärt boende och heldygnsomsorg, såsom biståndsbedömda trygghetsboenden.

Alla äldre på vård- och omsorgsboenden ska erbjudas dagliga sociala aktiviteter och utevistelser. Socialnämnden ska kontinuerligt se över hur måltider och måltidsmiljö kan förbättras. Maten ska vara god och näringsrik och måltidsupplevelsen lustfylld. Den enskilde ska ha möjlighet att påverka vad som serveras. Det ska vara möjligt att få hjälp med matlagning i hemmet istället för matlådor. Måltiden ska kunna ha ett socialt innehåll, exempelvis genom att fler äldre kan få äta i sällskap med andra på en social träffpunkt, i samarbete med föreningslivet eller som en biståndsbedömd insats.

Ofrivillig ensamhet är ett stort hälsoproblem. Många äldre lever idag i isolering. Genom samverkan med civilsamhället ska kommunen arbeta för att bryta social isolering och ge människor möjlighet att träffas. Det behövs träffpunkter och möteslokaler i hela kommunen som är öppna även på somrar och storhelger, samt att föreningslivet får medel för att anordna aktiviteter för äldre på somrarna. Att erbjuda äldre en måltid i veckan med socialt innehåll är en enkel satsning för att bryta social isolering och ge de äldre en chans att träffas. Socialnämnden ska tillsammans med kommunen och polisen samordna för att stoppa brott mot äldre, med särskilt fokus på bedrägerier. Nämndens arbete för äldre som utsätts för våld i nära relationer ska fortsätta.

Socialnämnden ska ha beredskap för att tillgodose olika målgruppers särskilda behov inom äldreomsorgen. Inom äldreomsorgen ska man som hbtq-person kunna vara sig själv. Kunskapen kring hbtq-personers livsvillkor behöver fördjupas, särskilt vad gäller bemötande.

Nämnden ansvarar för kommunövergripande frågor rörande äldreomsorg samt för samordning, utveckling och uppföljning av äldreomsorgen i Luleå kommun. Den ska särskilt styra utvecklingen och leda arbetet inom utbildning, digitalisering och karriärvägar. Dessa områden är centrala för äldreomsorgens utveckling. Utbildningar – både grundutbildningar och fortbildningar – måste i högre grad ha likvärdigt innehåll. Det måste också finnas karriärvägar för anställda med tydliga kravprofiler för olika tjänster.

Strategisk kompetensförsörjning är prioriterat inom äldreomsorgen. Det är angeläget att kommunen arbetar systematiskt med både kompetensutveckling av befintliga medarbetare och rekrytering av nya för att möta kommande behov av en mer kvalificerad vård och omsorg. Kommunens chefer ska ges bra förutsättningar för ledarskap i äldreomsorgen. För att kunna möta och hjälpa dem som behöver stöd från kommunens äldreomsorg måste chefer och medarbetare fortsätta utveckla sina kunskaper, ges en bra och hållbar arbetsmiljö och goda förutsättningar att utföra sitt arbete. Kompetenshöjande insatser för medarbetarna ska prioriteras. Alla äldre ska få en god, nära och samordnad vård som stärker hälsan, och individuella behov och förutsättningar ska beaktas.

Nämnden ska ha en ledande roll i att driva och samordna digitaliserings- och utvecklingsarbetet inom äldreomsorgen. Inom detta område finns stor potential att förbättra omsorgen och öka tryggheten för den enskilde. Införandet av smarta lås, digitala inköp och digital tillsyn ska prioriteras. Digitalisering ska alltid ske med respekt för den enskildes integritet och självbestämmande.

Vi ser ett behov av att kommunen går med i nätverket "Åldersvänliga städer och samhällen" som är ett globalt initiativ som startades av Världshälsoorganisationen (WHO) för att främja åldersvänliga miljöer och förbättra livskvaliteten för äldre människor. Syftet är att skapa städer och samhällen där äldre kan leva ett aktivt, hälsosamt och självständigt liv. Medlemskap i nätverket innebär att kommuner och städer förbinder sig att implementera åtgärder och policyer som främjar åldersvänlighet. Det kan inkludera åtgärder som tillgänglighet i offentliga platser, bostäder anpassade för äldre, trygghet och säkerhet, social delaktighet, tillgång till hälso- och sjukvård samt möjligheter till fritidsaktiviteter.

Genom att gå med i nätverket åtar sig Luleå kommun att aktivt arbeta för att skapa en hållbar och inkluderande stad där äldre invånare kan leva fullvärdiga liv. Det innebär att implementera strategier och investeringar som främjar åldersvänlighet i all stadsplanering och utveckling av samhällen.

# Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

**Ett frihetens Luleå som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv**

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden

- Undersöka möjligheten att erbjuda regelbunden styrketräning för äldre för att minska risken för skador och förbättra välmående.
- Planera, i samverkan med berörda nämnder och kommunstyrelsen, för att kommunens boenden inom äldreomsorg och LSS ska kunna beredskapslagra för att klara grundläggande måltidsbehov för brukare och personal i minst sju dygn.
- Genomföra en pilot av projektet matvänner/måltidsvän, vilket innebär att äldre ska ges möjlighet att köpa och äta mat på det lokala äldreboendet tillsammans med andra äldre i närområdet.
- Säkerställa att kommunen och nämnden har teckenspråkskompetens och taktilt teckenspråk.
- Säkerställa att dövblinda får rätt till kommunikation i form taktilt teckenspråk av dem som utför vård, stöd, service både inom och utanför hemmet. Alla har rätt att kommunicera.
- Stärka samarbetet mellan läkarorganisationer och kommunal hälso- och sjukvårdspersonal för att säkra bästa möjliga vård och omsorg för äldre på kommunens särskilda boenden.
- Säkerställa en tillförlitlig informationsöverföring mellan hemtjänsten, särskilda boenden och Region Norrbotten.
- Stärka kontinuiteten inom hemtjänsten.
- Motverka undernäring och social isolering samt sprida goda exempel inom kost och måltider.
- Vidareutveckla anhörigstöd för att stödja och vägleda närstående i kontakten med kommunen, regionen eller andra myndigheter.
- Fortsätta att utveckla och förbättra informationen om äldreomsorgen samt göra den mer lättillgänglig ur ett omsorgstagar- och anhörigperspektiv.
- I samverkan med kommunstyrelsen utveckla och förbättra kommunens kommunikationskanaler för målgruppen äldre.
- Utveckla aktivitetscenter i anslutning till seniorboenden, sociala mötesplatser och träffpunkter för äldre som möjliggör social gemenskap och mänskliga möten.
- Arbeta aktivt för att minska ensamhet och social isolering bland äldre genom hälsofrämjande och kulturella aktiviteter.
- Utveckla insatser för äldre personer som tillhör sårbara grupper, exempelvis äldre som lever i hemlöshet, lider av psykisk ohälsa eller har missbruksproblematik, och säkerställa att dessa grupper får adekvata insatser.
- Stärka tillgången till personliga ombud för äldre personer med psykiska funktionsnedsättningar.
- Öka kunskapen om och säkerställa ett gott bemötande av äldre hbtq-personer.
- Tillsammans med kultur- och fritidsnämnden stärka äldres tillgång till kultur.
- Påbörja ett arbete kring personalvård för vård och omsorgsanställda inom kommunen vi vill att det införs hälsoundersökningar inom omsorgens personal men även hur vi kan se över arbetsmiljön och andra villkor som påverkar vardagen för vår personal.
- införa ett LOV-system för biståndsbedömda trygghetsboenden
- planera och upphandla ett trygghetsboende för 65+ centrumnära i privat regi.
- Gå med i nätverket åldersvänliga städer och samhällen.



# Infrastruktur och servicenämnden

Liberal stadsutveckling syftar till att ge individen goda förutsättningar att bo, leva, arbeta och transportera sig i en socialt och ekologiskt hållbar kommun genom att undanröja hinder och skapa möjligheter. Luleå ska vara en levande kommun dit fler människor kan söka sig för att arbeta, studera och förverkliga sina drömmar.

Liberalerna värnar om kommunens kulturhistoriska värden och driver på utvecklingen mot en klimatsmart kommun. Vi är restriktiva till rivningar av hus, både av kulturhistoriska skäl och av klimat- och miljömässiga skäl. Kommunens kulturhistoriska hus ska rustas upp och bevaras för kommande generationer.

Liberalerna står upp för kommunens utsatta grupper i bostadspolitiken, med fler överkomliga lägenheter, förtur för våldsutsatta och LSS-bostäder. Bristen på LSS-bostäder ska byggas bort.

Liberalerna kämpar för individens frihet och att kommunen ska vara tillgänglig för alla, oavsett förutsättningar.

Luleå ska byggas attraktivt och hållbart, med mer byggande på landsbygden. Alla stadsdelar ska utvecklas med en blandning av bostäder, arbetsplatser, handel, natur, kultur, idrottsytor, skolor och förskolor. Kommunutvecklingen ska ske utifrån kunskap och omsorg om befintliga värden samt med respekt för Luleås särart. Kommunens unika och historiska landskap ska värnas.

Luleå ska vara fossilfritt senast 2040 och kommunens ska ha en fossilbränslefri organisation senast 2030.

Nämnden ska bidra till att skapa fysiska strukturer som gör det lätt att leva och resa miljövänligt och som minskar transportbehovet.

Vi vill införa p-skiva i Luleå. Det bidrar till en rättvis fördelning av parkeringsplatserna mellan olika bilister. Det ökar tillgängligheten och gör det mer praktiskt för fler att använda parkeringen under kortare tidsperioder. Den behöver inte vara fysisk utan kan vara digital i befintligt system och man ska erbjudas gratis parkering en viss tid av sin parkering exempelvis 2 timmar.

Energi och dess användning har idag fått en viktigare betydelse i samhället. För att stimulera kommunmedborgarna att aktivt bidra till energihushållning bör Luleå kommun föregå med gott exempel. Liberalerna föreslår därför att förvaltningen gör en översyn av kommunens energiutnyttjande i syfte att energieffektivisera. Vi vill också att kommunen påbörjar en större satsning på solceller på kommunens anläggningar. Kommunen har tidigare varit negativ till detta, men nu är det dags. En av våra prioriterade målsättningar är att förvaltningarna ska minska sin energiförbrukning – det ska göra skillnad om man sparar eller slösar el.

Kommunen står inför stora investeringar framöver vilket kommer att sätta press på både kommunen och våra medborgare. Vi har en stor underhållsskuld samtidigt som kommunen förväntas växa med krav på nya välfärdsfastigheter såsom skolor och äldreomsorg. Kommunen kommer inte att ha råd att både behålla och renovera hela vårt nuvarande fastighetsbestånd samtidigt som vi investerar i nytt. Därför behöver vi börja avyttra fastigheter och använda kapitalet till att bygga nytt eller underhålla det som är eftersatt.

Gatubelysning ska alltid lysa i mörker. En ändamålsenlig gatubelysning är en viktig trygghetsfråga. När det blir mörkt blir det mer osäkert att vistas ute, därför vill vi att fler områden prioriteras så att det inte behöver vara mörkt för medborgarna. Gångstråk och vägar måste aktivt ses över för att skapa mer trygghet.

Kommunen har historiskt valt att nedprioritera VA-nätet, vilket nu har skapat en stor underhållsskuld. För att på ett mer hanterbart sätt kunna komma igång med byggande på landsbygden och i områden där kapacitetsbrist råder behöver kommunen satsa på mindre lokala VA-anläggningar.

## Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

- Införa P-skiva i Luleå centrum med en viss tid som gratis.
- Investera i solpaneler på kommunens fastigheter för att minska elkostnaderna och öka självförsörjningen.
- Erbjud en rabatt på 25% på det aktuella värdet för att uppmuntra fler att köpa loss sina tomträtter under planperioden.
- Säkerställa sanering av klotter och tömning av offentliga papperskorgar inom 24 timmar för att minska klotter och öka tryggheten i stadsmiljön.
- Inleda arbetet under planperioden för att möjliggöra fortsatt byggande på Luleås landsbygd, inklusive lösningar för VA-system.
- Utarbeta en cykelstrategi för centrum för att förbättra harmonin mellan cyklister och gångtrafikanter under mandatperioden.
- Tillåta skotrar att ta sig från närmsta väg till skoterled på ett kontrollerat sätt med låg hastighet för att minska transporter, buller och underlätta för individer.
- Uppmuntra fler aktörer att bygga laddinfrastruktur för elbilar i kommunen.
- Sälja ut 5-10 fastigheter från lokalbanken under 2025 för att minska drift- och underhållskostnader samt frigöra kapital.
- Utreda underhållsskulden för fastigheter, vägar, broar och andra anläggningar och presentera denna utredning innan utgången av 2025.
- Tillsammans med socialnämnden påbörja byggandet av fler fristående LSS-bostäder.
- Stärka samverkan med berörda nämnder och bolagsstyrelser för att planera och möjliggöra laddinfrastruktur i nya och befintliga byggprojekt.
- Motverka ovarsamma exploateringar av aktörer som bygger storskaliga och illa gestaltade flerbostadshus, och främja byggandet av nya villor, radhus och småhus för en blandad kommun i harmoni med naturen.
- Arbeta med byggaktörsdrivna planprocesser, ge byggträtter till fler aktörer och öka utbudet av byggbar mark genom att planlägga marken innan markanvisning samt låta bygglovsprocessen löpa parallellt med detaljplaneprocessen när möjligt.
- Upprätthålla planberedskapen och målen om nya detaljplaner för att vara redo när konjunkturen vänder och byggstarterna kan öka. Digitalisering ska effektivisera planprocesserna.
- Bli en pilotkommun för friare tolkning av byggregler i syfte att bygga billigare och identifiera tre nya byggprojekt för detta ändamål.
- Säkerställa att behoven av parkeringsplatser för funktionshindrade tillgodoses.
- I samarbete med barn- och utbildningsnämnden och kommunstyrelsen under satsningen Skolfrid, ta fram en sammanhållen plan för säkrare skolvägar där varje skolas skolväg och trafiksäkerhet beaktas, och undvika kombinerade gång- och cykelbanor.

# Kultur- och fritidsförvaltningen

I en tid när det högerextrema och nationalistiska hotet mot den liberala demokratin växer sig allt starkare är liberalismen viktigare än någonsin, särskilt inom kulturområdet. Luleå ska fortsatt vara ett öppet samhälle som tolererar oliktankande. När nationalistiska krafter runt om i världen försöker likrikta kulturen, står Luleå för mångfald. Att försvara den fria kulturen är att försvara det fria samhället och det demokratiska samtalet.

Kulturpolitiken ska värna om yttrandefriheten och de demokratiska friheterna. En liberal kulturpolitik ska fokusera på konstnärlig kvalitet, där principen om armlängds avstånd alltid gäller. Kulturskapare och experter ska fatta de konstnärliga besluten, inte politiker.

Kulturen är en angelägenhet för alla Luleåbor, med det fria ordet och den konstnärliga friheten som grund. Kulturen ger upphov till nya perspektiv, vidgar vyer och speglar samtidens och framtidens viktiga frågor. Därför måste Luleås kulturpolitik stärka kärnverksamheten: biblioteken, kulturskolan, Kulturhuset och civilsamhällets aktörer som Kulturcentrum Ebeneser. Genom att sänka trösklarna när vi ut till fler människor som annars inte skulle nås.

Kommunen ska göra mer för att minska utanförskapet inom kulturområdet. Kulturen bidrar till meningsfulla fritidsaktiviteter efter förskolan och skolan för barn och unga. Alla barn, oavsett var de växer upp, ska ha samma möjligheter att utvecklas.

Biblioteken är ryggraden i bildningssamhället och en del av den demokratiska infrastrukturen. Biblioteken måste alltid värna yttrandefriheten och deras utbud får aldrig inskränkas utifrån ideologiska, politiska eller religiösa utgångspunkter. Biblioteken ska inte ägna sig åt censur.

Liberalerna tror på läsandets roll för språklig och kulturell utveckling. Bibliotekens utbud måste nå fler. När kommunen växer behövs fler bibliotek, och de befintliga kan behöva expandera. Biblioteken ska vara öppna när Luleåborna har tid att besöka dem. Det är viktigt att barn börjar läsa tidigt för att få med sig språket från början. Tidiga läsfrämjande insatser bidrar långsiktigt till bättre möjligheter på arbetsmarknaden.

Alla människor har rätt till ett språk, vilket i grunden handlar om rätten till yttrandefrihet. Biblioteken måste därför vara rustade för att möta behovet av böcker på andra språk än svenska. Biblioteken ska bidra till läslärdje, kunskap och språkutveckling.

Alla barn och unga ska ha tillgång till kulturupplevelser och möjligheter att skapa. Kommunens kulturskola är viktig då den möjliggör för barn och unga att vara kulturutövare.

En liberal kulturpolitik ska också satsa på att göra kommunens kultur tillgänglig för grupper som idag i mindre utsträckning tar del av Luleås kulturliv. Kultur ska vara tillgänglig för alla, och deltagare på daglig verksamhet ska ges större möjligheter att ta del av Luleås rika kulturutbud.

Förståelsen för det kulturella och kreativa näringsarnas ekosystem är viktigt i en kommun som Luleå. Fokus ska hållas på helheten, inte bara de delar som omfattas av kulturnämndens verksamhet eller de som mottar kulturstöd.

Samverkan och dialog med det privata näringslivet bör fördjupas. Här gäller det att se möjligheter när det gäller användning av lokaler och ibland samlokalisering. Kommunen kan samarbeta med privata fastighetsaktörer och hitta andra sätt att finansiera evenemang, exempelvis genom sponsring.

Yttrandefriheten och åsiktsfriheten är grundläggande fri- och rättigheter. En liberal politik värnar fristadsprogrammet, som omfattar konstnärer som lever under auktoritärt styre. Programmet flyttar personer från hotfulla situationer till tryggare platser, där de kan utöva sitt konstnärliga yrke bortom hot om våld och censur.

Att inte satsa på kultur har ett högt pris. Historiskt har politiska rörelser försökt styra kulturen i en riktning för att gynna sina egna syften. En fri kultur handlar om tankens och ordets frihet. Att satsa på kulturen är därför att rusta för tolerans och demokrati.

### **Om hot och hat mot kulturarbetare**

Enligt en rapport från DIK – facket för alla som arbetar eller studerar inom kultur, kommunikation eller den kreativa sektorn, med 20 000 medlemmar runt om i landet – har 2074 respondenter uttryckt oro över att deras verksamhet kommer att begränsas. En huvudsaklig orsak till denna oro är risken för ökad detaljstyrning från politiken.

Bland de offentliganställda DIK-medlemmar som svarat på enkäten har drygt 200 personer uppgett att de blivit uppvaktade av politiker eller högre tjänstemän med krav eller önskemål om förändringar i verksamheten.

Än mer oroande är att flera medlemmar vittnar om hat och hot riktade mot dem. Var femte bibliotekarie uppger att de utsatts för hat eller kränkningar på jobbet. I Olofström ställdes en sagostund om till ett digitalt evenemang av säkerhetsskäl efter att biblioteket mottagit hot. På Malmö stadsbibliotek valde man att anlita en väktare under en sagostund på grund av hot. Vi får aldrig acceptera att vare sig politik eller besökare kommer med hot och hat mot personal vid kulturevenemang. Professionens självständighet måste värnas.

## **Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden**

**Ett frihetens Luleå som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv**

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden

- Samverka nära med barn- och utbildningsnämnden, fristående skolor, förskolor samt det fria kulturlivet för att fler barn i förskolor och skolor ska komma i kontakt med kulturverksamheter anpassade efter deras behov.
- Tillsammans med kommunstyrelsen arbeta för ökad trygghet i kommunens bibliotek, museer och evenemang med fokus på barnperspektiv, jämställdhetsperspektiv och tillgänglighetsperspektiv.
- Stärka och underlätta civilsamhällets bidrag och delaktighet i kommunens kulturliv genom att säkerställa att riktlinjer för föreningsstöd är tydliga och transparenta, och hindrar att stöd går till föreningar som inte ställer upp på demokratins grundpelare.
- I samarbete med socialnämnden införa en kulturbonus inom LSS och säkerställa att ett brett utbud av kulturupplevelser finns tillgängliga för deltagarna utifrån deras olika behov.
- Utöka det litterära utbudet av svenska författare på andra språk

## **Ett grönt och innovativt Luleå som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv.**

När Luleå växer ska kulturen integreras i den fysiska och innehållsmässiga planeringen. Fler bibliotek behöver etableras och befintliga kan behöva expandera. Olika former av öppna bibliotek ska utvecklas för att vara trygga, rofyllda och inbjudande miljöer för alla, oavsett var i kommunen man befinner sig. Samverkan mellan kommunens kulturverksamheter och andra kulturinstitutioner och aktörer ska utvecklas för att stärka Luleå som en levande kulturstad i världsklass.

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden

- Arbeta för att biblioteken ska ha generösa öppettider hela året, anpassade efter när Luleåborna vill och kan besöka dem.
- Arbeta för att biblioteken ska vara trygga mötesplatser med en säker arbetsmiljö för personalen, som ska vara förberedda på att hantera ordningsstörningar.
- Utveckla bibliotekens tillgänglighet genom innovativa bibliotekstjänster och olika öppethållande former, inklusive fler meröppna bibliotek, fler sommaröppna bibliotek och försöksverksamhet med förtroendeöppet i samverkan med civilsamhället.
- Anordna aktiviteter i biblioteken i samarbete med aktörer från det lokala kultur- och föreningslivet.
- Verka för mer gatukonst i kommunens olika stadsdelar.
- Underlätta för mindre kulturevenemang att äga rum.
- Stärka förutsättningarna för kommunens kulturella och kreativa näringar.
- I samverkan öka och underlätta närvaron av kultur i det offentliga rummet i hela kommunen.

## **Ett Luleå med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet**

Inriktningen är att Luleå ska växa med kultur. Det kulturstrategiska arbetet ska fortsätta med fokus på att effektivisera samnyttjandet av lokaler och integrera kulturperspektiven i Luleås utveckling, vilket gör kulturlivet mer tillgängligt i det offentliga rummet. Kommunens kulturstrategiska program ska tydliggöra hur externa aktörer kan bidra till kulturens plats i stadsutvecklingen och arbeta strategiskt för att möta de kulturella och kreativa näringarnas behov i en växande kommun.

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden

- Fortsätta utveckla den digitala verksamheten, inklusive det digitala biblioteket, för att göra verksamheten mer tillgänglig för fler
- Skapa strategisk och framsynt planering för att frigöra resurser inom den befintliga verksamheten och möta ökade hyres-, drift- och kapitalkostnader
- Minska kostnaderna för administration, lokaler och energiåtgång för att uppnå en långsiktigt hållbar utveckling
- Arbeta för att öka samnyttjandet av lokaler med berörda nämnder och bolagsstyrelser, för att skapa effektiv lokalanvändning och förbättrad service för Luleåborna
- Uppmuntra samverkan med näringsliv och externa aktörer för att stärka kommunens kulturliv och vidga intäktskällorna genom fler externa samarbeten, där värden kan skapas genom den infrastruktur och utrustning som kommunen förfogar över
- Verka för ökad samordning och dialog mellan Region Norrbotten och kommunen gällande kulturverksamheter

- Utredda om en uppdelning av kultur och fritidsnämnden ska återgå till att vara två separata nämnder igen för att se om det skulle gynna respektive område.
- Inrätta ett särskilt sökbart stöd för Studieförbund som är aktiva inom Luleå kommun

## Fritid

I Liberalernas Luleå ska det vara möjligt att vara fysiskt aktiv och utforska friluftaktiviteter utifrån sina egna förutsättningar. Idrott och friluftsliv bidrar till en aktiv fritid och har en positiv inverkan på människors hälsa och välmående. Idrotten är en viktig del av civilsamhället, och nämnden ska arbeta nära Luleås idrottsrörelse. Idrotts- och fritidsytor såsom idrottsanläggningar, utomhusgym, motionsspår, badplatser och skidspår ger Luleåbor utökade möjligheter till motion och rörelse i sin närmiljö. Den viktigaste åtgärden för att uppnå nämndens mål är att öka antalet idrottsanläggningar och andra idrotts- och fritidsytor.

Nämndens arbete ska prioritera barn och unga, med särskild hänsyn till integrationsfrämjande insatser, jämställdhet, socioekonomiska faktorer samt behov hos personer med funktionsnedsättning. Nämnden ska även främja äldres hälsa och välbefinnande samt bryta äldres isolering. Satsningar på simkunnighet ska fortsatt vara en prioriterad uppgift för nämnden.

Resurser ska fördelas så att förutsättningarna för att utöva idrott är jämnt fördelade mellan flickor och pojkar, samt kvinnor och män. Statistik nedbruten på kön ska fortsatt redovisas för idrottsinvesteringar, och jämställda investeringar eftersträvas. Skillnader i deltagande mellan pojkar och flickor ska motverkas. Idrottsföreningar som får stöd av kommunen ska aktivt arbeta för att motverka all form av diskriminering, mobbning, kränkande behandling och kriminell verksamhet samt främja demokratins värderingar.

Luleå har ett rikt fritidsliv, och vi är mycket stolta över att vi Liberaler lyckades driva igenom isbanan runt stadshalvön, som idag är ett av Luleås mest nyttjade fritidsnöjen. Detta är ett exempel på hur fritidsverksamhet utan större kostnad får både ung och gammal att motionera och mötas i vår härliga natur runt Luleå. Det har även bidragit till marknadsföringen av Luleå som en vattenstad året runt. Naturupplevelser, fritid och rekreation är nödvändiga för människan. Vi vill profilera kommunens naturområden och parker. Luleå ska vara en grön, ren och vacker kommun.

Trots att isen är nära till hands under vintern tror vi att det skulle vara bra att spola upp en isbana i stadsparken under vintermånaderna för den yngre och äldre målgruppen. Vi vill pröva detta under kommande vinter på försök för att se om det skulle öka tillgängligheten för fler att åka skridskor och för att göra parken mer attraktiv även på vinteråret.

Att tillsammans med socialförvaltningen, barn och utbildningsnämnden jobba för att fritidsgårdar erbjuder många ungdomar en mötesplats på sommarlov, kvällar och helger. Dessutom ska fritidsgårdarna samarbeta med föreningar och organisationer kring ungas fritid.

## Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

**Ett frihetens Luleå som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv**

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden

- Arbeta för att alla barn och unga i Luleå, oavsett bakgrund, ska ha samma möjligheter att utöva idrott.
- Sträva efter en mer jämställd idrott i hela kommunen genom att redovisa statistik om idrottsinvesteringar uppdelat på kön.
- Fördela resurser jämlikt mellan flickors, pojkars, kvinnors och mäns idrottande.
- Främja psykisk hälsa hos barn och unga genom fysisk aktivitet efter skoltid i samverkan med relevanta nämnder.
- Öka deltagandet i fritidsaktiviteter för barn och unga med funktionsnedsättning.
- Tillgängliggöra ihop med Infrastruktur och servicenämnden idrottsanläggningar och naturreservat för personer med funktionsnedsättning.
- Tillsammans med socialnämnden utveckla förebyggande hälsoåtgärder för äldre.
- Årligen redovisa en analys av idrottande och fördelning av tider ur ett jämställdhetsperspektiv.
- Anpassa och kommunicera utbudet av idrotts- och fritidsaktiviteter för barn och ungdomar med funktionsnedsättning.
- Genomföra trygghetsåtgärder i natur- och friluftsområden, såsom förbättrad belysning och skyltning.
- I samarbete med berörda myndigheter och lokala föreningar identifiera och åtgärda otrygga områden i anslutning till idrottsanläggningar.
- Fortsätta arbetet med nattfotboll och om möjligt ha det på fler platser i kommunen i samverkan med externa aktörer.
- Motverka alla former av diskriminering, trakasserier och kränkande behandling inom kommunens idrottsverksamheter.
- Förstärka uppföljningen av föreningsstödet för att säkerställa att ideella aktörer som mottar stöd motverkar diskriminering, trakasserier och kränkande behandling, samt att de inte bedriver verksamheter med odemokratiska eller olagliga inslag.
- Erbjuder bad gratis för alla grundskoleelever i kommunen.
- Tillsammans med ungdomar, elevråd, ungdomsorganisationer och föreningar, utveckla ett koncept för ungdomsfullmäktige i Luleå och vara igång hösten 2025.
- Fortsätta utveckla isbanan för att öka tillgängligheten för fler invånare att ta del av den.
- Under vintern 2024/2025 på försök spola upp en isbana i stadsparken för yngre och äldre.
- Arbeta aktivt med att nå ”hemmasittare” och de barn som av olika anledningar hamnat utanför eller i fel umgänge. Bland annat vill vi se över om Luleå kommun ska inrätta en digital fritidsgård och en fysisk fritidsgård med fokus på e-sport och dataspel, programmering.

## **Ett grönt och innovativt Luleå som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv**

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden

- Bidra med ekonomiskt stöd till civilsamhällets organisationer för att arrangera fler aktiviteter för äldre under sommaren och vid storhelger.
- Öka samarbetet med externa parter vid byggandet av idrottsanläggningar för att långsiktigt säkerställa kommunens kapacitet att tillhandahålla lämpliga lokaler för idrottsverksamheter.
- Tidigt planera för utökning av idrottsytor tillsammans med kommunstyrelsen och infrastruktur- och servicenämnden, och säkerställa att planeringen optimeras både ekonomiskt och tidsmässigt.

- Säkerställa att kommunens investeringar i idrottsanläggningar är jämställda och likvärdiga i samarbete med kommunstyrelsen och infrastruktur- och servicenämnden.
- Främja livskvalitet och hälsa genom att underlätta för fler Luleåbor att vara fysiskt aktiva utomhus, inklusive vardagsmotion och spontan rörelse i närmiljön genom utomhusgym, motionsspår och skidspår.
- Skapa gynnsamma förutsättningar för föreningar och förbund som vill arrangera idrottsturneringar och cuper.
- Bevara och främja breddidrotten samt arbeta för mångfald inom idrottsföreningarna.
- I samverkan med kultur och fritidsnämnden, arbeta för att fler barn och unga når fritidsaktiviteter.

## **Ett Luleå med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet**

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden

- Verka för ökade privata investeringar för att öka antalet idrottsanläggningar.
- Tillsammans med infrastruktur- och servicenämnden utreda alternativa strategier för upprustning av idrottsanläggningar, inklusive renovering, nybyggnation eller omlokalisering, för att säkerställa långsiktigt hållbara driftkostnader och begränsa kommunens investeringskostnader.
- Förenkla byggprocessen för fullstora idrottshallar där det är möjligt för att minska kostnader och öka tillgängligheten till idrottsytor.
- Utveckla regional samverkan kring specialidrottsanläggningar.
- Fortsätta satsa på folkbildning och studieförbund som viktiga resurser för att främja förståelse för demokrati och mångfald i samhällsklimatet.



# Överförmyndarnämnden

I Luleå får personer som inte kan hantera sin ekonomi eller bevaka sina rättigheter ett gediget stöd genom god man eller förvaltare. Överförmyndarnämndens huvuduppgift är att övervaka och granska hur dessa ställföreträdare sköter om sina huvudmäns tillgångar och rättigheter.

Insatserna är av hög kvalitet och syftar till att trygga den enskildes välbefinnande. Nämnden säkerställer att tillsynen över ställföreträdarna fungerar väl. Om det förekommer oegentligheter polisanmäls dessa. Handläggningen är både rättssäker och effektiv, och nämnden är lättillgänglig via digitala kanaler, fysiska möten och telefon.

Överförmyndarnämnden har även ansvar för förmyndarskap, där föräldrar förvaltar sina barns tillgångar. Syftet är att förebygga ekonomiska eller rättsliga missgynnanden för barn eller andra myndiga personer som behöver stöd. Nämnden ser särskilt till att barnets tillgångar används till barnets bästa och att tillgångarna är säkert placerade för att ge en rimlig avkastning

## Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

**Ett frihetens Luleå som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv**

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden

- fokusera på att minska handläggningstiderna
- genomföra rekryteringskampanjer för att attrahera ställföreträdare med varierade metoder och utvärdera resultaten
- förbättra utbildningen av gode män med betoning på effektiva utbildningsinsatser

# Miljö- och byggnadsnämnden

Arbetet för klimatet och miljön är avgörande för framtiden. Det är en frihetsfråga för kommande generationer. I Luleå är det viktigt att vi lever upp till våra åtaganden enligt Parisavtalet och tar ledningen i detta arbete. Vi strävar efter att nå våra mål genom ekonomisk tillväxt och innovation inom grön teknik. Liberalernas klimatpolitik bygger på principen att förorenaren ska betala och ska präglas av långsiktighet och förutsägbarhet. Reglerna ska vara tydliga för alla samhällsaktörer, och vår klimatpolitik ska vara mer än symbolpolitik.

Miljö- och byggnadsnämnden är en viktig kommunal myndighet med ansvar för att övervaka och säkerställa att lagar som rör miljö och hälsa följs. Nämnden arbetar framför allt med miljöbalken och livsmedelslagstiftningen. Nämnden prioriterar och utvecklar tillsynsarbetet för att skydda lulebornas hälsa och säkerhet samt för att säkerställa rättvisa regler för företag i Luleå. En högkvalitativ service och tillgänglighet för kommunens invånare och företag är centralt.

Miljö- och byggnadsnämnden har en viktig roll i att utveckla Luleå till en miljö- och klimatsmart kommun med hög livskvalitet för alla invånare. Kommunens mål är att vara fossilfria senast 2040. Tillgången till ren el är avgörande för att nå detta mål, och vi arbetar nära andra aktörer för att säkerställa tillgången och kapaciteten av el i hela kommunen. Vi främjar även lokal elproduktion genom att öka användningen av solceller.

Miljöövervakning är en central del av arbetet. Nämnden tillhandahåller expertkunskap inom klimat- och energifrågor samt luft- och kemikaliefrågor. Vi vill att nämnden strävar efter att förbättra Lulebornas hälsa genom långsiktiga insatser för att säkerställa en stadsmiljö med ren luft, rent vatten, högkvalitativ natur och en hälsosam inomhusmiljö.

## Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

**Ett frihetens Luleå som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv** Nämnden tillsynsarbete syftar ytterst till att lagstiftningen följs.

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden

- Arbeta med riktad tillsyn av hyresfastigheter som missköts skall stärkas. Alla lulebor skall ha drägliga boendeförhållanden
- Tillsyn av inomhusmiljöer avseende buller och dålig inomhusluft i kommunens skolor och förskolor skall vara ett prioriterat arbete.
- Planera för inrättandet av fler strand- och bryggbad där det är möjligt och kartlägga möjligheterna att anlägga vinterbadplatser med möjlighet till bastubad.

## **Ett grönt och innovativt Luleå som är ledande i klimatomställningen och ger goda förutsättningar för ett fritt närings- och kulturliv.**

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden

- Vid bygglov för hyres och bostadsrätter samt större industri se till att laddinfrastruktur tillgodoses.
- Samarbeta med näringslivet och andra aktörer för att öka antalet laddstolpar.
- I myndighetsutövningen beakta att göra kommunen mer motståndskraftig mot klimatförändringar och extremväder, såsom torka och översvämningar inom lagens ramar.
- Ändra regelverket så att solceller befrias från bygglov eller åtminstone godkänns i högre grad.

# Arbetsmarknads och gymnasienämnden

## Gymnasiet

Nämnden arbetar för att fler elever ska avsluta gymnasiet med en examen.

En viktig åtgärd för att minska antalet skolavbrott eller avhopp på gymnasiet är att stärka statusen för yrkesutbildningarna. Trots att många ungdomar får jobb direkt efter att ha tagit examen från yrkesprogram, är inte dessa program lika populära som de nationella gymnasieprogrammen. Många elever väljer initialt exempelvis ekonomiprogrammet, fast de kanske skulle ha trivts bättre på ett yrkesprogram. Dessa elever kan sedan sluta på grund av svårigheter i studierna. Det är troligt att fler elever skulle haft bättre motivation och större chans att ta examen om de i stället hade valt ett yrkesprogram.

Det finns en betydande brist på yrkeskunnig personal inom olika yrkesprogram. Det är därför viktigt att nämnden fortsätter att anpassa och utveckla utbudet av yrkesprogram för att göra dem mer attraktiva. Detta inkluderar att utforska åtgärder tillsammans med olika organisationer, företag, verkstäder, samt hotell och restauranger för att marknadsföra programmen.

SKR har identifierat rekrytering till välfärdssektorn som ett prioriterat område för mandatperioden. Luleå kan samarbeta med SKR, bland annat genom att erbjuda fortbildning till studie- och yrkesvägledare. Dessa behöver aktivt arbeta för att locka fler elever till yrkesprogrammen.

Studie- och yrkesvägledningen ska också underlätta för elever att göra praktik inom bristyrken, vilket kan innefatta möjligheter att göra praktik på kommunens yrkesprogram. Vidare bör studie- och yrkesvägledningen verka för att elevers val av framtida studier eller arbete inte begränsas av könsstereotypa normer. Det krävs också arbete för att säkerställa att arbetsgivare tar emot praktikanter under 18 år.

## Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

- Öka andelen gymnasieelever som tar examensbevis inom tre år efter påbörjade studier.
- Utöka närvaron av Ung Företagsamhet på fler gymnasieskolor för att ge fler elever erfarenhet av eget företagande.
- Se till att kommunens gymnasieskolor har väl fungerande elevhälsa med fullständiga elevhälsoteam inklusive skolkuratorer, skolpsykologer, skolsköterskor och specialpedagoger. Det är viktigt att elevhälsan är tillgänglig och arbetar förebyggande mot psykisk ohälsa.
- Fortsätta utveckla arbetet med att upprätta kontakt med elever i riskzonen för att erbjuda stöd för att slutföra sin utbildning eller under övergången från skola till arbetsliv.
- Utveckla den regionala samverkan för gymnasieskolan för att säkerställa tillräcklig lokalkapacitet. Alla kommuner inom samverkan bör ta ansvar för att säkra lokalkapacitet i sina egna kommuner.
- Fortsätta arbetet för att öka fokus på kunskapsuppdraget i gymnasiesärskolan och säkerställa en kontinuerlig uppföljning av undervisningen och elevernas kunskapsutveckling.
- Säkerställa att yrkesprogrammen är attraktiva, håller hög kvalitet och leder till arbete samt underlätta för elever på yrkesprogram att tillägna sig högskolebehörighet.
- Ge fler elever erfarenhet av egenföretagande genom att ha ung företagsamhet på fler gymnasieskolor.

- Installera goda låsanordningar och inrymningsknappar på alla skolor.
- Säkerställa att skolorna ökar sin kompetens om HBTQ-frågor och fortsätta arbetet med att certifiera skolornas verksamheter inom HBTQ-området.

## Arbetsmarknad

Alla människor har rätt att leva ett liv i frihet enligt liberala värderingar. Det innebär att ha kapacitet att forma sitt eget öde genom egen försörjning. Målet för en liberal arbetsmarknadspolitik är att säkerställa att så många Luleåbor som möjligt har rätt kompetens för att kunna ta ett arbete.

Arbetskraftsinvandring är viktig för Luleås ekonomi och välfärd. Därför bör det vara enkelt för företag att anställa människor från andra länder och attraktivt för nyckelpersoner att välja Luleå.

Arbetsförmedlingen har det övergripande ansvaret för arbetsmarknadsinsatser medan kommunen fokuserar på individer som får försörjningsstöd. Särskild uppmärksamhet bör ges åt unga, nyanlända och personer med funktionsnedsättning för att underlätta deras väg till självförsörjning genom arbete.

En liberal integrationspolitik är avgörande för att ge alla verktygen att växa, försörja sig och integrera fullt ut i det svenska samhället. Språkkunskaper är nyckeln till samhällsintegration och måste prioriteras inom svenskundervisningen, med möjlighet för elever att kombinera studier med arbete eller yrkesinriktad utbildning.

Det tar längre tid för utrikes födda kvinnor än män att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Det är nödvändigt att kommunen aktivt når ut till nyanlända kvinnor och säkerställer att de får stöd och möjligheter att integreras i samhället.

Arbetsmarknadspolitikens främsta mål är att hjälpa unga, nyanlända och personer med funktionsnedsättning att få en plats på den ordinarie arbetsmarknaden.

Feriejobb är viktiga för ungdomars första steg in i arbetslivet, vilket ger dem erfarenhet och trygghet. Liberalerna vill utöka möjligheterna för ungdomar att få feriejobb även under helger, med fokus på meningsfulla och lärorika upplevelser som stärker deras framtid.

Det råder en matchningsproblematik på Luleås arbetsmarknad, där utbildningarna inte alltid motsvarar näringslivets behov. En fördjupad dialog med näringslivet är därför nödvändig för att anpassa vuxenutbildningen efter aktuella och framtida rekryteringsbehov.

Effektiv användning av resurser inom Arbetsmarknads- och gymnasienämnden kräver samverkan med både privata och offentliga aktörer. Kommunal vuxenutbildning bör kunna bedrivas både internt och externt för att säkerställa hög kvalitet och goda resultat.

För att främja kvinnors entreprenörskap behövs fler kvinnliga förebilder och mötesplatser för kunskapsutbyte och investeringar. Det är viktigt att skapa stödstrukturer och nätverksträffar för kvinnor som driver eller vill starta företag i Luleå.

## Kommunfullmäktiges inriktning för nämnden

**Ett frihetens Luleå som ger varje individ möjligheter att uttrycka sig och förutsättningar att leva ett självständigt liv**

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden:

- Utveckla vuxenutbildningen och studie- och yrkesvägledningen för att stärka möjligheterna till omställning på en arbetsmarknad med föränderliga behov.
- I samarbete med akademi, utbildningsaktörer och växande branscher, möta Luleås invånare i behov av omställning genom att erbjuda snabbspår till jobb och stödja kompetensutveckling.
- Fortsätta att utveckla vuxenutbildningen för att möta behoven hos grupper med kort utbildningsbakgrund, bristande svensk-kunskaper eller sammansatt problematik, med särskilt fokus på nyanländas och kortutbildades integration på arbetsmarknaden.
- Utveckla jobbspår genom korta utbildningar som är högtintressanta för arbetsmarknadens behov, kombinerat med studier i svenska språket.
- Stärka nyanländas möjligheter att validera tidigare utbildningar inom kommunens vuxenutbildning och utveckla valideringsmöjligheter för informell kompetens i samarbete med myndigheter och regionala aktörer.
- Vidareutveckla stödet till elever i riskzonen under sista året i grundskolan eller gymnasiet för att underlätta övergången till arbetslivet eller vidare studier.
- Aktivt stödja unga utan sysselsättning eller studier att återgå till gymnasiestudier eller annan verksamhet, genom utökad uppsökande verksamhet utanför skolan och anpassade insatser för unga i riskzonen.
- Samarbeta med företag och organisationer för att öka antalet praktikplatser, feriejobb och arbetsmöjligheter för personer med funktionsnedsättningar.
- Utveckla kombinationsutbildningar där svenska för invandrare (SFI) kombineras med yrkesutbildning.
- Fortsätta att utveckla SFI för föräldralediga, med möjligheter på mötesplatser och kompletterande insatser för integration och arbetsfrämjande.
- Fortsätta att stärka brobyggjarverksamheten för att inkludera romer.
- Arbeta för att göra arbetsplatser tillgängliga genom sociala krav i kommunens upphandlingar.
- Följa upp och analysera hur nämnder och bolagsstyrelser bidrar till att öka sysselsättningen för personer utanför arbetsmarknaden genom sina upphandlingar.
- Tillsammans med socialnämnden arbeta med sociala investeringar för att förebygga social utsatthet.
- Driva på för att personer med funktionsnedsättningar ska anställas i kommunens verksamheter.
- Kontinuerligt följa upp och analysera studieavbrott på SFI-nivå.

## **Ett Luleå med god ekonomi som slår vakt om de mänskliga rättigheterna, öppenhet och valfrihet**

Utöver det som beskrivs i Direktiv för samtliga nämnder och bolagsstyrelser ska nämnden:

- Tillsammans med kommunstyrelsen ta fram tillväxt- och arbetsmarknadsanalyser för att stödja relevanta nämnder i deras näringslivsarbete och kartlägga Luleås behov av kompetensförsörjning.
- Öka samarbetet med näringslivet för att utforma utbildningar och arbetsmarknadsinsatser som motsvarar näringslivets och kommunens behov av rätt kompetens, inklusive fler yrkesutbildningar i lärlingsform.
- Främja ökad sysselsättning genom yrkesutbildningar och kompetenshöjningar som fokuserar på bristyrken.
- Stödja kommunstyrelsen i det strategiska arbetet med kompetensförsörjning kopplat till näringslivets förutsättningar och långsiktiga behov, samt säkerställa långsiktig kompetensförsörjning i kommunens verksamheter.
- Tillsammans med socialnämnden bidra till att säkra kompetensbehovet inom framtida välfärd genom att validera kompetensen hos anställda inom äldreomsorgen.

LLT har haft stora utmaningar under den senaste mandatperioden, även om ekonomin har förbättrats något tack vare vissa prioriteringar. Trots detta återstår betydande problem, särskilt med tanke på de stora investeringar som måste göras för att uppnå kommunens klimatmål om att ha fossilfria bussar senast år 2030.

Politiken har använt LLT som en ideologisk lekstuga, vilket har inneburit höga kostnader för Luleås skattebetalare.

Att driva ett kommunalt bussbolag på det sättet som görs i Luleå är unikt i Sverige, och det finns tvivel om att denna modell är den bästa både ekonomiskt och vad gäller styrning och ledning. Politikerna i Luleå är inte experter på att driva bussbolag, men har många åsikter om dess funktion och riktning.

Det har skett snabba vändningar i politikens beslut, där man ena dagen argumenterar emot närlinjen för äldre på grund av höga kostnader, för att några månader senare lova gratis bussresor för alla ungdomar i kommunen, vilket är betydligt mer kostsamt.

Vi förespråkar att busstrafiken i Luleå bör upphandlas för att möjliggöra en lika konkurrens mellan LLT och andra bussbolag. Det inkluderar också de kommande stora investeringarna i en ny bussdepå och nya fossilfria bussar. Det är viktigt att bolaget exponeras för konkurrens, vilket kan stimulera till kostnadseffektivitet och effektiv verksamhetsdrift internt i bolaget.

Lokaltrafiken är av fundamental betydelse för Luleå, och kollektivtrafiken kommer spela en central roll i omställningen till ett mer hållbart klimat. Vi anser dock att kommunens politiker inte är de bäst lämpade att fatta affärsbeslut eller driva verksamheten effektivt men genom en upphandling är det också lite upp till bevis hur man klarar av att driva ett bolag i konkurrens mot andra.

Genom en upphandling så blir det också tydligare vad man beställer för funktioner som ska levereras till kommunens medborgare, det är inte lika enkelt att stänga ned t.ex. en närlinje som hade en funktion för att skapa budgetutrymme för gratis buss för ungdomar.

## Kommunfullmäktiges inriktning för bolaget

- Ge LLT i uppdrag att starta upp en ny närlinje i samråd med berörda parter, en ny lämplig buss köps in som klarar samma funktion som den tidigare och om möjligt även kan nyttjas till annan lämplig verksamhet.
- Att LLT utreder möjligheten till nattstopp.
- Under 2025 lägga ut Luleås trafik för upphandling där LLT ska utmanas på lika och fria villkor där det ingår för den vinnande aktören att upprätta ny depot och se till att bussarna drivs fossilfritt till 2030.



# LUNET

LUNET har varit en tillgång för Luleå med sitt välutvecklade svartfiber-nät. Vi som liberaler anser att kommunen inte bör äga bolag enbart för ägandets skull. Politiker är sällan de bäst lämpade att driva och styra företag, vilket även gäller inom fibernätverket. Under 2022 genomförde kommunen en värdering av LUNET, och nyligen avslutades en affär där Luleå Energi förvärvade Lulebos andel till ett relativt lågt pris. Värdet bedömdes vara någonstans mellan 350 miljoner kronor och 700 miljoner kronor, vilket ansågs rimligt utan att försäljningen gick ut på den öppna marknaden. Vid en budgivning kan värdet på bolaget vara ännu högre.

## Kommunfullmäktiges inriktning för bolaget

- Bolaget ska säljas på den öppna marknaden under 2025. I vår utdelning till kommunen räknar vi ett pris på 600 miljoner kronor.

Nyligen har NFTC presenterat resultatet av en utredning om hur man kan vända bolagets negativa ekonomiska resultat. Historiskt sett har NFTC alltid redovisat förluster, vilket har påverkat Luleås bolagskoncern och indirekt också möjligheterna för Luleå kommun att erhålla utdelningar eller göra investeringar.

Bolaget har presenterat två alternativ för framtiden. Det första innebär att fortsätta som ett bolag med olika åtgärder för att förbättra ekonomin. Det andra förslaget är att integrera bolaget i förvaltningsform under gymnasie- och arbetsmarknadsnämndens ansvar.

Det råder allmän skepsis om möjligheten att vända på förlusterna oavsett vilken driftsform som väljs. Varken försvaret, staten eller olika myndigheter har bidragit till att stötta upp bolaget, vilket har inneburit att det i praktiken har levt på konstgjord andning sedan starten. Om det hade varit ett privat aktiebolag hade det sannolikt lagts ned för länge sedan.

När utbildningsverksamheter går med förlust brukar det antingen leda till nedskärningar eller att någon annan får stå för kostnaderna. Risken med NFTC är att dess utbildningar kan tränga undan redan etablerade och viktiga utbildningar inom gymnasieskolan eller vuxenutbildningen i Luleå. Detta är något som inte accepteras, oavsett hur viktig NFTCs utbildningar kan vara.

En ytterligare utmaning är att de studenter som genomför utbildningarna tenderar att flytta till andra delar av Sverige efter avslutad utbildning, vilket minskar lokal förankring och nytta för Luleå.

Liberalerna överväger att antingen behålla utbildningen i bolagsform eller flytta den till förvaltningsform, under förutsättning att staten, myndigheter eller andra aktörer täcker förlusterna. I annat fall kan det bli nödvändigt att avveckla utbildningsverksamheten.

Bolaget förväntas fortsätta att gå med en årlig förlust på cirka 5 miljoner kronor.

## Kommunfullmäktiges inriktning för bolaget

- Bolaget får i uppdrag att vända sig till alla externa intressenter som finns för utbildningen och meddela att om man inte får täckning för förlusten av bolaget så kommer utbildningen läggas ned så fort det är möjligt med hänsyn till de elever som går i verksamheten.

# Lulebo

Lulebo behöver ta ledningen i den gröna omställningen och bygga bostäder som attraherar nya invånare till Luleå. En central utmaning är att dagens nya lägenheter har hyror som många inte är beredda att betala. En del av problemet ligger i hur hyresrätter byggs idag. Beslut som att använda trä och omfattande regelkrångel gör att bostäderna blir dyrare än nödvändigt.

Företaget själva har påpekat att det är mest kostnadseffektivt och säkert att bygga i betong. Det är denna väg bolaget måste gå för att kunna erbjuda prisvärda hyresrätter till Luleås framtida invånare. Dock är man öppen för att använda trä om det kan uppnå samma resultat som betong. Därför bör bolaget få utforma sina egna förslag.

Vi förespråkar även att Luleå kommun ska bli en pilotkommun för att tolka byggregler på ett mer flexibelt sätt, vilket förväntas leda till lägre hyror för invånarna.

För att kunna attrahera fler invånare till Luleå behövs också en betydande mängd nya småhus i kommunen. Lulebo kan ta sitt ansvar genom att i samarbete med småhustillverkare bygga radhus som hyresrätter, integrerade i befintliga villaområden och andra områden. Det är viktigt att bygga hyresrätter även utanför stadskärnan, i byarna.

Vi ser även behovet av att bygga årgångshus, där de som bott hela sitt liv i ett visst område av Luleå får möjlighet att stanna kvar när de vill sälja sin villa men inte flytta. Detta frigör fler villor i kommunen och skapar rörelse på bostadsmarknaden.

Man ska också komma ihåg att när Lulebo börjar bygga mer och tar en större del av marknaden ska Lulebo också sälja av delar av sitt bestånd enligt tidigare fullmäktigebeslut. Det innebär att Lulebo inte kommer behöva låna till hela sin investering.

När Lulebo ökar sitt bostadsbyggande och tar en större del av marknaden, ska dom enligt tidigare fullmäktigebeslut sälja delar av sitt befintliga fastighetsbestånd. Detta innebär att Lulebo inte behöver låna till hela sin investering utan kan använda intäkterna från försäljningen för att delvis eller helt finansiera de nya byggprojekten.

## Kommunfullmäktiges inriktning för bolaget

- Får i uppdrag att bygga bostäder på ett kostnadseffektivt, snabbt och brandsäkert sätt.
- Ihop med småhustillverkare ta fram planer på bostadsområden där Lulebo om man kommer fram till det ihop med näringslivet kan gå in och stötta upp med t.ex. radhus som hyresrätter. T.ex. på de nu lediga tomterna vid Dalbo.
- Bygga lägenheter på landbygden både i norrbyarna och i sörbyarna.
- Bygga fler årgångshus både i stadsdelarna och landsbygden
- Totalt ska lulebo fördubbla sitt bostadsbyggande
- Utredda hur stor del av marknaden lulebo har i Luleå och sälja av fastigheter enligt de riktlinjer fullmäktige gett tidigare.

# Förändringar jämfört med tjänsteförslag

Till nämnd (tkr)	För	2025	2026	2027
Generellt	Uppdrag till kommundirektören att effektivisera och minska utgifter totalt i hela kommunen utan att drabba kärnverksamhet	-20 000	-20 000	-20 000
Kommunstyrelsen	Inrättande näringslivsdirektör	1 600	1 600	1 600
KS/Kollektivtrafik	Närlinjen inkl. ny buss	2 300	2 300	2 300
Arbetsmarknad- och gymnasienämnden	Generell ökning för att genomföra våra förslag	9 200	9 200	9 200
Barn- och utbildningsnämnden	Generell ökning för att genomföra våra förslag	35 000	35 000	35 000
Kultur- och fritidsnämnden	Generell ökning för att genomföra våra förslag	6 500	6 500	6 500
	Folkbildningen särskilt stöd	2 000	2 000	2 000
Socialnämnden	Generell ökning för att genomföra våra förslag	17 000	17 000	17 000
	Permanent fältare	3 000	3 000	3 000
Infrastruktur- och servicenämnden	Generell ökning för att genomföra våra förslag	3 000	3 000	3 000
	GC-vägar	1 000	1 000	1 000
Miljö- och byggnadsnämnden	Gröna omställningen	1 600	1 600	1 600
Valnämnd		0	0	0
Överförmyndarnämnden		0	0	0
<b>Summa</b>		<b>62 200</b>	<b>62 200</b>	<b>62 200</b>

## Investeringsbudget

Till nämnd		2025	2026	2027
Infrastruktur och Servicenämnden	GC-vägar	5 000	5 000	5 000
	Solpaneler	24 000	16 000	16 000
	Belysning byar		1 000	
	Väg och bro	6 000	2 500	

## Utdelning vid försäljning

		2025	2026	2027
LUNET	Försäljning	600 000		

# Befolkningsökning

	2025	2026	2027
Satsning folkbokföring med nya förslag	70	70	70
"Luleå Bo-Kvar bonus"	30	30	30

## Resultatbudget

Resultatbudget (tkr)	År 2025	År 2026	År 2027
Nettokostnad exkl avskrivningar	5 693 587	5 812 787	5 897 975
Finansförvaltningen	-231 984	-154 687	6 291
Avskrivningar	404 304	422 607	445 161
<b>Verksamhetens nettokostnader</b>	<b>5 865 907</b>	<b>6 080 707</b>	<b>6 349 427</b>
Skatteintäkter och generella statsbidrag	5 998 843	6 239 137	6 473 625
<b>Verksamhetens resultat</b>	<b>132 936</b>	<b>158 430</b>	<b>124 198</b>
Finansiella intäkter	620 500	27 500	27 500
Finansiella kostnader	-78 136	-79 889	-98 658
<b>Årets resultat</b>	<b>675 300</b>	<b>106 041</b>	<b>53 040</b>
Finansiellt mål, resultat 2 % av skatter och statsbidrag	119 977	124 783	129 473
Årets resultat i % av skatter och bidrag uppnår	11,26%	1,70%	0,82%
<b>Kassaflödesanalys</b>	<b>År 2025</b>	<b>År 2026</b>	<b>År 2027</b>
Årets resultat	675 300	106 041	53 040
Återförda avskrivningar	404 304	422 607	445 161
Återförda pensionskostnader (påverkar ej likviditet)	48 626	18 571	21 846
<b>Kassaflöde från löpande verksamhet</b>	<b>1 128 230</b>	<b>547 219</b>	<b>520 047</b>
Investeringar	-1 331 868	-1 433 927	-1 562 171
Försäljning mm	184 149	194 355	285 288
<b>Årets kassaflöde, minus innebär upplåningsbehov, ca</b>	<b>-19 490</b>	<b>-692 354</b>	<b>-756 837</b>
<b>Långfristiga skulder IB 2024</b>	<b>-1 280 000</b>		
Utgående låneskuld efter upplåning, ca	-1 299 490	-1 991 843	-2 748 680

# Driftbudget

## Driftbudget 2025-2027 (tkr)

	Budget 2025-2027			Inklusive egna förändringar		
	År 2025	År 2026	År 2027	År 2025	År 2026	År 2027
KS/Kommunstyrelseförvaltningen	260 089	264 712	268 783	261 689	266 312	270 383
KS/Räddningstjänst	74 945	75 573	76 317	74 945	75 573	76 317
KS/Kollektivtrafik	168 084	172 800	178 991	170 384	175 100	181 291
Arbetsmarknads- och gymnasienämnd	463 406	471 069	476 207	472 606	483 069	488 207
Barn- o utbildningsnämnd	1 769 167	1 789 019	1 791 607	1 804 167	1 824 019	1 826 607
Kultur o fritidsnämnd	370 542	375 049	380 566	379 042	383 549	389 066
Socialnämnd	2 096 187	2 152 139	2 203 624	2 116 187	2 172 139	2 223 624
Infrastruktur- och servicenämnd	366 029	382 145	393 310	370 029	386 145	397 310
Miljö- och byggnämnd	28 121	28 195	28 216	29 721	29 795	29 816
Kommunrevisionen	3 162	3 230	3 299	3 162	3 230	3 299
Valnämnd	287	2 311	337	287	2 311	337
Överförmyndarnämnd	11 370	11 545	11 720	11 370	11 545	11 720
<b>Summa nämnderna</b>	<b>5 611 389</b>	<b>5 727 788</b>	<b>5 812 976</b>	<b>5 693 588</b>	<b>5 812 788</b>	<b>5 897 976</b>

# Yrkande

## **Liberalerna yrkar att kommunfullmäktige:**

- Antar förslaget till Strategisk Plan och Budget för 2025-2027 och att ta prioritera de uppdrag, förändringar och viljeinriktningar som vi föreslagit i Liberalernas budgetförslag.

Luleå 2024-06-14

Thomas Söderström (L)